

Hringariki

Medlemsblad for Ringerike Slektshistorielag

Nr. 1 - 2019

29. årgang

Foto: Marte Inger Stubberud.

Tom Larsen

(1960-2019)

Tom Larsen døde brått 11. mars, bare 58 år gammel. Han hadde den siste tiden vært syk-meldt, men ingen trodde at det skulle være noe alvorlig. Kvelden før han døde sendte han en e-post til to av styremedlemmene i slektshistorie-laget, og redegjorde for hva han skulle forske på i ukene framover.

Tom var i mange år lagets sekretær, og satt også i redaksjonskomiteen for Hringariki. Han bodde så godt som hele sitt liv i Oslo, men hadde mye slekt fra Ringerike, og vi som kjente ham godt, vet hvor mye Ringerike betydde for ham.

Slektsforskning begynte han med allerede før han kom i tenårene, og i 1981 utga han som 21-åring sin første bok, *Slekten Stenersen og Traaseth med tilkommende slekter Larsen og Høygaard*. Han meldte seg tidlig inn i Ringerike Slekthistorielag, og var en naturlig og aktiv del av det gode miljøet som hersket her med Thorleif Solberg, Eigil Elsrud og Frank Otterbech som ledende figurer. I 1993 hadde han sin første artikkel i Hringariki.

Tom syntes tidlig at det ble for ensidig bare å interessere seg for egen slekt. Han ville i tillegg gå under huden til eldre tiders mennesker og virkelig lære dem å kjenne, også med alle deres svake sider. Dette var hovedårsaken til at han tidlig begynte å arbeide med fengselsmateriale, fangeprotokoller med portrettfotografier helt tilbake fra 1860-årene, og slett ikke bare folk fra Ringerike. I dag kan alle via nettet bli veiledet inn i dette, men slik var det ikke for bare ti år siden. Tom var en av pionerene når det gjaldt å bringe dette materialet fram i lyset,

nedstøvede protokoller som knapt noen andre enn arkivarer visste om, og han har publisert mange artikler i Hringariki om det han fant her.

Det må nesten fortelles om en episode fra 2007. Tom oppsøkte Botsfengslet i Oslo og etterlyste eldre protokoller, og fikk (merkelig nok!) tillatelse til å gå inn på loftsrommene for å lete. Der fant han tre protokoller med fangeportretter fra slutten av 1800-tallet, og på forespørsel fikk han lov til å avfotografere disse. Dette var første gang vi i laget fikk se fangeportretter av dømte ringerikinger, folk som vi kjente fra rettsprotokollene, men som til da bare hadde vært anonyme personer med navn og fødselsår og opplysninger om fellende dom. Nå fikk vi også disse menneskenes ansikter for oss.

Tom hadde også begynt med et prosjekt om militæruller fra Ringerike, fra slutten av 1600-tallet til rundt 1850. Dette fikk han ikke fullført, men som den lagspiller han var, sørget han hele tiden for å dele sine funn med andre. Han var godt likt av alle og ble ansett som en ressurs i det lokalhistoriske miljøet, alltid villig til å gi andre en hjelpende hånd. Vi var mange fra laget som deltok i bisettelsen 22. mars ved Alfaset kapell i Oslo. Tom var ungkar og etterlot seg ingen livsarvinger, men hadde stor familie.

Noen mennesker er skapt slik at de aldri har en kjedelig stund. Et slikt menneske var Tom. Han brukte hvert ledige øyeblikk til å gå inn i gamle dokumenter som ingen andre hadde vist interesse for. Det er leit å tenke på at han på en slik måte ble frarøvet en meningsfull pensjonisttilværelse.

Takk for alt, Tom. Du vil ikke bli glemt.

Sten Høyendahl

Hringariki

Medlemsblad for Ringerike Slektshistorielag

29. årgang

Redaksjon

Nils Elsrud

Sten

Høyendahl

Ole E. Yttri

Marte Inger Stubberud

(nettsideansvarlig)

Ringerike Slektshistorielag ble startet 7. februar 1985, og har rundt 200 medlemmer. Medlemskontingenten er kr 300 pr år. Medlemmene får tilsendt Hringariki to ganger i året, og det arrangeres jevnlig foredrag og kurs i Svenskestua på Ringerikes museum.

Laget disponerer lokaler på Veien gamle skole, og har der en samling av bøker og tidsskrift mv. Navnet Hringariki ble patentert i 2000.

Vår hjemmeside er:

<http://www.ringerike-slektshistorielag.com>

Medlemskap tegnes hos Nils Elsrud,
Paasche Aasens vei 26, 3514 Hønefoss.
Tlf. 915 66 980.

Artikler til Hringariki sendes: sten.hoyendahl@gmail.com
Postadresse: Sten Høyendahl, Hårumsbyen i Hole,
Vollgata 74, 3512 Hønefoss
Tlf. 902 09 842.

Forsiden:

James Collett (1655-1727), Christianias største trelasthandler, og stamfar til «halve Røyse».
Foto: Haakon Harriss, Norsk Folkemuseum.

Baksiden:

Karen Pedersdatter Leuch (ca 1666-1745), gift med James Collett.
Foto: Haakon Harriss, Norsk Folkemuseum.

Nr. 1 - 2019

Innholdsfortegnelse

Side		
1	Sten Høyendahl	Tom Larsen (1960-2019)
4		Fra redaksjonen
4		Etterlysning - hvem kjenner Lise Eriksen?
5		Tom Larsen inntatt i Slektshistoriewiki
6	Sten Høyendahl	James Collett i Christiania - stamfar til halve Røyse
10	Sonja Serina F. Johansson	Bondetogene på Østlandet i 1818 - med noen glimt fra Ringerike
19	Else Marie Eriksen	Slektens gang på Ringerike, fra Ådalen og Sokna til Tyrstrand
24	Ragnvald Lien	Øvre Lundesgården (148/2) i Lunder
34	Nils Elsrud	Ole Pedersen - fra Ytre Ådal til Minnesota
40		Sorgen og gleden de vandrer tilhope
41	Gulbrand Johnsen Skøien	«Godt Mot og lyst Humør!» Del 2
53	Sten Høyendahl	Ringerikinger ved Kongsberg sølvverk i 1765
67	Sten Høyendahl	Skjeldulv på Nærstad og Gudbjørg på Lore
69		Årsberetning 2018
70		Resultatregnskap pr 31. desember 2018
71		Årsmøte 12. februar 2019
<hr/>		
9		Budstikken, 20. mai 1808 (om innsamling til våre kjekke stridsmenn)
23		Den Norske Rigstidende, 17. august 1847 (om kongebesøk)
23		Fra gammelklokkerens dagbok, 16. august 1847
52		Ringerikes Blad, 14. februar 1895 (om ølsalg i Hole)
72		Ringerikes Blad, 9. april 1874 (nekrolog over maler Jørgen Erichsen)

Fra redaksjonen

Den engelskfødte trelasthandleren James Collett var tidlig på 1700-tallet en av de rikeste borgerne i Christiania. Det viser seg at svært mange på Røyse stammer direkte fra denne mannen. Sten Høyendahl påpeker at hans oldebarn, Bolette Antonie Krohn, var gift med kandidat Jens Leegaard på Bønsnes, og disse har et stort antall etterkommere i nærområdet. Bolette stammet også fra flere andre storkarer i hovedstadsområdet, blant andre rådmennene Peder Nielsøn Leuch på Bogstad gård og Peder Pederssøn Müller, som eide Ljansbruket.

Opposisjon mot øvrigheten kommer vi alltid tilbake til, og Sonja Serina Finstad Johansson holdt i vinter foredrag for oss om bondetogene i 1818. Nå får vi dette også i skriftlig form. I løpet av høsten 1818 gikk store bondetog to ganger mot Christiania for å få Stortinget i tale, men ble begge ganger stoppet i Hole. Det endte med fengselsstraffer for lederne, blant dem ådølingen Iver Skagnes og den ikke ukjente Fredrik Torkildsen Leine fra Hole.

Else Marie Eriksen beskriver en slektslinje som begynner på 1700-tallet på Grøterud i Ådalen, og gjennom årene fortsetter på Tyristrand, Ask, Røyse og Veme, til den foreløpig ender i bruksforvalterboligen i Skjærdalen.

Ragnvald Lien tar oss denne gangen med til Øvre Lundesgården i Soknedalen, og presenterer oss for oppsitterne gjennom tidene, fra *Kænick* i 1528 til slekten Hovde i våre dager.

Her finner vi også fyldige utdrag fra tidligere tiders folketellinger og gårdsatrikler.

Nils Elsrud gir oss en ny emigranthistorie, også denne med utgangspunkt i Ådalen. Denne gangen gjelder det Ole Pedersen, som var født i 1858 på en plass under Semmen. Han skal ha emigrert i 1885, og slo seg etter hvert ned i Meeker County, Minnesota, der han stiftet familie. I 1883 hadde han fått sønnen Martin utenfor ekteskap, og dermed blir vi presentert for hans etterslekt både i Ådalen og Minnesota.

Vi bringer nå siste del av læreren og kirkesangeren Gulbrand Johnsen Skøiens erindringer som han skrev i 1926, 90 år gammel. Han beretter mye om sin lærergjerning i ung alder, men mest fortellerglede viser han utvilsomt om den tiden han var dansemusiker, parallelt med lærergjerningen, og det ser ikke ut til at noen den gang hadde motforestillinger mot dette. Han avslutter med å takke sin himmelske fader for all nåde og velgjerninger.

Sten Høyendahl fortsetter med oversikter over ringerikingene som i løpet av 1700-årene tok arbeid i sølvgruvene på Kongsberg. Denne gangen ser han på manntallet for 1765, der det var hele 65 ringeriksfødte bergmenn, og det store flertallet av disse slo seg ned i bergstaden for godt. I dette århundret var det flere hundre ringerikinger som flyttet til Kongsberg, mange av dem familiefedre med kone og barn.

Etterlysning - hvem kjenner Lise Eriksen?

Egil Sundelius etterlyser sin oldemor Lise Eriksen, født 3. november 1857 på Hofseie, Norderhov. Hun giftet seg med Edvard Eriksen, født 18. november 1854, og hadde fire barn, deriblant sønnen Engebret Edvardsen, født 1878, som bosatte seg på Jevnaker. Ved vielsen 11. mars 1879 i Norderhov er det senere tilføyet i marginen: *Egteskapet oppløst ved kongl. resolution av 3. desember 1913.*

Etter alt å dømme er det Lise som i folketellingen 1910 bor som tjenestepike på Bjerkebråten i Norderhov, selv om hun her står som

født 3. november 1858. Hun kalles Lise Bjerkeengen, og er gift. Ektemannen Edvard bor samme år på Nes på Romerike, der han er bortsatt som sinnssyk. Ifølge gravminne fra Den norske kirke ble Lise Eriksen begravet 5. november 1934 på Hønefoss kirkegård.

Hvor det ble av Lise etter 1910 er uvisst, men det har vært antatt at hun har vært hushjelp hos Anette Johansdatter på Bjørkeengen. Er det noen som vet noe om dette? Ta da kontakt med redaksjonen.

Tom Larsen inntatt i Slektshistoriewiki

Slektshistoriewiki er Norsk Slektshistorisk Forenings egen wiki for slektsgranskere, også kalt slektsforskernes encyklopedi, et prosjekt med nærmere 2000 artikler som ble opprettet i 2012. Dette skal primært være et referansebibliotek, et oppslagssted som er ment å uttrykke forskningsstatus om hvert enkelt emne.

Tom Larsen har vært en lokal drivkraft på Ringerike, men han har også satt spor etter seg

i hele det norske slektshistoriske miljøet. Dag T. Hoelseth i NSF har derfor skrevet en artikkel om Tom og hans forfatterskap i Slektshistoriewiki:

[https://www.genealogi.no/wiki/index.php/Tom_Larsen_\(1960%E2%80%932019\)](https://www.genealogi.no/wiki/index.php/Tom_Larsen_(1960%E2%80%932019)).

Her vil man finne oversikter over Toms arbeider: bøker, artikler, avfotograferinger, registre og transkripsjoner.

S. H.

Utdrag fra Slektshistoriewiki:

Tom Larsen (1960–2019)

Tom Larsen, f. september 1960, d. Oslo 11. mars 2019,^[1] var en norsk slektsforsker og forfatter av en rekke slektsbøker og -artikler. Larsen, som var kokk av yrke,^[2] bodde hele sitt liv i Oslo, men hadde mye slekt fra Ringerike, og engasjerte seg derfor gjennom mange år i Ringerike Slektshistorielag og Hringariki, lagets medlemsblad. Larsen etterlot seg mor, to brødre og flere onkelbarn.^[3]

Slektsforsker

I tillegg til å ha utgitt flere slektsbøker og skrevet artikler for blant annet Hringariki, bidro Larsen blant annet med avskrifter og avfotograferinger av fengselsmateriale tilbake til 1860-årene, inkludert fangeprotokoller med portrettfotografier, samt utarbeidelse av fengselsregistre. Han hadde også begynt med et prosjekt om militærruller fra Ringerike, et prosjekt han dessverre ikke fikk fullført.

I Digitalarkivet er Larsen registrert med 13 transkripsjoner, deriblant register til fangealbum fra Botsfengselet i Kristiania og fra Kristiania politikammer. Han registrerte også oversikten over domsakter for Akershus Festning Slaveri.^[4]

Larsen delte mange av sine funn med andre og var ansett som en ressurs både i det lokallhistoriske miljøet og det slektshistoriske miljøet, blant annet som aktiv deltager i Digitalarkivets fora. Hans siste besøk på Digitalarkivet var 10. mars 2019, dagen før han døde.^[5] I nekrologen om Tom Larsen skrevet av Sten Høyendahl stod det at «Noen mennesker er skapt slik at de aldri har en kjedelig stund. Et slikt menneske var Tom. Han brukte hvert ledige øyeblikk til å gå inn i gamle dokumenter som ingen andre hadde vist interesse for.»^[6]

Bibliografi i utvalg

Litteratur

- *Slektene Stenersen og Traaseth med tilkommende slekter Larsen og Høygaard*, Oslo: [Privat], 1981.
- *Siverts etterkommere. Agnatisk og kognatiske linjer gjennom 250 år*. Syversen, Lian, Larsen, Nilsen, Oslo: [Privat], 1988.
- *En oversikt over slekten fra Ringerike - Hallingdal. Søstrene Berte og Maren Engebretsdatters forfedre og etterslekt*, Fjeldheim og Brodahl, Oslo: [Privat], 1989.
- *Ekstra Skatten 1762 for Norderhov Prestegjeld*, 1991^[8]

(forts.)

James Collett i Christiania - stamfar til halve Røyse

James Collett kom i slutten av 1670-årene til Christiania fra London, og slo seg opp på trelasthandel. Han giftet seg med Karen, datteren til rådmann Peder Leuch, og ble etter hvert en av byens rikeste kjøpmenn. Gjennom et tippoldebarn på Bønsnes har James Collett et stort antall etterkommere på Røyse.

---

av Sten Høyendahl

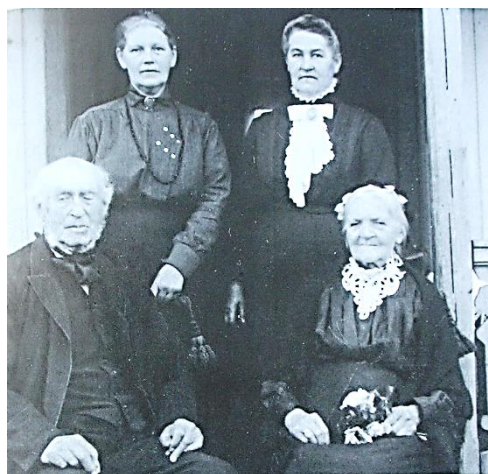

I 1853 kom den unge offiserssønnen Peter Nicolai Leegaard til Hole som sorenskriverfullmektig, men han fant raskt ut at han heller ville drive en gård, og kjøpte derfor Søndre Bjørnstad i Steinsfjordingen. I 1856 giftet han seg med Bolette Antonie Krohn. Hennes far, Peder Anker Krohn (1794-1857), som var byfogd i Kragerø og Larvik, og moren, Bolette Andrea Müller (1797-1838), var begge fra Ringerike.

Linjene bakover

Peter Nicolai Leegaard solgte Bjørnstad i slutten av 1850-årene, og overtok Bønsnes. I gårds historien for Hole ser vi at han og Bolette hadde fem barn, men én sønn døde som barn, én datter døde i tyveårsalderen, og én datter reiste til Amerika. Tilbake var døtrene Margrete Petronelle (født 1857), gift med Johan Fredrik Berg på Røyse, og Petra Antonie (født 1864), gift med lensmann Nicolai Nicolaisen på Nordre Frøys-hov. Begge disse hadde mange barn.

Om bondeakademikeren Peter Nicolai Leegaard går det fortsatt mange historier på Røyse. Det er imidlertid kona Bolette som denne gangen

Kandidat Peter Nicolai Leegaard og hans hustru Bolette Antonie Krohn. Bak står døtrene Margrete Petronelle og Petra Antonie. Fotografi fra Hole bydebok.

er i fokus. Hennes morfar var oberst Jahn Collett Müller (1750-1834) på Rå i Norderhov, og vi merker oss hans mellomnavn. Obersten var ikke uten midler, men disse monnet lite i sammenlikning med generasjonene to-tre ledd tilbake. Familiene Collett og Leuch var blant de rikeste handelshusene i Christiania.

Obersten hadde flere barn med Anne Holter Dorph, men bare den ugifte datteren Annette slo seg ned på Ringerike, der hun i 1896 døde på Rå. Alle linjer fra James Collett til hans etterkommere på Ringerike går derfor gjennom Bolette Antonie Krohn på Bønsnes.

Da skal vi ta en rask oversikt over oberstens forfedre:

Foreldre	Frederik Christian Anthon Müller (1716-1786), kaptein, Trondheim Bolette Ingeborg Darjes (1715-1797)
Besteforeldre	Anthoni Müller (ca 1678-1748), stadskaptein og kjøpmann, Christiania Anne Jamesdatter Collett (1690-1729) Laurids Ottessøn, borger på Bragernes Magdalena Arentsdatter von Kampen (ca 1692-1786)
Oldeforeldre	Peder Pederssøn Müller (ca 1635-1714), rådmann og kjøpmann, Christiania Karen Olsdatter Gjerdrum (ca 1640-1694) James Collett (1655-1727), kjøpmann, Christiania Karen Pedersdatter Leuch (1666-1745), datter av kjøpmann Peder Nielsøn Leuch Otte Lauridsen til Hevring mølle, Danmark Ingeborg Andersdatter Arent Michaelssøn von Kampen (ca 1614-1693), Bragernes, godseier Ellen Joachimsdatter Budde (f. ca 1660)

Et maleri av James Collett på hans eldre dager.

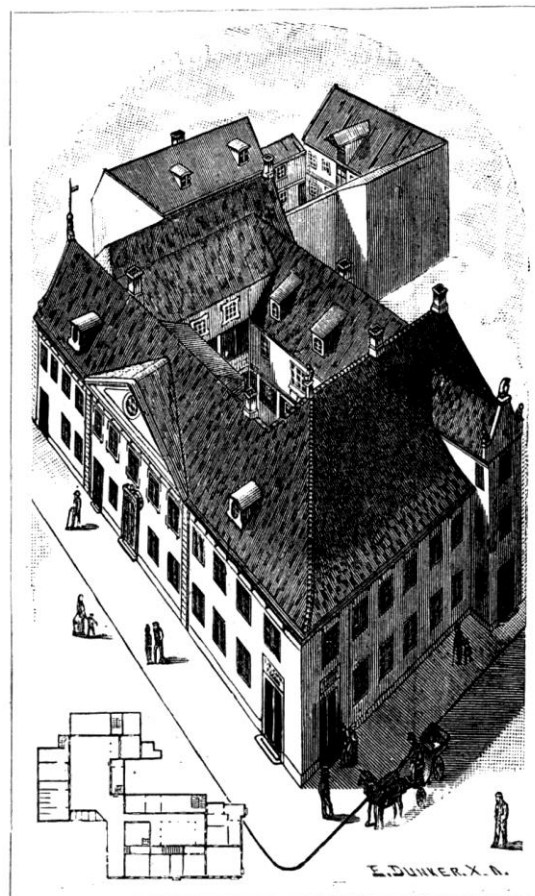
James Collett

James Colletts herkomst har opp gjennom årene vært mye diskutert, men ifølge Ada Polak er han født 18. august 1655 i kirken St. Margaret Patens i sørøstre London av foreldre James Collett og Mary Browne. Han drev tidlig med import av trelast fra Norge, men flyttet så til Christiania, der han 21. juli 1686 giftet seg med Karen, datter av hans fremste forretningsforbindelse, rådmann Peder Nielssøn Leuch. Han kom raskt inn i en blomstrende virksomhet, godt hjulpet av tidens svært gode kår for trelasthandel rettet mot det engelske markedet. I løpet av få år oppnådde han stor velstand, og var trolig byens rikeste mann ved sin død i 1727.

Sønnen Peter Collett og Peder Mortensen Leuch, en sønnesønn av Peder Nielssøn Leuch, dannet før 1716 handelshuset *Collett & Leuch*, som i hovedsak drev trelasteksport. Navnet ble i 1786 endret til *Collett & Søn*, og firmaet var blant de dominerende i norsk trelasthandel før driften i 1821 opphørte.

Peder Nielssøn Leuch

Egentlig er det rent tilfeldig at James Collett i denne artikkelen er valgt som frontfigur for etterkommerne på Røyse - utgangspunktet kunne vel så gjerne ha vært tatt i svigerfaren Peder Nielssøn Leuch, som kom fra små forhold, men endte som en av byens ledende trelasthandlere med et stort eiendomskompleks. Han skal tidligere ha vært skreddersvenn, kramkar og omvandrende trelastarbeider.

Collettgården. Xylografi av E. Dunker. Gården står i dag på Norsk Folkemuseum.

Det meste av Peder Leuchs økonomiske framgang var nok et resultat av vellykte ekteskap. Han fikk store skogsområder og en rekke gårder i Vestre Aker og Bærum, blant annet Bogstad gård, med sin første kone, Anne Mortensdatter, som var enke etter kjøpmann Peder Madssøn Kinck. Etter hennes død inngikk han 17. juni 1689 nytt ekteskap med Alhed Johansdatter Krefting, hvis far eide Bærum's verk.

Peder Pederssøn Müller

Anna, James Colletts eldste datter og oldemor til Bolette på Bønsnes, ble godt gift med Anthoni Müller, sønn av rådmann og kjøpmann Peder Pederssøn Müller.

Også Peder Müller kom fra en fattigslig bakgrunn som skreddersvenn. Han skal ha reist rundt som kramkar sammen med Peder Nielssøn Leuch, en virksomhet som viste seg så innbringende at begge snart kunne begynne som handelsborgere i Christiania. Allerede i 1669 hadde han kjøpt det skogsrike Hvitebjørnbruken i Oppegård.

Peder Müller ble en av Christianias rikeste menn, men også han var et produkt av gode

Maleri av Peder Nielssøn Leuch.
Foto: Norsk Folkemuseum.

Maleri av Anna Collett.
Foto: Norsk Folkemuseum.

Maleri av Peder Pederssøn Müller.
Foto: Norsk Folkemuseum.

Maleri av Anthoni Pederssøn Müller.
Foto: Norsk Folkemuseum.

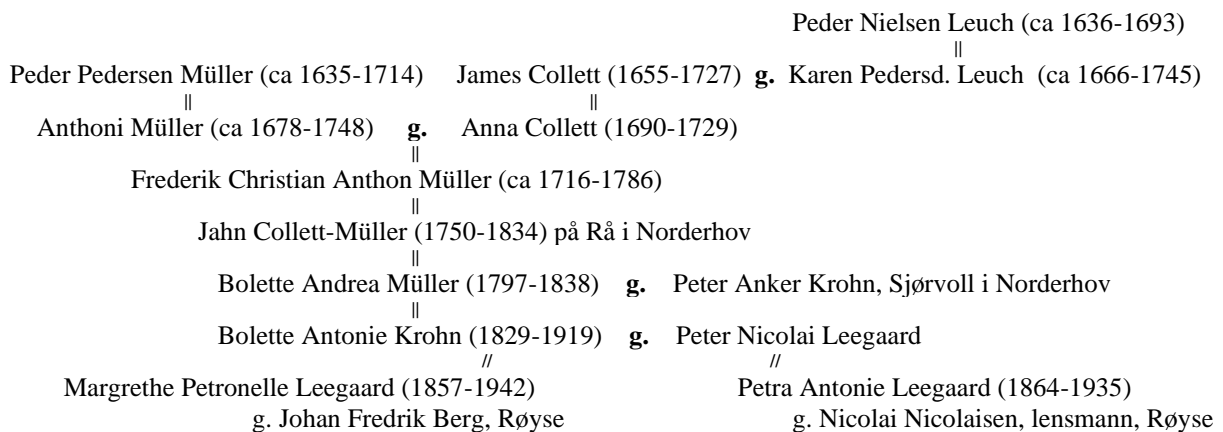
ekteskapsforbindelser. I 1694 giftet han seg for annen gang med den 60-årige enken Sissel Rasmusdatter, som nylig hadde arvet det nærliggende Stubljan, og de to eiendommene ble da slått sammen til Ljansbruket. I 1713, året før sin død, sto han som nummer tre blant de høyest beskattede i Christiania, plassen bak James Collett.

Anthoni Müller og hans søsken arvet Ljansbruket, men mislyktes i å føre virksomheten videre, og Anthoni måtte nøye seg med å bli kjøpmann i mindre målestokk. Han fungerte imidlertid som stadskaptein, leder for borgergården i Christiania - titlene betydde mye i de dager.

”Halve Røyse”

At halve Røyse stammer fra de store handelshusene i Christiania, er selvsagt en overdrivelse. I bygdehistorien for Hole finner vi likevel gjennom familien Leegaard etterkommere på Berg, Søndre By, Vestre By, Nordre Frøyshov, Nedre Hamnor, Helgeland, Hole prestegård og Nedre Libakke - samt Bjørnstad og Oppigarden Hårum i Steinsfjerdings. Pluss selvsagt et stort antall personer som ikke er tilknyttet gårdsdrift.

I denne artikkelen er det bare gjengitt korte fakta om James Collett, Peder Nielssøn Leuch og Peder Pederssøn Müller i Christiania. Det foreligger imidlertid mye litteratur om disse, og det henvises til denne.

Litteratur

- Bakke, Gudmund: *Hole bygdebok*. Bind III (2004) og bind IV (2006). Utgitt av Hole kommune.
- Bull, Edvard: *Kristianias historie*. Bind II, 1624-1740. Oslo (1927).
- Collett, Alf: *Familien Collett og Christianialiv i gamle dage*. J.W. Cappelens Forlag. Kristiania (1915).
- Norsk biografisk leksikon*. Peder Leuch. Artikkel av Øystein Rian (sist oppdatert 2009).
- Polak, Ada: *Det Collettske handelshus og England*. Særtrykk av *By og bygd*, 15. bind. Oslo (1962).
- Sprauten, Knut: *Oslo bys historie*. Bind 2. J.W. Cappelens forlag AS (1992).

Budstikken.

No. 18 og 19. Fredagen, den 20de Mai 1808.

Udgives af Etatsraad Falsen efter Regjerings-Commissionens Approbation.

Under 19de dennes har Hr. John Collett tilmeldt Udgifveren, at han ved en Skrivelse fra Sognepræsten for Hoele Sogn paa Ringerige, Hr. Kjerulf er bleven tilsendt 226 Rd., hvilke i hans Menighed ere blevne indsamlede og bestemte til Indkjøb af Forfriskninger for vore kjække Stridsmænd, hvorhos Hr. Collett melder: at han ved de senere indkomne betydelige Gaver snart vil have den Glæde, igjen at kunne afsende betydelige Transporter af Forfriskninger til vore stridende Brødre.

Merknad: Forretningsmannen John Collett (1758-1810) var sønnesønns sønn av James Collett.

Bondetogene på Østlandet i 1818 - med noen glimt fra Ringerike

Den 12. og 13. september 1818 var flere hundre bønder fra Østlandet samlet på Sundvollen og Krokskogen. Bøndene var på vei til Christiania for å snakke med kong Carl Johan og Stortinget om deres misnøye over den nye skattelovgivningen etter opprettelsen av den nye norske staten i 1814. Dette var andre gangen bøndene forsøkte å samlet komme fram med sin misnøye. Også i slutten av august hadde bøndene vært samlet på samme sted, men de hadde da gått tilbake etter at de hadde blitt oppfordret av lokale embetsmenn om å vende hjem.

---

av Sonja Serina Finstad Johansson

Kildene

Bondetogene har blitt behandlet av historikere tidligere.¹ En av de som har gjort mest er Sverre Steen som skrev om bondetogene i *På falllittens rand* fra 1953, hvor fokuset blant annet er på hvordan øvrigheten oppfattet togene. Etter bondetogene er det et rikholdig kildemateriale, fordi det ble satt ned tre kommisjoner for å ta opp forhør, undersøke og til slutt dømme, og det ble tatt opp flere hundre forhør.

Bakgrunnen

Hva var bakgrunnen for bondetogene, og hvorfor valgte bøndene å samlet gå mot hovedstaden? Etter opprettelsen av den nye norske stat i 1814 hadde man også behov for opprettelsen av et norsk bankvesen, og Norges Bank ble opprettet i 1816. Det var kaos i pengevesenet i Norge etter 1814, og pengeverdien hadde sunket drastisk. Dette skyldes i stor grad det offentlige sitt overforbruk i krigstiden.

Finanskomiteen i det første ordinære stortinget i 1815 hadde vedtatt en rekke tiltak som skulle rydde opp i dette og bygge opp et nytt norsk pengevesen. Riksbanksedlene (riksbanksdalerne) skulle delvis inndras og delvis bli vekslet inn i en ny pengeenhet som skulle hete spesiedaler. Inndragelsen skulle starte i 1816, og skje ved hjelp av en skatt på «næring og formue». Riksbankdalerne skulle brennes, og man

kunne i avisene lese om offentlig brenning av sedlene. Man kan bare tenke seg at å lese dette når det samtidig var pengemangel, kunne dette lett skape frustrasjon og misnøye.

I tillegg ble det vedtatt en skatt som fikk tilnavnet sølvskatten. Skatten skulle betales i sølv, og samlet skulle det kreves inn to millioner. Dette skulle fungere som en støtte i Norges Bank for den nye pengemassen. Sølvskatten ble også kalt det tvungne bankinnskudd. Myndighetene hadde prøvd å få inn frivillige bidrag, men det var kommet inn lite, og derfor kom den tvungne ekstraskatten. Man kunne betale i myntet eller umyntet sølv, eller også i myntet og umyntet gull. Etter hvert kunne man også betale med riksbanksedler. Det gikk historier om at folk måtte gi fra seg arvesølvet og verdiene man hadde i kistene sine. Ekstraskattene kom på toppen av de vanlige skattene, og myndighetene var bekymret for om befolkningen kunne takle det.

Det var også utfordrende økonomiske forhold på Østlandet i 1818. Trelasthandelen hadde falt sterkt, og bergverkene hadde også problemer fordi de hadde mistet sitt beskyttede marked. Året 1818 var også preget av dårlige kornavlinger. 1817 hadde vært et frostår, og flere bygder hadde ikke tilstrekkelig med såkorn til åkrene i 1818.

Både til Norges Bank og regjeringen begynte det i 1817 å komme inn klager og søknader om lettelse. Halvdan Koht skriver i *Fra den gamle bonde-opposisjon* at ifølge klagene var det verken sølv eller sedler å oppdrive, handelen var stanset, tømmerdriften innstillet, og det var heller ikke mulig å få lån på eiendommene. De fleste klagene skal ha kommet fra Østlandet. Det har blitt sagt, av Koht og samme sted, at årsaken til dette var ikke fordi nøden var størst her, men fordi folket her var mest aktive med å skrive klager og søknader.

Det var to viktige saker som skjedde i 1818 som nærmest ble forutsetninger for bondetogene. Stortinget var samlet 1818 fra 1. februar, og høsten samme år skulle Carl Johan krones i Trondheim etter at kong Carl XIII døde.

---

¹ Jeg skrev opprinnelig om bondetogene i masteroppgaven min, "til Christiania for at søge Forlindring i de store Tyngsler". *Bondetogene på Østlandet og bøndenes motstand mot skattepolitikken i 1818*, innlevert i 2009. Ligger

tilgjengelig på nett: www.duo.uio.no. Her er det også konkrete henvisninger til arkivmateriale og litteratur.

Carl Johan ble kronet først i Sverige. Deretter var det kroningsferd i Norge, og kroning skulle skje i Trondheim 7. september.

Den største saken på Stortinget ble bank- og pengevesenet. Det var knyttet stor spenning til hva Stortinget ville avgjøre, og om de ville vedta noen endringer. Det kom en rekke forslag fra stortingsmenn og andre om bank- og pengevesenet. Forslagene gikk blant annet ut på øyeblikkelige lettelser, stans av tvangsauksjoner over pantegods, hurtig utsettelse av innskuddsbetalinger, stans i oppbrenning av riksbanksedler, opprettelse av nye lånekasser og ny ligning av innskuddene. På Stortinget kunne man se at en opposisjon begynte å danne seg. Denne opposisjonen tok blant annet form av en klubb som stortingsmannen Wincent Sebbelow skal ha dannet og var leder av. Sebbelow var representant for Kristiansand. Aktiviteten foregikk i hemmelighet, og Steen skriver i *På fallittens rand* at det ikke må forveksles med en partiorganisasjon. Klubben kom blant annet til å arbeide for Sebbelows finansplan, og flere stortingsmenn og tilreisende bønder samlet seg rundt Sebbelow. Bønder møttes der og tok med seg den trykte planen tilbake til bygdene.

Sebbelows plan ble levert til Odelstinget i mars 1818. Kort fortalt gikk den ut på at det skulle lages et grunnfond til Norges Bank. Planen inneholdt forslag om at innskuddene som var blitt betalt i sølv skulle gis tilbake til dem som hadde betalt dem i form av spesiedaler. Bankens grunnfond skulle også utvides og være grunnlag for en større seddelmasse og friere utlånsvirksomhet. Hovedsete for banken skulle nå ligge i Christiania istedenfor Trondheim. Innbetalingen til banken skulle blant annet basere seg på frivillige innskudd. Etter dette skulle det utstedes nye spesiesedler til innløsning av de resterende riksbankdalerne.

Planen handlet ikke bare om bank- og pengevesenet, men om Norges finanser generelt. Sebbelow la vekt på ressursene som han mente lå i naturen i Norge og som ikke var blitt tatt i bruk, og også hvordan man kunne forandre jordbruket slik at nordmennene fikk større utbytte av det. Planen skapte stor debatt.

Bøndene skriver til Stortinget

Befolkningen fortsatt å sende inn en rekke søknader og petisjoner til Stortinget og regjeringen i 1818 om lettelse i de økonomiske problemene. De skrev ofte søknader sammen, og bøndene reiste til Christiania hvor de møttes. I disse petisjonene og søknadene ser man en kontinuitet fra

supplikkinstitusjonen, særlig tilbake til 1600- og 1700-tallet hvor allmuen skrev bønneskriv eller klageskriv til kongen. I søknadene og petisjoner i 1817 og 1818 beskrev allmuen hvordan de oppfattet den økonomiske situasjonen. Flere av disse søknader og petisjoner finnes i Stortingsarkivet.

Sommeren 1818 var mange av allmuen fra Ådal samlet på Vikar ved Ådals kirke på grunn av ombyggingen av en prestestue. På denne samlingen var det snakk om at man ville levere inn en søknad om lettelse i skattene og en utvei for å skaffe seg pengelån. Det ble bestemt at gårdmennene Iver Skagnæs og Ole Findsand skulle forfatte en søknad og reise til Christiania med den. Det ble skrevet en fullmakt som ble underskrevet av flere. Samtidig ble det avtalt at «de først skulde tale med Øvrigheden om Sagen». Lensmann Peder Øvrevolden i Ådal var også til stede på samlingen på Vikar. Iver Skagnæs skal ha argumentert for at man burde søke om at Sebbelows plan burde vedtas. Lensmannen skal på sin side ha argumentert for at man bare burde søke om pengelån, men det skal Iver Skagnæs ikke ha vært enig i.

Til slutt ble man enig om å få en embetsmann til «at skrive en for Almuen passende Ansøgning». Iver Skagnæs ble valgt til at reise til en «af Øvrigheden» for at få skrevet en søknad og reise til Christiania med den. Etter samlingen gikk Skagnæs og Findsand til fogden for Hallingdal og Ringerike, Jacob Thams, som skal ha fratatt dem fullmakten og fortalt «at deres Foretagende vilde være til ingen Nytte». Iver Skagnæs forklarte senere at da de tok kontakt med fogden, skal han ha advart dem mot å gå inn til Christiania og levere søknaden. De kunne da vente å bli arrestert eller verre. Fogden hadde fortalt dem om en søknad fra Asker sogn «der var saa gal saa de havde truet at gaee ind med Storm mod Storthinget.» Etter hvert skal fogden ha sagt at han hadde advart dem, og at de nå fikk gjøre hva de ville.

På tross av fogdens advarsler reiste Skagnæs og Findsand senere inn til Christiania, der de skal ha skrevet en søknad i allmuens navn. Søknaden skal ifølge Findsand ha gått «ud paa Pengelaans Erholdelse og Lindring i Skatterne, tillige angikk Antagelsen af Sebbelows Plan angaaende Pengevæsenet». Skagnæs hadde imidlertid en mer detaljert forklaring, og fortalte at i Presterud i Bærum skal de ha sett en søknad som stod slått opp på veggen om antagelse av Sebbelows plan. De hadde fått skrevet en kopi av søknaden. Det ser ut til at det var nettopp

denne søknaden fra Asker sogn som Thams hadde advart dem mot. De skal ifølge Skagnæs ikke ha gjort store forandringer på søknaden, bortsett fra å bytte sted fra Asker sogn til Ådals anneks, og også ført på at trelasthandelen var stanset. Denne søknaden skal de ha brakt med til stortingsmann Jens Gram, president i odels-tinget, «men han sagde dem, at det var for sildig [altså for sent] at indlevere nogen Ansøgning hvorfor han ikke kunde medtage den».

Skagnæs og Findsand skal i Christiania også ha kjøpt en utgave av Sebbelows plan på bygdas regning. Den skal ha sirkulert blant bygdefolkene da de kom hjem. En måneds tid etter dette var Skagnæs og Findsand blitt kontaktet av bygdefolk, og bedt om å reise inn til Christiania for å høre om det var noe svar på søknaden. Da de kom til Christiania, henvendte de seg til stortingsmannen Jacob Hoel som fortalte at han hadde levert inn søknaden, men at det ikke var noe svar fordi «[m]an havde anseet det for et Opdigt af nogle faae Personer».

Allmuens, Findsands og Skagnæs' arbeid for å få skrevet og innlevert søknaden, forteller om hvordan bøndene gikk fram når de skulle skrive søknad, og viser at bøndene samarbeidet om å få søknader i stand. Det er flere slike beskrivelser fra ulike sogn på Østlandet i 1818 om at søknader ble skrevet, og at de samlet seg i Christiania. Bøndene tok også aktiv kontakt med stortingsmenn for å få hjelp. Forklaringene i etterkant av bondetogene viser hvor viktig samlinger, slik som bygdefolkets arbeid med å bygge om prestestua på Viken og samlinger på kirkebakken og andre steder, var for bøndene. Dette er noe man finner igjen senere når bøndene planla å reise samlet til Christiania.

En stund senere etter at Findsand og Skagnæs hadde kommet hjem, ble «det atter omtalt efter Gudstjenesten ved Aadals Kirke, at man vilde sende Ole Findsand ind igjen for at prøve om det kunde nytte at gjøre en nye Ansøgning». Findsand forklarte at han hadde ikke selv vært til stede ved kirken da dette ble planlagt, men allmuen skal ha lagt sammen til niste og reise-penger. Findsand reiste inn til Christiania, og på veien dit møtte han noen andre menn fra Ringerike. Da de kom inn til byen møtte de bønder fra Hedmark, Valdres, Hallingdal og flere bygder. Hedmarkingene hadde skrevet en søknad som Findsand og hans reisefølge fra Ringerike også skrev under på. Det var en deputasjon av tretti bønder som i Christiania skrev under på denne søknaden. Dette var på sommeren 1818, og den 22. juli henvendte også gruppen av bønder seg

til Stortinget. De ønsket å frembringe en søknad for Stortinget om hjelp til å klare de økonomiske byrdene, og Sebbelows plan stod igjen i fokus.

De gikk til stortingspresidenten Georg Sverdrup med søknaden. Her fikk de til svar at loven for pengestellet var vedtatt. De ble samtidig trøstet med at loven innrømmet utsettelse med betaling av bankinnskuddene. Til dette skal bøndene ha svart at de også hadde problemer med de ordinære skattene. Rundt femten bønder satt på galleriet da Sverdrup avla rapport om dette for Stortinget, og søknaden ble lest opp. Bøndene skal i all hemmelighet ha blitt overvåket av politiet. Etter dette ønsket bøndene å bli i Christiania til kongen skulle komme for å reise på kroningsferd. De ble imidlertid overtalt til å reise hjem. Bøndenes søknad ble også trykt i Christiania Intelligenssedler 27. juli, og slik ble budskapet til bøndene spredd til enda flere.

Dette var heller ikke første gangen at bønder hadde fått trykt en søknad i avisen. Den 15. juni kom det inn søknad til Stortinget fra Hole prestegjeld underskrevet av elleve menn. Denne søknaden kom på trykk i Christiania Intelligenssedler 18. juni. Her var det satt opp punktvis hvor vanskelig det var for de skattepliktige å betale skattene i tide. De pekte tilbake til uåret 1812, og at problemene etter dette bare hadde blitt større. Avsenderne ante imidlertid et stort håp om at «den store norske Patriot Hr. Sebbelows Forslag» skulle bli vedtatt.

Igen den 8. august kom det en fellessøknad til Stortinget hvor bøndene ba om at en lånekasse måtte opprettes slik at de kunne få lånt små summer til betaling av skatter mot pant i jord. Søknaden var underskrevet av 34 bønder på vegne av 14 prestegjeld på Hedmark, Hadeland, Romerike, Ringerike, Valdres og Hallingdal. Denne fellessøknaden var ikke første gangen hedmarksbøndene hadde gjort seg bemerket dette året. Storbøndene Halvor Hoel, som var broren til Jacob Hoel, og Peder Hansen Aske stod den 22. mars i spissen for rundt 60 hede- marksbønder som hadde sendt en søknad til stortinget om forandring i pengestellet, skattelette og bedre adgang til lån. Halvor Hoel og Peder Aske går også igjen i forhold til bondetogene, og de ble senere pekt ut som to av hovedmennene.

Særlig Halvor Hoel må det sies litt mer om. Han var en fremtredende storbonde på Nes på Hedmark, som i 1805 var tiltalt for å være medskyldig i mened, ran av kirke og mord, men som ble frikjent i 1808 på grunn av bevisets stilling. I 1815 ble han valgt inn på stortinget, men ble

avvist på grunn av den forbeholdne frikjenningen i 1808. Halvor Hoel skal ha blitt regnet som en veldig skrivefør mann, og folk reiste også til ham for å få hjelp, og det skal ha gått snakk om at han skal ha vært villig til å skrive en felles søknad. Hoel skal også ha fått besøk av folk fra Ringerike i 1818. Han var heller ikke redd for å vise sin misnøye mot stortinget, og Steen har også skrevet at det var rykter om at Halvor Hoel hadde snakket om at han ville «omstyrte regjeringsformen».

Rapporter om misnøye

Også i samtiden ble det skrevet om uroen, og det var ikke bare i form av søknader at misnøyen viste seg. Biskop Claus Pavels fikk rapporter fra pastor Neumann og pastor Abel om uroen. Dette kan man lese om i Pavels' dagbøker, som er en viktig kilde til norsk historie i perioden rundt 1814. Han skriver 19. april 1818 at "Neumann frygter Spectakler blandt Almuen, hvis Sebbelows Plan ei værdiges Opmærksomhed, og fortæller, at der tales om Deputationer fra Oplandet i den Anledning". Den 5. mai 1818 skrev han:

Aabel skriver at 4000 Bønder fra Hedemarkens Amt og andre, hvoriblandt Buskeruds have fordret Sebbelows Plan antagen. Paa Hedemarken have de tvunget Sorenskriverne til at skrive deres Ansøgning, og truet at komme selv, hvis den ei bønnes.

Det var et stort antall bønder som skulle stå bak disse kravene, men om tallene er overdrevet er ikke godt å vite. Rapporter om misnøye og uro blant bøndene nådde også myndighetene, og flere av disse ryktene og også stemningen rundt om i landet ble undersøkt utover våren. Dette skal ha blitt gjort for å berolige Carl Johan før kroningsferden. Etter oppfordring fra stattholder Carl Mörner foretok statsråd Christian Adolph Diriks, sjef for politidepartementet, undersøkelser. Undersøkelsen skulle omfatte hvert eneste distrikt som enten av løst rykte eller offisiell eller privat innberetning hadde vært utpekt som sete for politiske samlinger. Undersøkelsen konsentrerte seg særlig om Asker, Modum, Ringerike og Hedmark. Diriks sendte 18. juli rapport om at stemningen hadde roet seg, og den ble også sendt til kongen. Dette viste seg imidlertid ikke å stemme helt.

Det første bondetoget

I august begynte planleggingen av det første bondetoget, og 10. august møttes bønder på torget i Christiania. Dette var mange av de samme

som hadde vært med på å levere inn søknaden av 8. august til Stortinget. Bøndene bestemte seg for at bøndene fra hele Østlandet skulle samles og dra til hovedstaden 26. august. Ryktet sa at kongen da skulle være i hovedstaden, og de ønsket å snakke med kongen, da det ikke lenger nyttet å henvende seg til Stortinget. Det gikk også rykter om at de ville tilby kongen enevoldsmakt. De vedtok at verken soldater eller landvernsmenn skulle være med i denne marsjen, siden de ville kunne stilles under militær kommando. Bøndene skulle heller ikke bringe med seg våpen. I fellesskap skulle de tale med kongen og for ham beklage sin nød og pengetrang.

Bøndene som var i Christiania i august brakte med seg tilbake kopi av søknader som allerede var blitt sendt tilbake til bygdene. I bygdene holdt bøndene allmuesamlinger, og det ble sendt rundt løpesedler og budstikker i bygdene i Hallingdal, Hole, i Hedmark og mer. Flere steder i løpesedlene og budstikkene som ble sendt rundt stod det at hvis man ikke møtte måtte man betale pengebøter, og at de som ikke møtte frivillig ville bli hentet av folk fra andre bygder. Det ser ut til at det vært litt ulike former for mobilisering i forkant av avmarsjen. I noen bygder var det mye aktivitet i forkant, mens andre bygder ble med da de fikk besøk i forkant eller ble «revet med» da bøndene fra andre bygder kom på veien. For eksempel kom det flere fra Valdres til Ådal, og flere ådølinger ble med dem. De skal ha sagt at de ønsket å «søge nogen Lindring i deres trykkende Skatter og Byrder» fra kongen.

Lensmannen Peder Øvrevolden forklarte etter bondetogene at han i slutten av august fikk noen fra Valdres på besøk. De fortalte at de ville reise til Christiania med «Ansøgning om lettelse i deres Kaar». Lensmannen forklarte dem at denne fremgangsmåten ikke var riktig, men at de heller burde sende et par menn fra hvert kirkesogn. De ønsket at lensmannen skulle bli med dem, men han forklarte dem at han hadde forretninger i anledning av sitt embete, og dermed ikke kunne eller ville bli med dem. Da Øvrevolden kom tilbake fra sitt ærende, var det reist en båtladning med folk over Sperillen, og bøndene skal ha fortsatt reisen mot Christiania.

På Hole skal det i tiden like før det første toget ha reist rundt ådølinger og flere fra Valdres som truet bøndene til å delta. Ole Olsen, fullmektig hos fogd Thams, forklarte at han 27. august 1818 på vei til Ådal møtte «en Hob Almuesmænd, hvoraf de Flæste, efter Dragten, var fra Valdres og de Øvrige fra øvre Aadalen».

Noen av dem skal ha forklart at de var på vei til Christiania «for der, i Forening med mange flere Almuesmænd, [...] skulle møde i den saakaldte Aasengaarden sammesteds, at frembringe deres Ansøgninger for, og tale med Stortinget». Ole Olsen skal også på samme tur hørt ryktet «at nysnævnte Valderser og øvre Aadøler skulle deels overtale og deels true Folk til at være dem følgeagtige».

Samlingen ble altså ikke 26. august, men 29. august hadde bønder som var med i marsjen nådd fram til Jonsrud i Lommedalen. På Krok-skogen var det også samlet mange bønder. Stattholderen fikk 28. og 29. august meldinger om at bøndene var på vei. Ryktet sa blant annet at 2000 mann ville gå mot hovedstaden. Da var kongen imidlertid allerede på vei mot Trondheim.

Statsrådene som ikke hadde reist til Trondheim samlet seg for å finne ut hva de skulle gjøre. En speider ble sendt ut, og da han kom tilbake kunne han rapportere at det var noen hundre bønder på veien mellom Krok-skogen og Bærum. En rekke tiltak fra myndighetenes side ble satt i gang for å være forberedt på det som kunne komme. Det ble sendt ut patruljer ut på alle veiene som førte til Christiania. Da det kom nye rapporter til stattholderen om bønder som var på vei, ble skarp ammunisjon fordelt mellom soldatene. Syv kompanier nasjonale tropper i omegnen av Christiania fikk ordre om å holde seg marsjklare. Noen få bønder som allerede hadde kommet til byen ble forhørt, men de ble ikke arrestert. De kunne fortelle at det var store bondeflokker på Krok-skogen. De sa også at mange av dem var tilbøyelige til å vende hjem da de hørte at kongen var reist, og at det var satt i gang tiltak for å beskytte Stortinget og byen. Etter forhandlinger med blant annet lokale embetsmenn reiste bøndene som var samlet også fredelig hjem.

En av dem som forhandlet med bøndene var fogden Thams. Engebret Olsen Moe forklarte at han hadde vært med Thams til Midtskogen for å undersøke bøndenes samling. Der hadde Moe lagt merke til Skagnæs og hvordan han i en

tradsig eller truende Tone yttrede at man vel vidste at Almuens Fremgangsmaade en massa ikke var lovmedholdig, men at man ikke destomindre dertil havde bestemt sig, hvorhos ham brugte nogle Udladelser hvis Indhold Vidnet tydelig erindrer var den at han (Iver Skagnæs) troede just ved Folkets Mængde at skræmme vedkommende Autoriteter i Christiania til at indvilge Folkets Fordringer, men hvorledes Ordene egentlig lød erinderes ikke.

Skagnæs skal også ha sagt at allmuen ville at statsregnskapene skulle legges frem, inkludert statens utgifter, regnskap for sølvskatten og blåfargen.

Fogd Thams fikk sammen med sine følgesmenn overtalt bøndene til å vende hjem, og han avtalte også med bøndene at han selv skulle reise til Christiania og overbringe bøndenes ønsker og krav. Det gjorde han også, og Thams fikk snakke med myndighetene i Christiania. De lovet at det skulle komme svar på bøndenes søknader. Bøndene skal imidlertid da de var samlet ha gjort avtale seg imellom om at hvis fogden ikke fikk «udrettet sig Ærinde til Nytt for Allmuen skulde man om en 14 Dage igjen samles på Veien til Christiania for at begive sig did, og selv andrage det Fornødne».

Det ble rapportert at det skulle ha vært få «ansette bønder» med i dette først bondetoget, og at rike bønder hadde gitt ungdommer penger og mat for reise på deres vegne. Hvor mange som faktisk deltok er vanskelig å vite. Det finnes ingen sikre tall på hvem og hvor mange som deltok i det første bondetoget. Fogd Thams oppga senere at det var samlet rundt 300 allmuenmenn på Krok-skogen, og at det skal ha vært stor trengsel. Det kom antagelig ikke så mange som planlagt med i det første bondetoget. Sverre Steen skrev om årsaken til dette er «for Norges bønder er tungt bevegelige politiske tropper».

Det andre bondetoget

Før bøndene vendte hjem, planla de altså et nytt bondetog. Bøndene hadde nå bestemt seg for at de skulle bli langt flere for å vise at det var mange som sto bak kravene. De skulle heller ikke denne gangen ha med seg våpen, bare niste til turen. I bygdene skal det ha gått ordre at alle skulle sende en mann for seg eller gå selv. Bøndene benyttet seg av flere steder for å møtes og planlegge bondetogene: etter gudstjeneste, på kirkebakken, skiftesamling, auksjoner, på ulike gårder og også på egne møter med formål om å planlegge avmarsj til Christiania. Det var tydelig kontakt mellom prestegjeldene, og det var også de som reiste rundt for å oppfordre flest mulig til å delta.

Et annet viktig virkemiddel for å få bøndene til å delta var rykter og trusler, og det ble benyttet både før det første og det andre bondetoget. Rykter forteller hvordan informasjon ble spredt, men i etterkant under forhør kunne det også være en måte å unnskyldes sin deltakelse og fraskrive seg ansvar. Rykter er u håndgripelige og flyktige, og kan være en form for hverdags-

motstand. De utvikler og blir gjenfortalt, og når de blir gjenfortalt tilpasser de seg.

Trusler ble brukt for å få flest mulig til å delta. Det var trusler om at folk fra andre bygder skulle komme og tvinge bøndene med, og at «lægge dem øde som udeblev, og de motvillige skulle få bøter på 50 spesier». Andre trusler sa at man skulle bli ulykkelig hvis man ikke deltok og skulle få unngjelde når bøndene kom. Det var trusler om å plyndre stabbur, og trusler som impliserte kroppslig avstraffelse. Selv om det var flere som forklarte seg om trusler, så var det også mange i forhørene etterpå som opplyste at det var nettopp pengene som var årsaken til at de gikk, og at det var ulike grunner for at bønder ble med.

Engebret Pedersen Egge, 45 år og eier av gården Egge i Norderhov hovedsogn, forklarte etter togene at ved det første bondetoget kom tre ådølinger til han. To av dem kjente han ikke, mens den tredje var Iver Skagnæs. De oppfordret han til å bli med, men han sa til dem at det hadde han ikke anledning til. Iver Skagnæs skal da ha sagt at hvis man ikke ville følge med så skulle valdrisene komme, så fikk man gi dem noe i matsekken og allikevel følge med. Engebret sendte da med en tjenestekar. Da denne vendte tilbake etter at det første toget ikke ble noe av, brakte han også med seg budskapet om at ved det andre bondetoget skulle gårdmannen bli med selv. Gulbrand turte da ikke å la være å bli med, av frykt for sin helse.

Anders Eriksen Flaskerud var 27 år gammel i 1818, og eide en andel i gården Flaskerud i Soknedalen. Hans ærende med å gå med bøndene i det andre bondetoget var å «søge Lindring i Skatterne og faae Penge». Han gikk med da hallingene kom farende gjennom bygden med bud om at man kunne bli med.

Den 12.-13. september skulle bøndene gå til hovedstaden i samlet flokk. Det kom bønder fra Hallingdal, fra Ådal og et sogn i Valdres, fra Norderhov, Sigdal og Hole. Kvelden 13. september kom rapporter til myndighetene om at bøndene igjen var på vei over Krokskogen mot byen. Bøndene samlet seg ved andre toget igjen på Sundvollen og på Krokskogen, og flere gikk også mot Bærum. Marsjen hadde vært lang, og flere hadde tatt inn på en del gårder i Bærum etter en lang tur i dårlig vær.

Arrestasjon av bøndene

Statsrådet ble samlet, og de tok igjen sine forholdsregler. Neste morgen ble det meldt at bøndene forgjeves var blitt oppfordret av embets-

mennene til å vende hjem. Bøndene ville altså ikke gi opp denne gangen.

Slottsfogd Marcus Lyng og kaptein J. C. Blich ble sendt ut med en kommando over en gruppe militære. Lyng forklarte senere at ved Jonsrud arresterte han natt til 15. september en gruppe på rundt 170 bønder. Bøndene var innkvartert på forskjellige steder. Da de ikke kunne oppgi et lovlig ærende, enn at de ville snakke med kongen og Stortinget, ble de anholdt og innbrakt til Akershus festning uten noen motstand. Neste dag fortsatte de militære reisen over til Krokskogen. Et stykke forbi Jonsrud møtte de på en gruppe som Lyng mente var rundt 50 bønder. Disse fikk opplest den kongelige befaling og anmodet om å vende hjem, noe som de fleste også skal ha vært villige til å gjøre.

Til sammen ble rundt 300 bønder ført under arrest til Akershus festning. Hvor mange som faktisk deltok og hadde vendt hjem, vet vi ikke. De militære løsnet ikke skudd, og det ble heller ikke fra bøndenes side begått voldshandlinger. Eneste unntaket skal ha vært noen bønder som skal ha tvunget seg til nattlosji.

Om morgenen torsdag 17. september kom det rapport om at lierbøndene var på vei mot hovedstaden. En militærkommando ble sendt etter dem, og 23 personer ble arrestert. Resten av gruppen hadde spredd seg. Etter dette døde uroen ut. Det var ulik sosial status på dem som deltok i det andre bondetoget, og av dem som ble arrestert var det 152 gårdmenn, 60 tjenere, 44 sønner/hjemmeværende, 22 husmenn, osv. Vi vet også hvor de som ble arrestert var fra: 129 fra Nes (i Hallingdal), 54 fra Norderhov, 50 fra Ål, 25 fra Lier, 25 fra Aurdal i Christians amt osv. Ingen fra Hedmark deltok i verken det første eller andre bondetoget.

I forklaringene fra bøndene som ble tatt opp etter bondetoget får man et lite innblikk i hva de egentlig skulle gjøre når de kom fram til Christiania, men det kan se ut til at de ikke hadde det klart for seg. Skulle de skrive en felles søknad? Hvordan skulle de faktisk «snakke» med kongen? En plan var at bøndene skulle samles på Lysaker. Der skulle de skrive en søknad og sende en deputasjon til Christiania.

I avisene i hovedstaden var det i tiden rundt bondetogene ingen dekning av uroen. Sverre Steen påpeker at dette ikke var en tilfeldighet. Myndighetene kan ha vært redd for at uroen skulle spre seg. Først 19. september kunne man i Den Norske Rigtstidende lese en kongelig kunngjøring datert 15. september som handlet om bondetogene. Her stod det å lese at allmuen

videt til Erkjendelse, eller dertilkomme som Nr. 1.

19. Anders Eriksen Flaskerud 21 Aar gammel, og hans søn
 August i Gaarden Flaskerud i Sogndalsdalen. Hans Brøder
 var ligesom de forsvarede at søge Ligning i Kjøbenhavn og
 naar Kongen, og de Galliergerne der forsvarede det igjennem
 Kongen gik der Ligning i Gaarden at man
 kunde bliende med. Augusten var ankommet fra Sogndalen
 for 14 Dage siden, da en Præsting kom der over Landen for
 at gaa til Christiania, men som kunde see igjennem det
 den Kongen till. For Skagvat af Aardstien mange
 om man kunde se. ind til Christiania for at østlige.
 Næstkommanden og for at gaa til Kongen for Skagvat
 og for Skagvat, forrest man blev mange om at
 østlige Kongen til den 12. September og man forsvarede at
 Augusten kunde naar Landen tilbage. Hans forsvarede Kongen
 for Skagvat som for alle forsvarede indt. alle
 men man gaa, og for, at om man som næste Gang
 kunde man Landen langt nordforstien. De var den
 samme Gang under Aardstien bestod, som for alle Landt.
 og ligesom de Ligning og de Præsting af de ind
 østlige af Aardstien som for alle Landt. Augusten blev
 dertilkomme indt. indt.

Fra forhørskommisjonens dokumenter, her forhør 16. september 1818 av Anders Eriksen Flaskerud.

i flere bygder under påskudd av å gi inn søknad til konge og Stortinget om skattevesenet og pengelån hadde vært på vei mot Christiania. Kunngjøringen var også satt inn for å advare andre som kunne ha tanker om å begå lignende lovstridige handlinger, som det stod, og å forstyrre den offentlige ro. Myndighetene fryktet imidlertid at uroen ikke hadde gitt seg, og det ble satt ut militærposter. Den siste militærposten ble kalt hjem igjen i overgangen mellom september og oktober.

Etterspillene

Statsrådene og stattholderen dro 15. september ned til Akershus der bøndene satt arrestert for å høre hva de innbrakte allmuemennene ville si.

Bøndene oppnådde imidlertid ikke noe økonomisk lettelse med bondetogene. Myndighetene tok togene alvorlig, og det var ikke tilstrekkelig at urolighetene var over. Regjeringen satte nå ned en forhørskommisjon, deretter en

undersøkelseskommisjon, og til slutt en domskommisjon. Forhørskommisjonen ble satt ned på Akershus festning, og skulle forhøre bøndene som var arrestert.

Da forhørskommisjonen var ferdig, listet den opp rundt 50 personer som enten var mistenkte for å ha noe med uroen å gjøre, eller som de mente hadde opplysninger som kunne være til hjelp. Undersøkelseskommisjonen fortsatte det videre arbeidet i januar 1819. Det skulle gjøres nærmere undersøkelser av hensikten med «sammenløpet av allmuemenn». Flere hundre personer fra Hallingdal, Valdres, Land, Ringesaker og Vang på Hedemarken ble forhørt. Det kom fram hvem kunne ha vært ledere og spilte en større rolle i uroen. Undersøkelseskommisjonen kom med et forslag hvor de gav råd om å sette de som var antatt for å være ledere under tiltale. Denne anbefalingen ble fulgt, og domskommisjonen som skulle granske og dømme i

saken mot 17 navngitte menn fulgte etter. I løpet av domskommisjonens arbeid ble enda to tiltalt, og til slutt var det 19 tiltalte.

Nå også, med domskommisjonen, ble det tatt opp omfattende forhør rundt i bygdene. Dette endte i dom i 1821, og de fleste av de 19 ble dømt til festningsarbeid, eller fengsel på vann og brød. Saken ble anket til Høyesterett, som avsa dom i 1826. De fleste av de tiltalte ble dømt til festningsarbeid fra ett til tre år, og i tillegg måtte de betale saksomkostninger på mellom 500 til 900 spesidaler hver. Det endte til slutt med at de ble benådet av kongen til arresthus eller arbeidsanstalt eller fengsel.

Iver Skagnæs² var en av de som ble tiltalt og dømt. Han var mistenkt for å ha «vist megen Virksomhed med paa Almuens Vegne af Aadalens Annex til Nordrehougs Præstegjæld paa Ringeriget, at besørge Ansøgninger til Stortinget, om Forlindringer i Skatterne og om Antagelse af den Sebbelovske Plan angaaende Pengevæsenet, sammensatte og indbragte til Christiania». Han skal allerede den 12. juli 1818 i Modum ha «bebudet Hallingernes Ankomst til Christiania», og videre skal han ha «staaet i strafværdige Forbindelser, vedrørende Almue-Urolighederne i 1818». Skagnæs ble dømt til et halvt års festningsarbeid ved domskommisjonen, og til slutt ved benådningen fra Carl Johan tre måneder i arrest.

Også Halvor Hoel var en av personene som ble dømt, selv om hans rolle er usikker. I domskommisjonen ble han opprinnelig frifunnet, men da saken kom opp til Høyesterett ble også han dømt, til ett års festningsarbeid. Ved benådningen fra Carl Johan ble straffen redusert til en måned i arrest. Arkivmaterialet etter kommisjonene i Riksarkivet har fått navn etter ham, og heter *Kommisjon i saken mot Halvor Hoel*.

Bondetogene har blitt betegnet som bondeuro og ikke opprør. Heller ikke fra kommisjonene ble det betegnet som opprør, og medlemmene i forhørskommisjonen understreket at de fleste bøndene ikke hadde onde hensikter. Da

saken om togene kom opp for Høyesterett, var dommerne enig om at de som hadde gått mot Christiania sannsynligvis ikke hadde hatt planer om statsomveltning. Høyesterett viste også forståelse for at det hadde vært en vanskelig økonomisk situasjon. Dette ga allikevel ikke bøndene rett til å handle mot lovene. Dette ble imidlertid siste gang bøndene brukte en utenomparlamentarisk bevegelse av et slikt omfang.

Hvordan ble bondetogene husket i ettertiden og av bøndene?

Yngvar Nielsen er en annen historiker som har skrevet en del om bondetogene. Han skriver i *Norges historie: 1815-1822* at misnøyen som hadde stått bak bondetogene i 1818, døde bort etter 1822. Men i 1825, etter en dårlig høst, ”hørstes der om en Bevægelse mellem Almuen i Nordre Gudbrandsdalen, som havde nogen Lighed med de Opløb, der fandt Sted i 1818”.

Yngvar Nielsen skriver i 1882 at

[m]indet om dette Tog og den forudgaaende Bevægelse mellem Almuen holdt sig længe hos Fjeldbygdens Folk, og endnu vil man kunne høre Hallingen tale om „Bonderøret” eller „Bondevæven”, som den siden er bleven kaldt i hans Dal. Til at holde Toget i frisk Minde baade i Hallingdal og paa andre Steder bidrog ogsaa den lange retslige Forfølgelse, hvorfor mange af Deltagerne bagefter bleve udsatte.

Det er imidlertid påpekt av lokalhistorikere at det virker som bøndene var flau over bondetogene og hvordan det endte. Hallvar Svello i *Boka om Gol* skriver at det

ser beinfram ut som golvingane har skjemst av at dei var med på dette opprøret etterpå. Det er merkelig at det ikkje i bygda finst nokon tradisjon om denne hendinga. Det er ingen i bygda som har hatt noko å fortelja om dette opprøret, som då det gjekk for seg måtte ha sett øsing i heile bygda.

Men så får vi mulighet til å gå inn i kilde materialet, og historien om bondetogene våkner til liv igjen.

² Iver Skagnæs oppga for kommisjonene at han eide og drev gården Åset i fellesskap med broren, og hjalp også moren med å drive hennes andel av gården Skagnæs. Dåpen finnes i kirkebok nr 6 for Norderhov, 12. januar 1794.

Skagnæs ble av sogneprest Andersen beskrevet slik i presteattest levert inn til domskommisjonen, og det ser ut til at presten ikke hadde høye tanker om ham: *han [Iver Skagnæs] er bleven mej bekjendt som et ubeskedent og selv*

klogt Menneske, der gjerne vil tale, hvor han burde tie, der fjelder ligesaa fremfusende og dristige, som umodne og ubesindige Domme om Ting, han ikke forstaaer, og derfor neppe kan fritages for Mistanke om, at han besidder - om ei maaskee just egentlig Skadefrohed og directe Oprørs-sind - dog uværdig og fordærlig Lyst til at dadle Statsstyrelsen i Almindelighed, og Øvrighedens velmeente Foranstaltninger og de - hans Synskreds meget overstigende Embedshandlinger i Særdeleshed.

Kilde- og litteraturliste

Arkivmateriale (ikke trykt materiale)

Riksarkivet

Justits- og politidepartementet, Kommisjoner D -SAKARKIV, Kommisjon i saken mot Halvor Hoel

- 001 *Commissionssag* i anledning almueurolighetene sommeren 1818. Domsakt 1. del.
- 002 Bilag til kommisjonens domsakt 1-270.
- 003 Ekstrakt av Høiesterettsaken i Justitien mot Halvor Nielsen Hoel m. fl.
- 004 Dokumenter fremlagt i Høiesterett 1826. Forskjellige dokumenter vedkommende oppgjør av sakens utgifter.
- 005 Justitsdepartementets korrespondanse.

Stortingsarkivet, søknader og andragende til Stortinget 1818:

Stortingets Extract protokoll nr. 38, 40, 44, 45, 65 og 326.
Odelstingets Extract protokoll nr. 64, 100, 222, 265, 266, 267, 268, 269, 271 og 291.

Gunnerusbiblioteket

Commissions Domsacten i Sagen angaaende Almue-Urolighederne i 1818: 2den Deel. XA, fol. 468.
Documenter vedkommende Sagen mod Halvor Hoel m. fl. i Anl. Almue-Urolighederne i 1818. XA, fol. 226.

Trykte kilder

Koht, Halvdan, *Fra den gamle bonde-opposisjon*: Brev og innlegg fra stortingene 1818, 1821, 1822 og 1833 av Jacob Hoel. Utgitt ved den norske historiske forening, Grøndahl & Sønns boktrykkeri. Oslo 1927.

Wincent's Sebbelows finansplan, levert til Odelstinget 7. mars 1818: *Forslag til strax at afhjælpe det Norske Folks Nød, Frygt og Pengetrang, ved uopholdelig at give det tilbage Alt, hvad det har været aftvunget til den tvungne Banks Fond, og siden at gjøre det stort og lykkelig ved et stadigt Pengevæsen og en forbedret Agerdyrkning m.m., af W. Sebbelow Overkrigs-Commissair og Storthings-Repræsentant fra Christiansands Bye*. Christiania: trykt hos Jacob Lehmann 1818.

Claus Pavels' dagbøker 1812-1822 (19. april og 5. mai 1818): www.dokpro.uio.no/litteratur/pavels/aar_frame.html
Christiania Intelligenssedler 18. juni og 27. juli 1818.

Litteratur

Dyrvik, Ståle og Ole Feldbæk. Mellom brødre, 1780-1830, i Knut Helle m. fl.: *Norges historie*, bd. 7. Oslo: Aschehoug 2005.

Johansson, Serina. "til Christiania for at søge Forlindring i de store Tyngsler". *Bondetogene på Østlandet og bøndernes motstand mot skattepolitikken i 1818*, innlevert i 2009. Ligger tilgjengelig på nett: www.duo.uio.no

Koht, Halvdan. *Norsk bondereising: Fyrebuing til bondepolitikk*. Oslo: Aschehoug 1926.

Langeland, Nils Rune. *Siste ord: Høgsterett i norsk historie 1814-1905*. Oslo: Cappelen 2005.

Langen, Ulrik og Jakob Sørensen (red.). *Rygternes magt*. København: Høst & Søn 2004.

Nielsen, Yngvar. *Norges historie efter 1814: 1815-1822*. Bind 1. Kristiania: Selskabet for Folkeoplysnings Fremme 1882.

Reinton, Lars. *Folk og fortid i Hol: Frå 1815 til vår tid*. Bind 2. Oslo: I kommisjon hjå Grøndahl & Søn 1943.

Rygg, Nicolai. *Norges Banks historie*. Bind 1, Kristiania 1918.

Schwach, Conrad Nicolai. *Erindringer af mit Liv 1790-1830 indtil ankomsten til Trondhjem: nedskrevne i Aaret 1848*. Redigert av Arild Stubhaug og Kamilla Aslaksen. Oslo: KA Forlag 2008.

Sennefelt, Karin. *Den politiska sjukan. Dalaupproret 1743 och frihetstida politisk kultur*. Hedemora: Gidlunds Förlag 2001.

Steen, Sverre. *Det frie Norge: På fallittens rand*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag 1953.

Svello, Hallvard. *Boka om Gol: Frå busetjing til kommunalt sjølvstyre, Gol*: Grøndahl & Sønns boktrykkeri. 1961.

Carl XIV Johan, konge av Sverige og Norge.

Slektens gang på Ringerike, fra Ådalen og Sokna til Tyrstrand

Denne artikkelen handler om mine forfedres tilknytning til gårder på Ringerike gjennom flere generasjoner: Skamarken på Tyrstrand i ca 120 år, Haga på Stranden, Ask i 105 år, Domholt på Røyse i 20 år, og Drolshammer på Veme i 114 år.

---

av Else Marie Eriksen

Skamarken

Skamarken (gl. matr.nr 105) ligger på nordre Tyrstrand, ikke langt fra Holleia. Gården var en av mange eiendommer som fram til begynnelsen av 1700-tallet tilhørte Jacob Luth (død ca 1706), en stor eiendomsbesitter. Fram til 1749 var det flere eiere på gården (Lagesen III, s. 293), uten at jeg her vil gå inn på det, men går rett til mine aners inntreden på Tyrstrand. Ole Olsen fra Grøterud i Ådalen kjøpte gården i 1749 av Nils Michelsen fra Krødsherad.

Ole Olsen Skamarken (1717-1793) giftet seg i 1749 med **Siri Gulbrandsdatter Haugerud (1728-1798)**. Sammen med sønnen Ole kjøpte han også Pjåka på Tyrstrand i 1786, og hadde denne gården en tid. Ole brukte Skamarken i over førti år, og eide i tillegg Domholt. Han var en formuende mann, men skal ha vært gjerrig. I 1780 opprettet han skiftekontrakt med sine tre dalevende barn (Berte var da død).

Ole Olsen og Siri Gulbrandsdatter på Skamarken er mine 4xtippoldeforeldre. Den direkte slektslinjen ned til min farfar, bøsse-maker Erik Eriksen, går slik:

Ole Olsen Grøterud/Skamarken (1717-1793)

g. Siri Gulbrandsdatter Haugerud

Ole Olsen Domholt/Haga (1750-1810)

g. Marthe Jensdatter Stadum

Ole Olsen Haga (1787-1757)

g. Eli Andersdatter Drolshammer/Heieren

Anne Olsdatter (1817-1880)

g. Ole Hansen Fegri

Maren Elise Olsdatter Fægri (1846-1922)

g. Eiel Eriksen

Erik Eriksen (1869-1957)

Ole og Siri hadde barna:

1) **Ole (1750-1810)**. Ifølge skifte etter faren overtok Ole Domholt i 1780. Han giftet seg 10. oktober 1781 med **Marthe Jensdatter Stadum (1749-1834)**. Hun var datter av Jens Engebretsen Stadum (1716-1754) og Maria Olsdatter Hundstad (1721-1808). Ole kjøpte i november 1795 Haga for 400 rd.

2) **Gulbrand (1753-1789)** giftet seg med **Marte Ellingsdatter Åsterud (1759-1839)**, datter av Elling Amundsen Åsterud og Kari Torsdatter. De fikk to sønner, Elling og Gulbrand og to døtre, Berte og Siri. Gulbrand skulle overta Skamarken og plassen Svartbråten, men først etter foreldrenes død. Han døde imidlertid før foreldrene. Han var soldat og døde under tyttbærkrigen i Sverige. Feltoget fikk antagelig denne lite flatterende betegnelsen fordi soldatene fikk dårlig forpleining, og måtte blant annet livberge seg på skogens bær. Navnet kunne også bety at den av samtiden ble betraktet mer eller mindre som en farse (Apenes).

Enken Marte giftet seg på nytt med Herman Augustinussen Fægri (1745-1834). De fikk døtrene Kari (f. 1794), gift med Mads Torgersen Disen, Modum, og Ingeborg (f. 1800), henne har jeg dessverre ikke funnet noen opplysninger om. Marte og Herman drev Skamarken til hennes sønn Elling overtok i 1807, ca. 19 år gammel.

3) **Berte (1754-1773)** giftet seg med **Harald Engebretsen Hollerud (1744-1817)**. De fikk datteren Marthe, som døde kun et halvt år gammel. Harald giftet seg igjen med Sara Onsager. De fikk to døtre: Ragnhild (f. 1786), gift med Tor Colbjørnsen Skotland, Berte Marie (1781-1836) gift med Narve Narvesen Veme/Heieren på Tyrstrand, og sønnen Engebret (1778-1851), som giftet seg med Siri Olsdatter Haga.

4) **Rønnaug (1755-1810)** giftet seg i 1778 med **Christian Torbjørnsen Haga**, sønn av Torbjørn Amundsen Haga (1710-1780) og Mari Michelsdatter Breien. Christian og Rønnaug overtok Haga i 1780 for 930 rd etter hennes fars død. Christian døde etter kort tid, og Rønnaug ble enke i en alder av 29 år. Ekteskapet var barnløst.

Hun giftet seg på nytt i 1786 med Amund Henriksen Bure. I kirkeboken står det at de giftet seg med kongebrev, med tillatelse til å gifte seg hjemme. Også dette ekteskapet var barnløst, og varte kun et års tid. Året etter, 3. april 1787 inngikk Rønnaug sitt tredje ekteskap med Lars Aslesen Grefsrud/Nakkerud (f. 1762). De fikk to sønner og tre døtre, men kun datteren Anne vokste opp og giftet seg.

Ole Olsen (Domholt/Haga (1750-1810))

Domholt er en idyllisk plass, og lå sentralt til på

Skamarcken på Tyrstrand. Vi ser Jens Hurum og kona Anna Birgitte f. Ellingsen, samt en ukjent mann. Foto i privat eie.

Røyse ved Storelvens utløp, i nærheten av de store tømmerhengslene. Fra brygga var det betydelig båtrafikk over til vestsiden av fjorden og oppover langs elven. Her lå et vertshus som Jens Mathiassen Sass drev. I 1690-årene var det også tingsted i Hole (Hole bygdebok 3, s. 659).

Marthe og Ole hadde barna (alle født på Domholt):

- 1) **Ole** (1782-1785), død 3½ år gammel på Domholt.
- 2) **Berte** (f. 1783). Berte forble ugift, men her er jeg usikker. Jeg finner henne som fadder for Peder Karlsrud i 1809, og i skiftet etter foreldrene står hun som 28 år og ugift. Etter den tiden finner jeg ingen spor etter henne.
- 3) **Maria** (1785-1851) ble gift med **Torsten Pedersen Karlsrud** (1774-1851), de fikk syv sønner. De to eldste døde tidlig. Sønnen Peder (1814-1893) var gift med Kari Kristoffersdatter Kihle, og overtok Karlsrud. De andre sønnene var: Peter (f. 1817), Torsten (f. 1820), Ole (f. 1823), og Martin (f. 1827).
- 4) **Ole** (1787-1857) overtok senere Haga, han giftet seg med enken **Eli Andersdatter Drolshammer/Heieren** (1785-1877), datter av Anders Gundersen Aure/Øveren (1753-1830) og Åse Larsdatter Lia (1748-1836). Ifølge skiftet overtok eldste sønn Ole gården etter en takst på 2200 rd. Hele boet ble anslått til over 5000 rd, og ble fordelt etter loven. Enken Marthe ble boende på livørel til sin død i 1834.
- 5) **Siri** (1789-1856) giftet seg i oktober 1808 med **Engebret Haraldsen Hollerud** (1778-1851). Engebrets far hadde tidligere vært gift med Siris tante Berte Olsdatter, der ingen barn levde opp. Siri og Engebret fikk femten barn, men kun en sønn og fem døtre vokste opp. Sønnen Hans Olaus (f. 1818) giftet seg i 1843 med Randi Marie Opsahl, og de overtok

Hollerud. De andre barna som jeg har oversikt over er: Sara (f. 1808, død før 1814), Marte Marie (f. 1812), Sara (f. 1814), Randi Karine (1823-1901), gift med Ole Jensen Drolshammer (se under Drolshammer), Pauline (f. 1827) og Othilie (1829-1913).

6) **Jens** (1790-1871) giftet seg med **Marthe Andersdatter Drolshammer** (1787-1838), søster av Eli. Jens og Marthe kjøpte i 1819 Drolshammer for 1210 rd. av hennes far, Anders Gundersen. De fikk tre barn: Ole (1821-1879), Johanne (f. 1825) og Anders (f. 1825) (se under Drolshammer sist i artikkelen).

Haga gård var i slektens eie fra 1795 til 1900

Haga gård på Stranden (gl. matr.nr. 141) ble muligens i sin tid utskilt fra Veholt, men sees ikke nevnt i skattemanntall eller matrikler før matrikelforslaget av 1723. Gården tilhørte da Lars Stranger, en handelsmann på Bragernes. Han hadde i 1717 fått gården utlagt på skifte etter sin far, og eide den formentlig til sin død i 1749.

Omkring midten av 1730-årene synes Haga gård å være bortbygset til Torbjørn Amundsen Haga, en sønn av Amund Endresen Haga som døde i 1738. Torbjørn Haga var den siste leilending på gården og antagelig selveier omkring 1750. Han var født i 1710 på Rognerud i Ytre Ådalen, og døde i 1780. I 1739 ble han gift med Mari Michelsdatter Breien. De hadde i ekteskapet en sønn og fem døtre, som alle nådde voksenalder og alle ble gift. Sønnen Christian (1743-1784) giftet seg med Rønnaug Olsdatter Skamarcken (se ovenfor under Skamarcken).

Ifølge folketellingen 1801 bodde 21 mennesker på Haga. Det var tre husmannsplasser som hørte til gården.

Haga på Tyristrand. Våningshuset ble oppført av Ole Olsen rundt 1795. Foto i privat eie.

Ole Olsen (1787-1857). Etter skiftet i 1811 ble han gårdbruker på Haga. I 1813 solgte han unna plassen Kikke, senere kalt Klavåsen (Inr. 223). Klavåsen har etter det vært eget bruk, adskilt fra Haga. Han giftet seg 31. juli 1813 med enken Eli Andersdatter (se under Drolshammer), og de fikk barna:

1) **Marte** (1814-1841) giftet seg i desember 1836 med **Anders Jonassen Røsholmen** (1810-1873). Hun døde av slag allerede i juni 1841, og etterlot seg to sønner, Jonas (1837-1906) og Ole (1839-1923). Ektemannen Anders giftet seg aldri igjen.

2) **Anne** (1817-1880), min 2xtippoldemor, bodde hjemme på Haga til hun giftet seg 15. september 1845 med **Ole Hansen Fegri** (1817-1898) - se nedenfor.

3) **Ole Petter** (1820-1900) giftet seg aldri. I henhold til ovennevnte skifte overtok han i 1850 Haga, som han eide til sin død.

4) **Randi Karine** (1823-1913) giftet seg heller ikke, men stelte gården for sin bror til han døde i 1900. Etter salget av Haga flyttet hun til bruksboligen på Skjærdalen. Her levde hun av egne midler og bodde sammen med sin niese, Maren Elise (min oldemor) og hennes familie.

I 1850 skiftet Ole og Eli Haga med sine barn. Ifølge skiftet skulle sønnen Ole Petter overta gården med livøre til foreldrene og skifteutlegg til sine medarvinger: søstrene Anne og Randi Karine samt søstersønnene Jonas og Ole Røsholmen. Ole og Eli levde som livørefolk på gården til de døde, han høsten 1857 og hun våren 1877, 92 år gammel.

Folketellingen 1865 for Haga (foruten familien):

Andrias Olsen 21 år, tjenestekarl

Randi Christiansdatter 31 år, tjenestepike

Thorvald Olsen 11 år, Lægdslem

De hadde 2 hester, 10 store kveg, 9 sauer og 2 griser, og dyrket hvete, rug, bygg, blandet korn samt erter.

Anne giftet seg med Ole Hansen Fegri

Ole Hansen var sønn av **Hans Iversen Kjærnet** (1791-1858) og **Marthe Gulbrandsdatter Bye** (1789-1849), som bodde på husmannsplassen Nordre Kjærnet under gården Helgeland. I 1836 kjøpte Hans Iversen plassen Tangebråten på Fegri. Plassen ble i 1836 utskilt fra Gomnes (matr.nr 33) (pantebok 2, s. 325, Snaketangen).

De fikk barna:

- 1) **Maren Elise** (1846-1922), min oldemor, gift med **Eiel Eriksen** fra Eiker
- 2) **Matilde Olava** (1848-1925)
- 3) **Hans Andreas** (født 1851)
- 4) **Ole Martin** (1853-1937)
- 5) **Johan Edvard** (1855-1917)
- 6) **Anton** (1857-1934).

Oles brødre emigrerte begge i 1851 til Amerika:

Gulbrand (1819-1904) giftet seg i 1845 med **Catharine Laurine Henriksdatter Frogseie**, datter av Henrik Hansen og Marte Caspersdatter. De fikk tre sønner, og en av dem ble født i Amerika.

Johannes (1830-1894) giftet seg i Amerika.

I 1864 reiste også Ole og Anne med fem barn til Richford i Minnesota. Senere ble de gjenforenet med Oles brødre og deres familier i Lafagitta, Allamaker, Iowa.

Maren Elise ble igjen på Tyristrand, hun var atten år da foreldre og søsken dro til Amerika. Etter at hennes farsfamilie emigrerte til Amerika, ble familiene på Haga/Røsholm hennes nærmeste slekt her i landet. Hun arbeidet i 1865 på gården Solberg, Nordre Tyristrand, som tjenestepike hos sagfogd og forpakter Lars A. Eriksen (1826-1892) på Skjærdalen bruk.

Lars Andreas Eriksen var fra Gislrud på Eiker. Hans nevø Eiel Eriksen, også fra Eiker, bodde på samme sted og var *logerende saug-*

Min oldemor, Maren Elise Fægri,
i hagen på bruksbestyrerboligen, Skjærdalen.

arbeider. Jeg vil tro det oppsto “søt musikk”, og 20. september 1868 giftet de seg.

Eiel Eriksen (1841-1927), sønn av Erik Eriksen (1814-1862) og hustru Else Olsdatter (1805-1887), også fra Eiker. Faren Erik kom i 1852 fra Eiker til Hønefoss med familien, han var møller ved Arnemannsmøllen og handelsborger av Hønefoss by. I september 1862 døde han i en ulykke. Eiel ble bruksforvalter på Skjærdalen bruk da hans onkel Lars Andreas Eriksen døde i 1892. Eiel og Maren Elise bodde på Solberg, og etterat han ble bruksforvalter flyttet de til bruksboligen på Skjærdalen.

Eiel og Maren Elise fikk tolv barn, alle født på gården Solberg (Slottet). Den eldste er min bestefar, bøsse-maker **Erik Eriksen** (1869-1957). Han startet Hønefos Verktøifabrik i 1900. Barna var:

- 1) **Erik Eriksen**, bestefar (1869-1957)
- 2) **Ole Anton** (1871-1960)
- 3) **Adolf Emil** (1841-1895), omkom i en ulykke på Skjærdalen bruk
- 4) **Else** (1875-1956)
- 5) **Håkon** (1877-1940)
- 6) **Olaf** (1880-1939) og 7) **Marie** (1880-1953), tvillinger - Marie har jeg skrevet om i Hringariki nr 2/2016
- 8) **Hanna** (1882-1953)
- 9) **Einar** (1884-1968)
- 10) **Harald** (1887-1952)
- 11) **Lars** og 12) **Thorleif** (1892), tvillinger, dødfødte

Drolshammer på Veme

Gården Drolshammer var i slektens eie fra 1789 til 1903. Her forenes to av mine slektslinjer (Drolshammer og Haga).

Anders Gundersen Aure/Drolshammer (1753-1830). Slekten kommer fra Øveren, Vestbygda, Sokna, og de bodde på plassen Øveren. Anders (min 3xtippoldefar) kjøpte en del av gården Sæter på Veme i 1777. I februar 1779 giftet han seg med **Åse Larsdatter Lia** (1748-1836), datter av **Lars Haraldsen Lia** (ca 1715-1795) og **Eli Gulbrandsdatter Jonsrud** (f. 1718). Døtrene Eli og Marte Drolshammer giftet seg med brødrene Ole Olsen (min 2xtippoldefar) og Jens Haga.

Anders og Åse Drolshammer fikk barna:

- 1) **Thomas** (f. 1780, død før 1783)
- 2) **Mari** (f. 1782), gift med **Truls Olsen Helgerud** (f. 1778). De fikk ti barn: Ole (1803-1887), Anders (1804-1863), Karen (f. 1807 på Bragemes), Tosten (1809-1870), Else Marie (1811-1898), Lars (1818-1902), tvillingene Kari og Aasa (f. 1820), Johannes (f. 1823), og Thomas (1827-1916). Med unntak av Karen, Aasa og Johannes utvandret alle til USA. I begynnelsen eide familien en halvpart av Helgerud i Heradsbygda, som ble solgt i 1806. Karen og Tosten ble født på Stormoen, Drammen. Senere flyttet familien til en plass under Røising. På Bjerke ved Ask levde de visstnok under små kår, han omtales som en ivrig og flink potetdyrker.
- 3) **Thomas** (f. 1783), døde antagelig tidlig.
- 4) **Eli**, gift i 1811 med Peder Sivertsen Heieren. De fikk en dødfødt gutt i juni 1812, og ektemannen Peder døde i november samme år. Eli ble barnløs enke etter ett års ekteskap. Hun giftet seg annen gang med Ole Olsen Haga.
- 5) **Marthe** (1787-1838), gift med **Jens Olsen Haga**. De fikk fire barn. Sønnen Ole (1811-1879), gift med Randi Karine Engebretsdatter Hollerud, datter av Engebret Haraldsen Hollerud og Siri Olsdatter Haga. Ole og Randi overtok Drolshammer.
- 6) **Anne** (1789-1877), gift med **Nils Olsen Heieren** (1793-1861). De fikk syv barn: Ole (1814-1877), Maria (f. 1817), Anders (f. og død 1819), Aasa (f. 1822, død før 1828), Aasa (f. 1828), Anders (1831-1901), og Lars (1834-1877). I 1824 overtok Nils Busundhaugen etter sin far, og i 1838 kjøpte han Øvre Bjerke på Ask (Lagesen III side 31).
- 7) **Kirsti** (1792-1879), gift med **Christian Syvertsen Heieren** (1792-1850). Jeg har funnet tre barn: Syver (1816-1907), Anders (f. 1818) og Peder (1826-1843). I 1865 var Kirsti enke og bodde på føderåd på Heieren, lnr 190a.

Drolshammer i dag. Foto: Else Marie Eriksen.

Litteratur

Apenes, Georg og Tore Dyrhaug: *Tyttebærkrigen. Det norske felttog i Sverige 1788*. Aschehoug (1988).

Bakke, Gudmund: *Hole bygdebok. Bygda og folket*, bind III (2004).

Lagesen, A.: *Ringeriske slekter I og III* (Oslo 1927 og 1935).

Den Norske Kriastidende

Tirsdag den 17de August 1847.

Christiania den 16de August. D. M. Kongen og Dronningen samt D. K. H. Prindserne og Prindsessen reiste idag Kl. 6½ en Tour til Krogkleven. Kl. 7¾ fulgte Hds. Maj. Enkedronningen efter. Kl. 9½ Aften vendte den kongelige Familie tilbage. Ved Afreisen gaves begge Gange Salut fra Fæstningsvolden, ligesom og ved Hjemkomsten.

Fra gammelklokkerens dagbok

Aar 1847 Mandagen den 16de Augustj gjorde Hs Majestet Kong Oscar, Hds Majestet Dronningen samt de Kl: Printser og Printsessen en Lystreise til Hönen paa Ringerige hvor de under Reisen besaae sig paa Udsigten, skiftede Skyds i Sundvolden paa Tour og Rettour ved hvilke Sidste jeg havde den Naade at tale om Aarsvexten, Manglen paa Foder og Födemedler med M. M. med Hans Majest: Kongen. Kongefamilien var særdeles blid og nedladende.

Hendes Majestæt Enkedronningen vendte tilbage fra Krogkleven.

H: Hurum

Haagen Olsen Hurum (1785-1869) ble i 1821 tilsatt som klokker, kirkesanger og skolelærer i Hole. Året etter kjøpte han halve gården Lille Hundstad på Røyse. Her etablerte han fastskole, og fortsatte resten av sitt yrkesaktive liv som lærer. Helt ut på 1900-tallet ble han av tidligere elever framstilt som en lærerbegavelse og en mann langt forut for sin tid. Han har etterlatt seg flere dagbøker, og her forteller han om sitt møte med kong Oscar I i Sundvollen.

Øvre Lundesgarden (148/2) i Lunder

Opphavsgården på nordsiden av dalen var Lundesgarden, selv om den første gården her i øvre Soknedalen sannsynligvis var Berg (Lien 2001). Lunde-valdet var stort, og innmarka gikk kanskje fra Kroksrud til Puke-rud. Det ble i 2007 funnet rester etter jernalderbosetting på Lundesgardens grunn ved undersøkelser i forbindelse med bygging av ny riksvei (Lundesgaard 2015).

---

av Ragnvald Lien

Lundesgarden, gårdsnummer 148, er i dag delt i Nedre (148/1) og Øvre (148/2). I 1528 var det kun én skattyter, *Kænick i Lundisgaardt* (Halvorsen 1983:22), og i 1577 var det én fullgard med skyld 4 huder til Hole prestebol (Kirkelig jordebok, se Bjørke udat.:3, 1977:5). Rasmus Lundesgarden er 7. juni 1593 til stede på skifte etter Jon Gulsvik, og navnet Rasmus finnes igjen i 1612 og i jordebok fra 1616.

Gården ble i 1610 overført til Norderhov prestebol (ekserpter E.F. Halvorsen). Her er i 1620 en som heter Per og i 1630 en Jon. Jon var kirkeverge 1632-35 (Schutter 1961:8). Så i 1641/42 finnes Pål før vi i 1643 for første gang møter Kristoffer Lundesgarden (ekserpter E.F. Halvorsen). Hans etterkommere skal vi følge i nærmere 150 år. Kristoffer finnes i 1647: *Christoffer Lundesgaard, hr. Willem her ibm. følger ald gaarden, som schylder 4 huder med bøxell* (Fladby og Imsen 1971:25). Gården er ført som én fullgård. Willum eller Wilhelm Andersson var sokneprest i Norderhov fra 1625 til sin død i 1652 (Steinhamar 1914:314). I 1652 er Kristoffer lagrettemann.

Den opprinnelige gården?

Det var sannsynligvis på Øvre Lundesgarden at det opprinnelige hovedbølet lå selv om den øvre gården har fått bruksnummer 2. Skylddelingen med to bruksnumre skjedde først i 1853, lenge etter at disse gårdene ble etablert som to bruk. Det lå kirke til Lundesgardens grunn. Hvor den eldste kirken lå, er ikke helt klart, det var kanskje like gjerne til Oppgardens grunn: *Strax nedenfor denne kircke [den nye], staar den gamle kircke og er een reyse kircke...* (Wiel 1743). Opprinnelig var dette ett gårdsvald og én eiendom. Den kirken som ble etablert i 1704-06

sto på Øvre Lundesgarden, nok et tegn på at gården var sentral i valdet og i sognet. Plasseringen av kirken var der hvor flaggstanga står i dag, og gårdsplassen var gravplass (Meisterlin 1975). I 1761 måtte den flyttes da grunnforholdene ikke var gode nok. På Kirkemoen er det sandgrunn, og hit ble kirken flyttet.

Kristoffer - den ene av to oppsittere

Allerede ved koppskatten i 1646 er gården delt mellom to oppsittere: Kristoffer og Nub Tor-kildsen. Ved kvegtellingen i 1657 er Kristoffer Lundesgarden oppsitter med 2 hester, 12 kuer og kviger, 12 sauer, 2 geiter og ett svin (Bjørke udat.:4). Kristoffer sitter fortsatt på den ene delen og Nub på den andre, og det ser ut som gården er delt i to like store enheter da antallet dyr er omtrent like stort på begge. Tallet på dyr holder seg stabilt framover, og antallet dyr på hver halvpart tilsvarer faktisk det en finner på en fullgård.

Ved Rentekammerets manntall 1664 bruker Ole Kristoffersen (30 år) sin halvpart av Lundesgarden. Faren Kristoffer (80 år) er ført som husmann. Kristoffer er lagrettemann i 1665, og i 1666 er Ole ført som 36 år og Kristoffer 80 år. I 1673 er Knut og Fredrik Lundesgarden kirkeverger (Schutter 1961:8). Knut Pedersen er på Nedre Lundesgarden (se ledd 8 under). Fredrik Kristoffersen blir etter hvert oppsitter på Øvre Lundesgarden etter broren Ole.

Lundesgardene hørte altså til Norderhov prestebol, men i makeskiftebrev av 16. oktober 1679 (tinglyst 1. mars 1682) overdrar Otto Jacobsen (sokneprest 1660-1690) brukene med flere til Lars Larsen mot bytte av gårder i hovedsoknet. I 1695 var oppsitteren på Øvre, Fredrik Kristoffersen, og på Nedre, Anders Helgesen, enig med ny eier Gregers Mortensen om kjøp av gårdene, men kjøpet gikk ikke i orden og de tapte pengene sine. Begrunnelsen var at Niels Iversen Tyrholm, som hadde pant i eiendommene, gjorde innsigelser mot salget og fikk rettens medhold.

Så i 1702 selger Tyrholm begge gårdene til Erik Andersen Wegager. Fredrik og Anders protesterte mot salget, da de mente å ha forkjøpsrett etter sin avtale av 1695 med Gregers Mortensen. Saken er behandlet på tinget på Trøgstad i Norderhov 4. juli 1702 (*Tingbok for*

Øvre Lundesgarden på Sokna mot Nedre Lundesgarden i 1916. Fra venstre: Jens Hveem, Hans E. Rognerud, Helga Oppen (mor til Herman Oppen) og Even Grimstad. Even Grimstad og Helga Oppen giftet seg i 1912.
Foto: Herman Oppen. Buskerud Fylkesfotoarkiv.

Ringerike, I-24, 2013:80). Ved skjøter av 30. november 1702, tinglyst 4. juli 1703, overtar de gårdene (ibid. 2013:111). Hvert av brukene hadde nå skyld 2 huder og 1½ skinn. De ekstra 1½ skinn kom fra andel i Songalien etter høyesterettsdom 1681 (Bjørke udat.:6). Begge brukene pantsattes 11. juni 1703 til Jonas Ramus (sokneprest i Norderhov 1690-1717) for 200 riksdaler hver, men Fredrik og Anders er eiere ved skjøte av 1702. Fredrik ble begravet 15. mai 1706, 78 år gammel. Han var gift først med Ingebjørg Torbjørnsdatter Rud og deretter med enken Barbro Levorsdatter (Bjørke udat.:6). Fredrik og Ingebjørg hadde seks barn.

Lundesgarden er altså to bruk med hver sin oppsitter, slik matrikelkommissjonen av 1723 beskriver. Det er ikke nevnt husmannsplasser i 1723. Fredriks sønn Anund Fredriksen overtar Øvre Lundesgarden. Han ble begravet 14. oktober 1736, 68 år gammel, og skiftet skjedde 22. november 1736 og 6. mars 1737 (Ringerike og Hallingdal skifteprotokoll 10 (1734-37):566b). Anund og Berte Gundersdatters barn var: Jon 21 år (døpt 12. oktober 1715), Fredrik 19 år (døpt 5. mars 1718), Helge 16 år (døpt 24. mai 1721) og Ingeborg 25 år (døpt 12. mars 1712) og ugift ved skiftet. Boet var på brutto ca. 524 riksdaler og netto ca. 353 riksdaler, heri medregnet Lundesgarden med skyld 2 huder og 1½ skinn taksert til 400 riksdaler. Skylden 2 huder og 1½ skinn er identisk med Nedre Lundesgardens skyld.

Før Anund og Berte ble viet 24. juli 1711 hadde Anund skriftet 10. mars 1708 og Kirsten

Eriksdatter dagen etter, da hun var *besofven af* Anund, og 20. mai 1708 ble deres uekte barn Peder født. Anund og Berte hadde i tillegg til barna nevnt i skiftet over, også sønnene Jon døpt 1. august 1713 (begravet 6. august) og Gunder døpt 5. august 1724 (begravet 19. juli 1727). Sønnen Helge Anundsen Lundesgarden og Kari Jensdatter ble trolovet 12. februar 1745 og viet 30. mai samme år, og han kalles da Bårnås. Skiftet etter Helge Anundsen ble holdt på Uggen i Lunder 5. juni og 20. oktober 1755. Boet hadde part i Lundesgarden tilsvarende 23½ riksdaler, opprinnelig 37 rd 13 skilling. Helge og hustru Kari Jensdatter hadde barna: Amund 5 år, Helge ½ år og Berit 9 år (Ringerike og Hallingdal skifteprotokoll 16 (1752-56):479b).

Jon Anundsen Lundesgarden og Barbro Pedersdatter blir trolovet 7. april og viet 14. juni 1744. Allerede 25. juli samme år blir deres datter Berte døpt. De får videre Anund som døpes 5. januar 1747, Fredrik 5. januar 1749, Barbro døpt 2. mai 1751 og konfirmert 16. mars 1771, Peder døpt 25. august 1754 og konfirmert 4. april 1773, Sidsel døpt 20. mars 1757 og konfirmert 24. mars 1776, Helge/Helga døpt 6. januar 1760 og konfirmert 24. mars 1776, og Gunhild døpt 19. juni 1763.

Ved ekstraskatten i 1762 er Jon Anundsen på Øvre Lundesgarden, og Øvre står først. Jon har to husmenn. Torger Nilsen bor på Snyta (Bjørke udat.:8; Abelgård 2013). En Torger Nilsen Lundesgarden er konfirmant 6. januar 1737, det må være ment Lundesgardseie. Torger Nilsen skredder og Siri Olsdatter ble trolovet

30. august 1750 og viet 23. juli 1752. De bodde på Hovlandseie da sønnen Kristoffer ble døpt 20. februar 1751. Det er mulig å finne Torger Nilsen som husmann under Øvre Lundesgarden ved ekstraskatten i 1762:

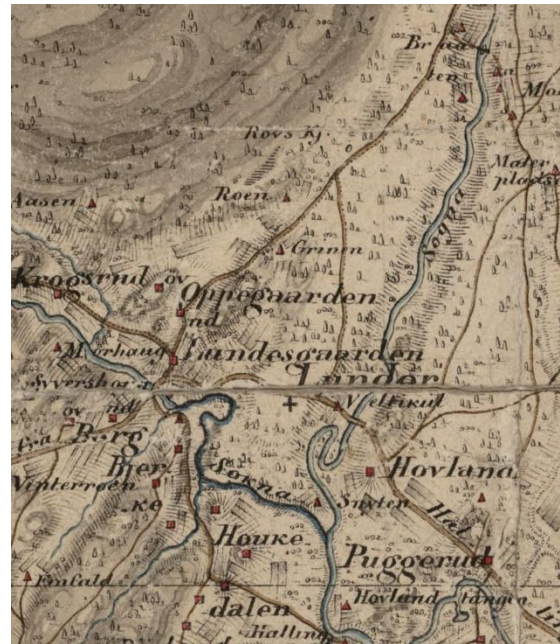
Joen Anundsen	Husbonde
Barbro	kone
Anund Joensen	sønn konfirmant 28. juni 1767
Frederich Joensen	sønn konfirmant 8. april 1770
Berte Joensdtr	datter konfirmant 11. okt. 1771
Torger Nielsen	Husmann
Sigri	Husmanns kone
Helge Endresen	Husmann
Berte	Husmanns kone
Anders Gundersen	Inderste. Gammel og fattig
Marthe Olsdatter	Inderste. Fattig, får tillegg i søgnet

Snyta blir overdratt Engebret Østensen og kone på livstid 22. oktober 1763 (Bjørke udat.:8).

Anund Jonsen Lundesgarden får en sønn utenfor ekteskap: Jon, døpt 22. mars 1771. Morens navn var Kristi Knutsdatter. Trolovet 28. juli 1776 og viet 1. januar 1777: soldat Anund Jonsen Lundesgarden og Ingrid Andersdatter. Døpt 2. november 1777: Jon, sønn av Anund Jonsen Lundesgarden og Ingrid Andersdatter. De får også en sønn Anders døpt 20. mai 1781. Viet 11. mai 1777: Fredrik Jonsen Lundesgarden og Gunhild Kristoffersdatter. Døpt 4. mai 1780: Jon, med foreldre Fredrik Jonsen Tuftin og Gunhild Kristoffersdatter. Bosted er fortsatt Tuftin da deres barn Fredrik blir døpt 7. mars 1784. Trolovet 1. september 1777: Peder Jonsen Verket og Åse Evensdatter, på Lundesgarden når de vies 6. oktober 1777. Flere innføringer på slutten av 1700-tallet viser til arbeidere og husmenn ved Sognedalens Jernverk.

Slekta etter Kristoffer Lundesgarden

- Kristoffer (født ca. 1585, død etter 1666) var oppsitter på Øvre Lundesgarden fra 1643 til ca. 1660. Det er ukjent hvem han var gift med, men han hadde to kjente sønner:
  - Ole (ca. 1630-ca. 1677) var gift først med Åse Nubsdatter Nedre Lundesgarden og deretter Barbro Kolbjørnsdatter Gren (ca. 1653-1732) (Mørch 1974:173). De hadde visstnok en datter Ingeborg født ca. 1676. Se ellers punkt 8 under.
  - Fredrik (ca. 1630-1706). Han var bruker av Øvre Lundesgarden mellom 1677 og 1706, og hadde sønnen:
    - Anund (ca. 1668-1736) var gift med Berte Gundersdatter Nedre Berg. Deres sønn var:
      - Jon, døpt 12. oktober 1715, gift med Barbro Pedersdatter Sørsdal.

Vi ser her Lundesgarden samt husmannsplassene Snyta, Veltikoll, Nilsebråten og Kristofferbråten. Kaptein Ramms kart fra 1826. Kartverket (NGO).

Lundesgarden går ut av Kristoffers slekt

Med skjøte av 14. juni 1775 selger Jon Anundsen Øvre Lundesgarden til Narve Narvesen Veme. Ved skjøte av 28. mai 1776 selger Narve Veme til Elling Ellingsen Hval (se ledd 10 under). 24. september selger Jons sønn Anund sin odelsrett til Øvre Lundesgarden. Nå er altså gårdene samlet på en hand, og Øvre Lundesgarden er også kommet inn i slekta etter Sigurd Bonde. Jeg så, da jeg var gårdsgutt der i skoleferiene, at Hermann Oppen (1897-1960) på Øvre Lundesgarden hadde fått diplom der det sto at slekta hadde sittet på Lundesgarden i 250 år. Dersom vi regner fra Anders Helgesens (ledd 8) kjøp i 1702 av Nedre Lundesgarden, blir dette riktig: 1702 + 250 = 1952. Den første av slekta som kjennes rimelig sikker er bare kalt *Sigurd Bonde* (ca 1412-ca. 1482), den etter hvert berømte opphavsmann fra Gulsvik til mange slekter. Blant annet hører eierne av nabogarden Oppgarden til hans etterkommere (Lien 2018). Tallet for hver generasjon under er antallet ledd etter Sigurd Bonde.

7. ledd: Helge Ellingsen Berg (ca. 1628-ca. 1711), gift med Rønnaug Eriksdatter Slevigen. Han er oppsitter på *Øvre Berg* i 1664 og eier samme sted i 1672. De hadde ni barn, og nummer tre er:

8. Anders Helgesen (ca. 1669-1750) fra Øvre Berg ble først gift med Barbro Kolbjørnsdatter

På Øvre Lundesgården i 1916 ses fra venstre: Helga Oppen, Hermann Oppen, Olava Oppegaard, Anders Oppegaard, Thorvald Rognerud, Martin H. Rognerud, Antonette Rognerud, Olava Thorbjørnsen, Eric Thorbjørnsen. Foto: Herman Oppen. Buskerud Fylkesfotoarkiv.

Gren, enken etter leilending Knut Pedersen på Nedre Lundesgården. Anders fikk bygselsedel på Nedre Lundesgården i 1694 og kjøpte gården i 1702. Anders Helgesen Lundesgården giftet seg for andre gang i 1733 med Mari Bjørnsdatter Sønsteby fra Flå, og i 1735 for tredje gang med Åse Ellingsdatter Hjelmerud (1708-1791). Barbro og Anders fikk to barn:

- a. Elling Andersen født ca. 1692
- b. Rønnaug (ca. 1703-1773), gift i 1718 med Engebret Ellingsen Havik (ca. 1692-1757)

9. Elling Andersen Hovland (ca. 1692-1757) ble gift med Kari Tronsdatter Rishovd (ca. 1702-1776) fra Krødsherad. De hadde ni barn, hvorav tre sønner:

- a. Anders født 1722, fikk Hovland
- b. Elling født 1724, fikk Nedre Lundesgården, men han brukte neppe gården. I 1754 fikk han Hval i Ådal av sin fars farbror, Erik Helgesen Berg eller Hval. Han var gift med en faster av Ellings kone, men de var barnløse.
- c. Tron født 1743, fikk Pukkerud

10. Elling Ellingsen Hval (1724-1812) ble i 1753 gift med Inger Andersdatter Hval. Elling kjøpte Øvre Lundesgården med odelsrett i 1776. De hadde åtte barn:

- a. Elling som er eldst, får Hval.
- b. Erik, får Nedre Lundesgården.
- c. Anders som er yngst, får Øvre Lundesgården. I 1801 selger Anders Ellingsen Øvre Lundesgården til broren Erik. I 1816 får Anders Sem-

men i Ådal, og har ikke mer med Lundesgården å gjøre.

11. Erik Ellingsen Lundesgården (1766-1790) ble gift i 1790 med Helge (Helga) Olsdatter Berg (1770-1852). Erik ønsket at Lundesgårdene skulle være to åseter, og en erklæring om at sønnen Elling skulle ha nedre og sønnen Ole skulle ha øvre ble tinglest i 1836. I 1839 selger Erik gårdene medregnet en rekke eiendommer til sønnene, og i 1853 ble skylddelingen foretatt. Erik og Helga hadde fire barn:

- a. Elling (1791-1861) ble gift 1814 med Kari Mikeldsdatter Borgerud (1784-1857). De fikk tre døtre og en sønn, Anders (1817-1858) som ble gift med enken Marthe Andersdatter Arnegård. Abelgård (2015) har en grundig gjennomgang av etterslekta til Anders og Marthe. I 1853 overtar Anders Nedre Lundesgården etter faren, men han dør snart, og Marthe Lundesgården sitter i uskiftet bo der til 1878.
- b. Ole (1795-1869), gift først med Anne Toresdatter Bråten og deretter med Ellen Henrikke Paulsdatter. Ole bodde på Hovland og fikk bare døtre. En av disse ble gift Oppen, og slik kom Oppen-navnet til øvre Lundesgården.
- c. Anders (1799-1802)
- d. Inger (1802-1864), gift med Christen Gundhus (1799-1862) fra Snarum, som var lensmann i Lunder mellom 1849 og 1861 (Tangen m.fl. 2002:65). Da han døde 2. mars 1862 står det bosted *Lundesgården*, sannsynligvis på Nedre Lundesgården.

Ved folketellingen i 1865 er det etter 444 a (Nedre Lundesgarden) ført Veltikold som selveie (der Lunder hvilehjem stod) og Kristofferbråten som husmannsplass. Kirkemoen er ført under 444 a (skolen med lærer Theodor Hornbæk) med husdyr og utsæd, og Lundesgarden, 444 a, har også beboer (innerst og skolelærer Anders Olsen) uten husdyr og utsæd. Det ser ut til å være to beboere på Kirkemoen skole i 1865. De står etter hverandre i tellingen, og Anders Olsen er eneste beboer i 1875.

Under 444 b (Øvre Lundesgarden) er det ført to husmannsplasser på Nilsebråten og dessuten Veltikold som både husmannsplass (seinere sommerfjøs) og bosted (lensmannsgård) uten utsæd eller husdyr. 444 b er ubodd i 1865. Eierne Ole Eriksen bor på Hovland. Snyta synes å være helt forfallent og ikke bebodd i både 1865 og 1875.

Øvre Lundesgarden de siste 150 år

12. Ole Eriksen Lundesgarden (1795-1869) bodde på Hovland i Lunder i 1865 og ikke på Øvre Lundesgarden som han også eide. Ole var gift to ganger: først med Anne Toresdatter Bråten (1805-1842) fra Heradsbygda, og deretter med Henrikke Paulsdatter (1811-1854), visstnok fra Modum. Ole etterlot seg en rekke eiendommer som ble kjøpt av svigersønnene. Ole hadde kun døtre, og alle ble gift på Ringerike:

13. Helene Oppen (1837-1893), gift med Michael Andreas Oppen (1823-1893) på Oppen i Heradsbygda. De hadde gårdsfullmektig på Øvre Lundesgarden i 1875. Maren Seielstad (1838-1914) ble gift med Einar Seielstad (1838-1914) som overtok Hovland. Deres datter Antoinette Dorothea Seielstad (1864-1941) ble gift med Martin H. Rognerud (1865-1925). De fikk ikke barn, og Hovland ble overtatt av Martins nevø Thorvald Rognerud.

Elise Holmboe (1841-1877) ble gift med overrettssakfører Jens Holmboe (1827-1875), og Anne (1849-1917) med Håkon Færden (1844-1905). Færden tok over blant annet Nordre og Søndre Gardhammer ved siden av at han eide Ton og Løken i Haug.

Yngstedattera var Bolette (1850-1940), og hun giftet seg med sorenskriver Georg Robert Schirmer (1845-1917). Schirmer overtok en rekke av eiendommene til svigerfaren: Tronrud, Øvre Ålde, Eidsgard, Breili og Bergsrud. Sammen med Håkon Færden hadde han dessuten Øvre Tunga. Bolette og Georg giftet seg i

1873 og fikk døtrene Hildur (1875-1951) og Sigrid (1877-1886). Georg Schirmer er kjent for å ha forfattet visa *Eg veit ei lita jente*:

Eg veit ei lita jente,
ja, eg kjenne ho så vel,
eg veit ei lita jente nord i skogen.
Med raude kinner, augo blå,
med fine hender, føter små;
eg veit ei lita jente nord i skogen.

Med blomstertjønna langt til skogs,
så langt, så langt til skogs,
der talatrusten synger så om kvelden.
På sætervollen stod
ei ven'e jente glad og lo,
for trast austan tjønna der gjekk losen.

Og raud og rund gjekk solen att
om åsen ned i vest,
så mørkt, ja så mørkt det vart i skogen.
På sætervollen ga
ei ven'e jente bort sitt ja.
Eg har ein liten kjærrest nord i skogen.

Schirmer skrev diktet i studietida ifølge *Norsk visebok*. Der er diktet trykt på odalsdialekt. Det er vel derfor neppe Bolette eller en av døtrene som er jenta i diktet selv om soknedøler ønsker at det skulle vært slik (Heggen og Lien 2000).

Ole Lundesgardens andre hustru Ellen Henrikke Paulsdatter døde også før ham, og i 1865 var nest yngste datter Anne bestyrer av husholdningen på Hovland. Det var en gård med betydelig jordbruk, noe blant annet besetningen i 1865 viser: 8 hester, 34 storfe, 23 sauer, 2 griser. I husholdningen var det, i tillegg til Ole, Anne og Bolette, to fosterdøtre, en gårdskar, to tjenestegutter, tre tjenestejenter og fem lægdslemmer. Dessuten eide Ole altså Øvre Lundesgarden. Ved skiftet etter hans første kone eide Ole alene eller sammen med andre, 35 eiendommer av til dels betydelig størrelse.

Michael Andreas og Helene Oppen var eiere av Øvre Lundesgarden, tinglyst 1876, men de bodde på Oppen. På Øvre Lundesgarden bodde det gårdsbestyrere til Herman Oppen d. e. overtok i 1892 (*Dalen vår* 61:16). Her er to av sønnene til Michael Andreas og Helene Oppen (Lagesen 1935:289f):

Ole Oppen (1859-1929), gift 1896 med sitt søskenbarn Inga Oppen (1870-1959), datter av Ole Christian Oppen på Veme. De fikk seks barn inkludert sønnen Andreas Oppen (1899-1974), som overtok Oppen.

Herman Oppen (1873-1900) var gift med Helga Rognerud, datter av Hans og Maren Rognerud,

Østre Toten. Deres sønn Herman (1897-1960) overtok Øvre Lundesgarden.

14. **Herman Oppen d. e.** (1873-1900) var gift med Helga Oppen (1872-1946), født Rognerud. Hennes foreldre var gårdbruker på Lunna, Østre Toten, Hans Ellingsen Rognerud (1829-1912) og Maren Torkildsdatter (1829-1911), født Flaskerud. Hans Ellingsen Rognerud var sønn av Anne Marie Rognerud (1800-1886), gift med Elling

Torgersen Stavlundstøen (1800-1882), gårdbruker på Rognerud gård i Ådal (Rognerud 1948:3, 5, 9).

Helga Oppen, født Rognerud, var søster til Martin Hansen Rognerud (1865-1925), gift med Antonette Dorothea Seielstad (1864-1941) på Hovland i Lunder, og Bernhard Hansen Rognerud (1874-1948) fra Vestre Toten, som igjen var far til Thorvald B. Rognerud (1906-1955) som overtok Hovland (Rognerud 1948:10, 11).

Alfild Oppen i stabburet. Foto: Buskerud Fylkesfotoarkiv.

15. **Herman Oppen d. y.** (1897-1960) ble gift med Alfild, født Holmboe Lie (1903-1991), datter av Einar og Jensine Lie, født Holmboe. Herman Oppen hadde en rekke verv i skogbrukets organisasjoner. Han var ordfører i representantskapet i Drammensdistriktets Skog-eierforening og formann i det lokale skog-eierlaget helt fra 1934, og styremedlem i Drammensvassdragets Tømmermåling fra 1932. Herman overtok Øvre Lundesgarden i 1925, var formann i Ringerike krets av Norges Bondelag fra 1932 til 1941 og formann i Buskerud Bondelag fra 1954. Han var en drivende kraft i etablering av Strømsoddbygda kapell. I sine yngre dager var han en ivrig deltaker i motorsport, og vant en rekke premier i bil- og motorsykkelløp i inn- og utland. Han fikk gullmerket som er Norsk Motorklubbs høyeste utmerkelse (EB 1957).

Alfild Holmboe Lie var født i 1903 på Vang gård på Jevnaker i en familie med mange personligheter.

I 1928 gift med Herman Oppen på Lundesgaarden og etter at Alfild ble enke i 1960, innredet hun stabburet til sin bolig. (...) Alfild var bondekone - og bonde. Hun var vant til å ha mange folk rundt seg med å gjøre gårdens arbeidsoppgaver. Det var kokke på kjøkkenet og mange utearbeidende. Kvinnfolk-arbeid var beitepleie, lusing, tynning og opptak av potet og turnips som også skulle legges ned til vinterfôr. Karfolka gjorde onnearbeidet. De fleste ansatte var der gjennom mange år. Alfild var en skvær arbeidsgiver, men det var bare få som kunne si henne imot.

Abelgård 2018:82

Da forfatteren på slutten av 1960-tallet arbeidet på Øvre Lundesgarden som gårdsgutt med lusing og slåttonn, var slåttekarene skogsarbeidere fra Strømsoddbygda: Johan Halvorsen fra Aureplassen, Kristian Johnsen, Magnus Larsen og Håkon Strømsodd. På traktoren satt ofte Jan Synsteli, og faren Ola Synsteli, opprinnelig fra Torpa, var med som en slagferdig og dreven slåttekar. Gårdsbestyrer Helge Grøstad fra Bin-

gen var den logne leder av arbeidet. Olaf Mehlum og Hans Stastad var også med som erfarne folk.

Slåttonna tok mye tid da det var mange raukoller som skulle ha mat gjennom vintersesongen. Høy fra jordene på gården var langt fra nok, og høy ble kjøpt på rot hos Kjell Øveren på Mokastet, på Modalen (173/2) hos Ole S. Strømsodd, på Flattum hos Anders E. Aamodt, på Nyborg hos Olaf Mehlum og hos Anders J. Tuft på Nedre Hallkjennrud. Høypressa var aktiv, men det måtte være komplisert mekanikk da den ofte var i ustand. Det ble endelig tørt tøy i bunter å kjøre hjem til kuene på Lundesgården. Kålrotåkeren trengte luking, og der var kvinnfolka i flertall. Jeg husker spesielt Andrea Finnevolden, Inga Åsen og Anni Kastet.

Alfhild var første formann i Sognedalen bondekvinne­lag og siden medlem på livstid. Hun stilte ofte stuene på Lundesgården til disposisjon og tok på seg

vertinnerollen. I protokollene ser vi at Alfhild refererte fra utallige landsmøter. Hun følte at hennes innsats for laget ga henne glede og inspirasjon. Mange flotte kvinner hadde hun møtt og mange fine reiser i inn og utland, helt til Paris har hun hatt. I Alfhilds formannstid 1956–58 som leder i Buskerud bondekvinne­lag ble det stiftet 4 nye lag.

Yrkesskader, ryggundersøkelser og arbeidet for å opprette skogsarbeiderskolen i Saggrenda var interessante oppgaver, har Alfhild uttalt. I 1964 ble hun og Martha Dalen æresmedlemmer i Øvre Sognedalen Bondekvinne­lag. (...) 12. juli 1991 var det begravelse i Lunder kirke etter Alfhild. Bondekvinne­ne sto æresvakt ved båren og fulgte den ut.

Abelgård 2018.

Anne Marie Hovde (1948-2018), født Solheim, og Tor Hovde (1946-2016) kjøpte Øvre Lundesgården av Alfhild Oppen i 1981. Dattera Torunn Hovde overtok Øvre Lundesgården i 2014.

Kilder

Abelgård, Else Marie 2013: Prestegården Snyta i Lunder. *Kirkebladet* 2013 (2):16.

Abelgård, Else Marie 2015: Marthe Lundesgaarden – ei myndig «grautkjerring». *Hringariki* 2015(1): 32–36.

Abelgård, Else Marie 2018: De gode hendens gjerning - Sognedalen Bygdekvinne­lag i 80 år. *Heftet Ringerike* 90: 78–83.

Bjørke, Erling, udat.: *Lundesgården, øvre*. 18 s. uttrykt.

E. B. (Erling Bjørke) 1957: Vi gratulerer: [Herman Oppen] 60 år. *Ringerikes Blad* 5.7.1957.

Bjørke, Erling 1977: Lundesgårdene. [Heftet] *Ringerike* 49: 4-7. [Teksten bygger på Bjørke udat. og Bjørke, Erling udatert: Lundesgården, nedre. 13 s. uttrykt]

Fladby, Rolf og Imsen, Steinar (red.): *Skattematrikkelen 1647. Bind V. Buskerud*. Universitetsforlaget 1971.

Halvorsen, E. F.: *Ekserpter for gårder på Ringerike*. Finnes som kopi på Ringerike bibliotek. Permen er merket: Utkast til gårdshistorie - gårder i Norderhov til ca. 1650. Bind 2: Ådalen : Soknedalen : Haug.

Halvorsen, Eyvind Fjeld 1983: Skattemanntallet fra 1528. *Heftet Ringerike* 55: 15–23. Hønefoss.

Heggen, Marit og Ragnvald Lien 2000: Visedikter og sorenskriver Schirmer. - *Dalen vår* 26: 35–37.

Lagesen, A. 1935: *Ringeriske slekter. Opplysninger om slekter og slektsgaarder. III. Slekter fra Norderhov hovedsogn*. Oslo.

Lien, Ragnvald 2001: Bosetting før 1349 e. Kr. Gardsvald brukt i et forsøk på å bestemme gardenes alder. - *Dalen vår* 30: 27–34.

Lien, Ragnvald 2018: Nedre Oppgården (149/1) i Lunder. - *Hringariki* 2018 (1): 18–30.

Lundesgaard, Marit 2015: Bosettingsområder med mulig kultisk lund i jernalderen. - *Dalen vår* 72: 4–32.

Meisterlin, Trygve 1975: Øvre Lundesgaard, 149/2. *Registrering av kultur-historiske minnesmerker i Ringerike kommune*.

Mørch, Andreas 1974: *Krødsherad. Bind 1. Gard og slekt*. Krødsherad kommune.

Rognerud, Eilif 1948: *En orientering om østlandsslekten Rognerud*. 15 s. uttrykt.

Schutter, H. K. 1961: *Lunder kirke gjennom tidene*. Lunder menighetsråd.

Steinhamar, August (red.) 1914: *Norderhov. En fremstilling av herredets utvikling til 1914*. I kommisjon hos John E. Bye, Hønefoss.

Tangen, Erik m. fl. 2002: *800 år i Kongens tjeneste. Ringerikes lensmenn*. Kolltopp Forlag, Hønefoss.

Tingbok for Ringerike. I–24. 1699–1705. Ringerike Slektshistorielag 2013.

Viker, E. 1914: Jordbruket. I: Steinhamar, August (red.) 1914: *Norderhov. En fremstilling av herredets utvikling til 1914*: 482–529. I kommisjon hos Joh. E. Bye, Hønefoss.

Wiel, Iver, 1743: Ringerike og Hallingdal fogderi. I: Kristin M. Røgeberg (red.), 2005: *Norge i 1743. Innberetninger som svar på 43 spørsmål fra Danske Kanselli. Bind 3. Akershus stiftamt, Buskerud, Vestfold, Telemark.* Solum forlag, Oslo.

Tabeller

Beboere i 1801

<http://gda.arkivverket.no/cgi-win/webcens.exe?slag=visbase&sidnr=1&filnamn=f18010613&gardpostnr=170&merk=170#ovre>

Det var 34 beboere fordelt på fire husstader under Nedre Lundesgarden og fire under Øvre Lundesgarden i 1801. Under Øvre Lundesgarden ble følgende 16 personer telt:

*	Anders	Ellingsen	Huusbonde	31	Begges 1te ægteskab	Bonde og gaardbeoer
	Mari	Aslesdtr	Hans kone	27	Begges 1te ægteskab	
	Gunil	Olsdtr	Tjenestepiger	26		
	Ragne	Aslesdtr	Tjenestepiger	15		
*	Anne	Ericsdtr		58	Enke 3die gang	Huusmand
	Ingbor	Knutsdtr	Hendes døttre	17		
	Anne	Knutsdtr	Hendes døttre	30		
	Halvor	Pedersen	Dennes søn	5		
*	Bjørn	Sindresen	Mand	49	Begges 1te ægteskab	Huusmand
	Jøran	Jacobsdtr	Hans hustrue	50	Begges 1te ægteskab	
	Eli	Torstensdtr	Tjenestepige	11		
*	Ellev	Knutsen	Mand	34	Begges 1te ægteskab	Huusmand og nat. soldat
	Kari	Olsdtr	Hans kone	35	Begges 1te ægteskab	
	Knut	Ellevsen		6		
	Kari	Ellevsdtr		3		
	Even	Pedersen		69	Enkemand 1te gang	Inderste

I 1801 hadde altså antallet husmannsplasser økt til tre under Øvre Lundesgarden). Kaptein Ramms kart fra 1826 har følgende oppføringer (tradisjonell uttale i parentes): Braaten (Nilsbråtan), Veltikul (Veltikøll) og Snyten (Snyta). Anne Eriksdatter er på Snyta, Bjørn Sindresen i Nilsbråtan og Ellef Knutsen i Veltikoll.

Folketelling 1865

Kommune: **Norderhov**
Kommunenummer: **0613**

Navn på bosted: **Hovland**
Antall personer registrert på bostedet: 16.

Navn	Familie-stilling	Sivil-stand	Yrke	Fødselsår	Fødested
Ole Lundesgaard	Husfader	e	Gaardb Selvejer	1795	Nordrehovs Prgj.
Anne Olsdatter	hans Datter	ug	Bestyrer Husholdn	1849	Nordrehovs Prgj.
Bolette Olsdatter	hans Datter	ug		1850	Nordrehovs Prgj.
Karen O. Hval	hans Fosterdatter	ug		1848	Aadalen
Henrika Lassen	hans Fosterdatter	ug		1854	Modum
Ole Hval		e	Gaardskarl	1811	Nordrehovs Prgj.
Ole Sigvardsen		ug	Tjenestekarl	1840	Aal Prgj.
Anders Ellingsen		ug	Tjenestekarl	1829	Nordrehovs Prgj.
Gjertrud Andersdatter		ug	Tjenestepige	1843	Nordrehovs Prgj.

Marie Andersdatter	ug	Tjenestepige	1845	Nordrehovs Prgj.
Mari Sigvardsdatter	ug	Tjenestepige	1843	Aal Prgj.
Andreas Vebjørnsen	ug	Lægslem	1851	Nordrehovs Prgj.
Ole Jakobsen	ug	Lægslem	1851	Nordrehovs Prgj.
Isak Larsen	ug	Lægslem	1853	Nordrehovs Prgj.
Sønnøv Ellingsdatter	ug	Lægslem	1805	Aals Prgj.
Berte Andersdatter	ug	Lægslem	1855	Nordrehovs Prgj.

Folketelling 1900

<http://gda.arkivverket.no/cgi-win/webcens.exe?slag=visbase&sidenr=1&filnamn=f00613&gardpostnr=1217&merk=1217#ovre>

Øvre Lundesgarden 148/2

Fornavn	Etternavn	Bosatt	Familiestilling	Stand	Yrke	Fødselsår
Helga	Oppen	b	Hm	e	gaardbrugerske S, mølleeierske	1872 % 1878% ***
Herman	Oppen	b	S	ug	søn	1897
Anne	Rognerud	b	selskabsdame	ug	gaardmandsdatter	1872 ***
Sofie	Vestby	b	Tj	ug	husjomfru	1878
Olava	Haukedalen	b	Tj	ug	tjenestepige	1874
Inger	Halkinrudbraaten	b	Tj	ug	tjenestepige	1883
Annette	Bye	b	Tj	ug	tjenestepige	1885
Petter	Juverud	b	Tj	ug	tjenestegut	1880
<i>Halgrim</i>	<i>Enger *</i>	<i>mt</i>		<i>ug</i>	<i>dagarbeider</i>	<i>1836</i>
<i>Thorsten</i>	<i>Syversen [Meier]</i>	<i>b</i>	<i>Hf</i>	<i>g</i>	<i>husbondskarl</i>	<i>1868</i>
<i>Inger</i>	<i>Syversen</i>	<i>b</i>	<i>Hm</i>	<i>g</i>	<i>kone</i>	<i>1872</i>
<i>Petter</i>	<i>Syversen</i>	<i>b</i>	<i>S</i>	<i>ug</i>	<i>søn</i>	<i>1896</i>
<i>Kristine</i>	<i>Syversen</i>	<i>b</i>	<i>D</i>	<i>ug</i>	<i>datter</i>	<i>1898</i>
<i>Severin</i>	<i>Syversen</i>	<i>b</i>	<i>S</i>	<i>ug</i>	<i>søn</i>	<i>13031900</i>
<i>Engebret</i>	<i>Folefos **</i>	<i>mt</i>	<i>Hf</i>	<i>g</i>	<i>snedkermester</i>	<i>1839</i>
<i>Gulbrand</i>	<i>Folefos **</i>	<i>mt</i>	<i>S</i>	<i>ug</i>	<i>snedkersvend</i>	<i>1878</i>

*Sedvanlig bosted Lunder **Sedvanlig bosted Norderhov ***Født på Toten De som står i kursiv bor i drengestubyningen

Folketelling 1910

Kommune: **Norderhov**

Kommunenummer: **0613**

Navn på bosted: **Lundesgaarden øvre (gaard)**

Antall personer registrert på bostedet: 14.

Navn	Familie- stilling	Sivilstand	Yrke	Fødselsår	Fødested
Helga Oppen	hm	e	Eierinde av gaard og skog	30.04.1872	Ø. Toten
Herman Oppen	s	ug	søn	07.07.1897	t
Anne Marie Rognerud	fl	ug	Gaardmandsdatter	02.02.1864	Ø. Toten
Hans Ellings. Rognerud	fl	g	rentenist	05.07.1829	Aadalen
Maren Torkildsd. Rognerud	fl	g	foregaaendes hustru	14.12.1829	Aadalen
Ingvald Jens.	el	ug	huslærer	31.03.1853	Arendal
Even Grimstad	tj	ug	agronom, gaardstyrer	11.01.1884	Toten
Magna Jonasd. Somdalen	tj	ug	tjenestepike	20.08.1896	Hønefos
Marie Johansd.	tj	ug	tjenestepike	30.09.1893	Hønefos
Sigrid Ellingsd. Kastet	tj	ug	tjenestepike	24.02.1891	t

Marie Vestby	tj	ug	husjomfru	09.06.1880	Ø. Toten
Lise Askim	b	e	Gaardmands-enke	12.07.1836	Aadalen
Johan Johns. Lundstad	tj	ug	tjenestegut	12.03.1883	t
Hans Halvors. Havik	tj	ug	tjenestegut	03.03.1889	t

Gårdsmatrikkelen for 1838

Tinglag: **Norderhoug**

Nytt matrikkelnummer: **185**

Antall bruk registrert på matrikkelgården: 1

Gammelt matrikelnummer: **59**

Navn på gård: **Lundesgaarden**

Kilde: <http://www.rhd.uit.no/matrikkel/mtliste1838.aspx?knr=0613&nmnr=185>

Løpenr	Bruksnavn	Eiers navn	Skyld i Daler-Ort-Skilling	Gammel skyld	Merknad
444	Lundesgaarden	Elling og Ole Eriksen	12-414-0	2 Sk£.	

Gårdsmatrikkelen for 1886

Kommune: **Norderhov**

Sogn: **Lunder**

Gårdsnummer: **148**

Gammelt matrikelnr: **185**

Navn på gård: **Lundesgaarden**

Antall bruk registrert på matrikkelgården: 3

<http://www.rhd.uit.no/matrikkel/mtliste.aspx?knr=0613&gnr=148>

Bruksnr	Gammelt løpenr	Bruksnavn	Brukers navn	Skyld i Mark-Øre	Skyld i Daler-Ort-Skilling	Merknad
1	444a	Lundesgaarden	Elling Kristian Andersen	31-21	6-0-9-0	Udtales Lønsgaarden.
2	444b, c, 445b, 446b	Lundesgaarden med Solskin Skov og Opgaarden	Andreas Oppen	38-14	7-1-13-0	Udtales Lønsgaarden.
3	444d	Andel i et Vandfald m.m.	Andreas Oppen	0-80	0-0-18-0	Udtales Lønsgaarden.

Lundesgaarden øvre g. nr. 148 br. nr. 2 og 3, skyld 35,76 mark.

Ifølge tellingen 1907 (Viker 1914:527): Indmark i alt 220 maal, hvorav 80 maal aker, og 100 maal kunstig eng og 40 maal naturlig eng. 12000 maal skogmark.

Utsæd: 3 hl. rug, 1 hl. byg, 12 hl. havre, 4 hl. poteter og 5,5 hl. til grønfør.

Husdyrhold 31/12-07: 5 hester, 13 storfæ og 3 svin.

Har endvidere 2 husmandspladser og 1 bortforpagtet stykke med tilsammen 7 maal aker, 64 maal kunstig eng og 19 maal naturlig eng. Husdyrhold: 5 storfæ.

Høifjellsrittet i 1922. Utenfor Berg gård på Sokna er Hermann Oppen på sin Henderson med kjennetegn F-241. Foto: Herman Oppen. Buskerud Fylkesfotoarkiv.

Ole Pedersen fra Ådal til Minnesota

Min gode venn og klassekamerat gjennom hele barneskolen, Bjørn Karlengen, spurte meg for noen år siden om jeg visste hvor hans oldefar Ole Pedersen hadde blitt av. De hadde hørt rykter om at han hadde dratt til USA, men visste ikke om dette stemte. Jeg tok for noen måneder siden opp igjen denne tråden og søkte i USA etter ham. Benyttet nok en gang en del av mine bekjenskaper "over there" med hell.

---

av Nils Elsrud

Ole Pederson ble født 24. juni 1858 i Semmen-eie i Ådal av foreldrene av **Peder Amundsen Semmeneie** (f. 1823) og **Sigri Nilsdatter** (1821-1858). Han ble døpt 19. september 1858 i Nordehov kirke, og konfirmert samme sted 15. juni 1873. Da bodde han i Veholteie.

Ole var yngste gutten i en søskenflokk på ti barn, og var også født tvilling med søstera Olea. Han traff etter hvert ådalsjenta Martha Halvordsdatter som var født 26. mars 1859 på Fjøs-vikeie av foreldrene Halvor Olsen (1827-1885) og Inger Olsdatter (1829-1903). Martha ble døpt i Viker kirke 13. juni 1859, og var barn nummer fire i en søskenflokk på ni. Plassen hun ble født på var nok Haglekjærnbråten, for der finner vi familien ved folketellingene i 1865 og 1875.

Ole og Martha fikk 27. juni 1883 sønnen Martin. Ifølge kirkeboka for Viker giftet de seg 27. mai 1883, men ved dåpen 9. september står det innført i kirkeboken: *Ungkar Ole Pedersen Fjøs-vikeie og pike Marte Halvordsdatter. Foreldrenes vielse var bestemt til 27. mai til den dag innført i Ministerialbogen, men moderen blev blind, af hvilken grund Vielsen er bleven udset.*

Selv om vielsen er innført i kirkeboken, fant den nok aldri sted. De bodde antagelig i Ringbråten, som også var Fjøs-vikeie.

Ved folketellingen i 1891 bor Martin i Ringbråten sammen med moren Marthe Halvordsdatter og bestemoren Inger Olsdatter. Da finner vi ikke Ole i folketellingen, og Marthe står som ugift. Det samme står ved folketellingen i 1900, Martin bor hjemme hos moren og bestemoren. Marthe står som ugift mens Inger står som enke.

I 1910 bor Marthe Halvordsdatter, forhen-værende tjenestepike i Karlengen (Kalengen). Marthe står fremdeles som ugift.

Hvor ble Ole av?

Svaret får vi blant annet ved Oles død 14. mai 1932, da vi får vite at Ole emigrerte til Amerika i 1885. Det står et minneord i *Litchfield Independent Review*, Litchfield i Minnesota, som jeg kommer tilbake til. Ifølge minneordet skal Ole ha kommet til USA i 1885. En norskfødt mann ved navn Ole Pedersen, 27 år gammel (født 1858) ankom New York 19. februar 1885 fra Veracruz i Mexico med skipet *City of Alexandria*. Grunnen til at jeg tror at dette kan være rett mann, er at jeg kan ikke finne ham på skipslister til USA, hverken i 1884 eller 1885. Vi finner ham heller ikke ved søk på Digitalarkivet.

Ole giftet seg 1889 med **Elizabeth Sophia (Betsey) Olson**, født 1864 i Minnesota. Ifølge folketellingen 1895 bor familien i Meeker County, Minnesota. I 1900 bor de i Litchfield i Meeker County, og ifølge folketellingene 1910, 1920 og 1930 i Acton i Meeker County. Elizabeth dør i 1953.

Ole og Elizabeth.

I mai 1932 står følgende minneord å lese i *Litchfield Independent Review*:

Ole Pederson begravnes tirsdag ettermiddag

Han fikk slag forrige lørdag i sitt hjem ved Long Lake.

Ole Pederson, 73 år gammel, gikk plutselig bort i sitt hjem ved Long Lake 14. mai på grunn av hjerteslag. Han hadde vært ute i hagen som vanlig og kom inn for å spise. Han fikk slag når han satt ved bordet. Begravelsesseremoni avholdes tirsdag ettermiddag i deres hjem kl. 1.15. og fra Arendahl kirke kl. 2, og jordfestelse på Arendahl kirkegård. Prest E.R. Weeks fra Grove City forretter under begravelsen. Frøken Nora Evenson synger en vokalsolo før og etter seremonien akkompagnert av frøken Nelson på pipeorgel.

Den avdøde var født 24. juni 1858 på Ringerike i Norge, og var 73 år gammel. Han kom til Amerika i 1885 og ble gift i 1889 med Elisabeth Olson, som er i live. Enken og 4 døtre samt 4 brødre av avdøde er i live. Fru Arved Krook, fru R. Grimsgard og fru Gunder Draxten fra Acton, samt frøken Olivia Pederson fra Minneapolis, og brødrene Gilbert fra Acton, samt John og Andrew fra Litchfield og Andreas i Norge. En datter døde i 1927. En søster, fru Karen Sandwick, døde 13. april dette år i Norge. De som var tilreisende til denne begravelsen er herr og fru Paul Olson fra Norcross, herr og fru Hans Sandwick med familie, frøken Olivia Pederson fra Minneapolis og fru Helmer Larson fra St. Paul.

Ole Pederson
New York, Passenger and Crew Lists (including Castle Garden and Ellis Island), 1820-1957

Detail	Related	Source
Name	Ole Pederson	
Arrival Date	19 Feb 1885	
Birth Date	1858	
Age	27	
Gender	Male	
Ethnicity/ Nationality	Norwegian	
Place of Origin	Norway	
Port of Departure	Vera Cruz, Mexico	
Destination	Norway	
Port of Arrival	New York, New York	
Ship Name	City of Alexandria	

NAME	AGE	SEX	COLOR	THE NUMBER OF OTHERS	NUMBER OF OTHERS	NUMBER OF OTHERS	NUMBER OF OTHERS	NUMBER OF OTHERS
Ole Pederson	32	M	Swedish	1	1	1	1	1
Martha Pederson	20	F	Swedish	1	1	1	1	1
Ole Pederson	27	M	Swedish	1	1	1	1	1

Passasjerlisten fra 1885 med nr. 31 Ole Pedersen. Vi kjenner ikke sikkert til om dette er rett Ole Pederson.

Etterslekt til Ole og Martha i Norge (ikke komplett)

1. **Martin Olsen Karlengen**, født 27. juni 1883 i Ringbråten, Fjøsвика i Ådal. Han ble døpt 9. september 1883 i Viker kirke. Han bor hjemme i Ringbråten ved folketellingen i 1900, og da jobber han som skogsarbeider, et yrke han utøver det meste av sitt liv. Han giftet seg 11. september 1905 i Hønefoss kirke med **Johanne Olsdatter**, født 14. mai 1885 i Hønsi, Vik i Sogn og Fjordane, datter av **Ole Olsen** og **Olina Johannesdatter**. Johanne ble døpt 14. juni 1885 i Vik kirke, Sogn og Fjordane. Ved folketellingen i 1900 bor hun i Løkenstua i Haug. Etter giftemålet bor familien først i Renna før de bosetter seg i Karlengen i Ådal, begge plassene under Haugerud. De har nok flyttet til Karlengen i 1908 eller 1909, da de bor der ved folketellingen i 1910. De skal også ha bodd i Rinnahagen under Buttingsrud ifølge dåpen til noen av barna. Johanne døde 6. februar 1959, og Martin døde 25. juli 1967. De hadde 12 barn:
  - a. **Ole Martin Karlengen**, født 2. september 1904 i Ådal. Han døde 9. desember 1986 i Ådal, og ble gravlagt 18. desember 1986 på Viker kirkegård. Han giftet seg 4. september 1932 i Nes kirke med **Mathea (Martha) Kristine Olsdatter Bjonviken**, født 24. august 1908 i Søndre Bjonviken (Viken), Åset i Ådal. Hun var datter av **Ole Kristiansen Bølviken/Bjonviken** og **Marit Amundsdatter Dalen**. Mathea ble døpt 27. september 1908 i Nes kirke, og ble konfirmert 13. mai 1923 i Nes kirke. Hun døde 11. november 1978, og ble gravlagt 16. november på Viker kirkegård. De hadde ett barn:

Ole og Elizabeth med fem døtre - Hilda Kamila Pederson, Olivia Pederson, Clara Mathilda Pederson, Martha Sophie Pederson, Josephine Pederson.

- i. **Gerd Karlengen**, født 12. mars 1936. Hun var ekspeditrise ved giftemålet 3. oktober 1959 i Nes kirke med vingersersjant **Einar Birger Kvistnes**, født 21. februar 1932 i Kristiansund. De er begge bosatt i Schou terrasse 8, Oslo. Han er sønn av **Einar Kvistnes** og **Solveig Fahle**.
- b. **Oline Karlengen**, født 11. mars 1907 i Renna, Haugerud i Ådal, og døpt 19. mai i Viker kirke. Hun døde 9. desember 1997 i Ådal, og ble gravlagt 19. desember i Hval kirke. Hun giftet seg første gang med blikkenslager **Fredrik Olsen**, og andre gang 17. november 1934 i Hval kirke med gårdsarbeider **Karl Kristiansen Håkenstad**, født 21. september 1912 i Haug, sønn av **Kristian Evensen Håkenstad** og **Guri Syversdatter Liahagen**. Karl døde 23. august 1996 og ble gravlagt 29. august på Hval kirkegård. Fredrik og Oline hadde ett barn:
  - i. **Einar Karlengen**, født 10. april 1928 i Ådal. Han var skogsarbeider da han giftet seg i 1948 med **Ruth Bråten**, født 20. januar 1932 i Ådal. Hun er datter av **Haldor Rasmussen Bråten** og **Hanna Martinsdatter Amundfoss**. Einar døde 25. mars 2012 i Hønefoss, og Ruth 21. januar 2009 i Ådal. De hadde ett barn:
    1. **Helge Karlengen**, født 1948, gift med **Gunvor Karin Hagen** fra Tyrstrand. Helge døde 1. oktober 2014. De hadde to barn:
      - a. **Jan Karlengen**
      - b. **Anne Karlengen**
- c. **Hilda Karlengen**, født 24. august 1909 i Karlengen og døpt 26. september i Viker kirke. Hun døde 7. juli 1996 og ble gravlagt 12. juli på Viker kirkegård. Hun giftet seg 5. mai 1928 i Hønefoss kirke med skogsarbeider **Rasmus Thorsen**, født 19. oktober 1905 i Kvernstuen, Somdalen i Ådal. Han var sønn av **Thorvald Thorsen** og **Berthe Rasmusdatter Bråten**. Rasmus ble døpt 26. desember 1905 i Hval kirke. Han døde 7. desember 1962, og ble gravlagt 13. desember på Viker kirkegård. Familien bodde i Løkka, Finsand i Ådal. De hadde tre barn:
  - i. **Torvald Magne Thorsen**, født 21. mars 1928 i Løkka, Finsand og døpt 17. mai i Viker kirke. Han var løytnant da han giftet seg i 1953 med kontorassistent **Ingegjerd Revhaug**, født 10. desember 1928 på Frosta, datter av **Olav Revhaug**. bosted 1953 i Frosta.

- ii. **Ruth Thorsen**, født 2. september 1929 i Løkka, Finsand og døpt 6. oktober 1929 i Viker kirke.
  - iii. **Reidun Helene Thorsen**, født 1937. Hun giftet seg 7. april 1962 i Viker kirke med maskinreparatør **Frank Eriksen**, født 1937 i Norderhov.
- d. **Inger Karlengen**, født 19. juli 1913 i Karlengen og døpt 17. august 1913 i Viker kirke. Hun giftet seg 1947 med fabrikkarbeider **Arvid Johannes Hansen**, født 7. juni 1916, sønn av **Aksel Hansen**. Ved giftemålet bodde han i Åsmyrgate 15, Oslo.
- e. **Hans Karlengen**, født 10. mars 1916 i Karlengen og døpt 28. mai i Viker kirke. Han var skogsarbeider da han giftet seg i 1949 med sydame **Helga Signy Haugen**, født 17. oktober 1928 i Opperudhaugen (Haugen), døpt 25. november 1928 i Viker kirke, datter av **Torkild Larsen Haugen** og **Anne Kristine Hansdatter Høgloft**. Hans døde 27. mars 1995, og Helga døde 4. november 2008 på Norderhovhjemmet, Ringerike, og gravlagt 14. november i Veme kirke. Fem barn:
- i. **Torkild Karlengen**, født 1949.
  - ii. **Leif Magne Karlengen**, født 1951. Gift med **Karin Berggaard**, født 1958. Barn:
    - 1. **Hans Erik Karlengen**, født 1970.
    - 2. **Lars Torkild Karlengen**, født 1976.
    - 3. **Inger Johanne Karlengen**, født 1978. Hun giftet seg med **Ola-Gunnar Enger Juelsrud**, født 1979, sønn av **Terje Juelsrud** og **Olava Veslemor Enger**. Barn:
      - a. **Sondre Juelsrud**
      - b. **Ida Juelsrud**
  - iii. **Liv Karlengen**, født 1952, gift med **Kåre Kultima**.
  - iv. **Svein Karlengen**, født 1957.
  - v. **Anne Jorun Karlengen**, født 1959, gift med **Jan Markeng**.
- f. **Martha Karlengen**, født 5. oktober 1918 i Rinnahagen, Buttingsrud, og døpt 25. desember i Viker kirke. Hun var hushjelp da hun giftet seg første gang i 1941 med skogsarbeider **Oskar Magnus Amundsen**, født 27. november 1916 i Bjerkelund, Nes i Ådal, sønn av **Ole Amundsen** og **Marit Andersdatter Ellingbo**. Oskar ble døpt 21. januar 1917 i Nes kirke. Han døde 4. november 1951, og ble gravlagt på Nes kirkegård. Martha giftet seg andre gang i 1955 med skogsarbeider **Aksel Valdemar Nymo**, født 13. april 1920, sønn av **Mikkel Albert Nymo**.
- g. **Otto Karlengen**, født 15. februar 1921 i Rinnahagen, Buttingsrud, og døpt 24. mars i Viker kirke. Han var skogsarbeider da han giftet seg i 1948 med **Ida Kristina Hagbartsen**, født 26. oktober 1929, datter av **Anders Hagbartsen**. Otto døde 14. desember 1979, og Ida 3. juni 2007. Barn:
- i. **Arild Karlengen**, født 1947.
  - ii. **Svein Karlengen**
  - iii. **Martin Karlengen**, født 1954.
  - iv. **Grete Karlengen**
  - v. **Odd Ingar Karlengen**
  - vi. **Trond Karlengen**
- h. **Johan Karlengen**, født 21. februar 1923 i Karlengen og døpt 1. april i Viker kirke. Han giftet seg med **Borghild Otilje Karlengen**, født 9. november 1920. Han døde 20. juli 1988 og ble gravlagt på Viker kirkegård, mens Borghild døde 21. mars 2010 og ble gravlagt 30. mars på Hval kirkegård. Tre barn:
- i. **Dagfinn Karlengen**, født 1948.
  - ii. **Kristin Karlengen**, født 1955.
  - iii. **Frode Karlengen**, født 1962.
- i. **Yngvar Karlengen**, født 20. juli 1925 i Karlengen og døpt 30. august i Viker kirke. Han giftet seg med **Solveig Helene**, født 1931, Yngvar døde 14. nov 2013, og Solveig 5. mai 2016. Barn:
- i. **Inger Johanne Karlengen**

- ii. **Bjørn Karlengen**, født 1955.
  - iii. **Roar Karlengen**, født 1956.
  - iv. **Hilde Karlengen**, gift med **Svend-Otto Sundby**. Barn:
Robert Sundby.
- j. **Gunnar Karlengen**, født 31. mars 1927 i Karlengen, død 25. april samme år av kikkhoste og gravlagt 30. april på Vikar kirkegård.
- k. **Harald Karlengen**, født 15. juli 1928 i Rinnahagen og døpt 19. august i Vikar kirke. Han var skogsarbeider da han gifter seg 27. oktober 1956 med hushjelp **Hildbjørg Bakke**, født 19. april 1937, datter av **Hans Knutsen Bakke** og **Berte Isaksdatter Uhlen**. Harald døde 6. juli 2015 og Hildbjørg 11. juni 2018. Barn:
- i. **Harry Karlengen**, født 29. desember 1956. Han giftet seg med **Anne Marie Brekke**, født 6. oktober 1960.
- l. **Ruth Karlengen**, født 20. januar 1932 i Ådal, bosted 1952 i Ådal, gift 1952 med skogsarbeider **Mieczyslaw Stachacz**, født 26. juli 1926 i Polen, sønn av **Franciszek Stachacz**. Mieczyslaw døde i 1976 og ble gravlagt på Hval kirkegård. Ruth døde 25. januar 1994 og ble gravlagt 1. februar samme sted.
- i. **Wenche Stachacz**, født 1953.
  - ii. **Elisabeth Stachacz**, født 1955.
  - iii. **Gerd Stachacz**, født 1956.
  - iv. **Franciszek Stachacz**.

Kjent etterslekt til Ole og Elizabeth i USA

2. **Martha Sophie Pederson**, født 20. september 1889 i Minnesota. Hun bodde sammen med familien, og døde 14. februar 1979 i Riverside County, California. Alt tyder på at hun som førstefødte datter i USA er oppkalt etter Martha i Norge. Hun giftet seg med **Gunder Draxten**, født 1886 i Minnesota. Han døde i 1948 i Chicago, Illinois. De har følgende etterslekt:
- a. **May Lillian Draxten**, født 22. desember 1911 i Minnesota, gift med **Donald Hanson**, født 20. april 1906 i Minnesota. Hun døde i juni 1983 i Stone Park, Cook County, Illinois. Barn:
Donald Marlyn Hanson, født 1934 i Grove City, Meeker County, Minnesota. Han giftet seg med **Patricia Ann Henderson**, født 1936 i South Dakota. Han døde 2011 og hun i 2017, begge i Stone Park, Cook County, Illinois. Barn:
    - 1. **Steven Alan Hanson**, født 1955 i Melrose Park, Illinois, død 2005.
    - 2. **Robert Earl Hanson**, født 1958, død 2015 i Illinois.
  - ii. **Kenneth Hanson**, født 1942, død 2012 i Chicago, Cook County, Illinois.
  - b. **Jean Aloha Draxten**, født 3. oktober 1920 i Meeker County, Minnesota, gift med **James Schumann**. Hun døde 25. september 1981 i Hemet, Riverside County, California.
  - c. **Glenn Russell Draxten**, født 8. mai 1924 i Minnesota, gift med **Virginia Elisibeth Vice**, født 19. april 1926 i North Dakota. Hun døde 28. juli 1992 og han 31. oktober 1994, begge i Hayward, Alameda County, California. Barn:
    - i. **Terry Sue Draxten**, født 1946 i East Oakland, California. Hun døde 6. juli 1995 i Alameda County, California.
  - d. **Elmer Draxten**, født 16. september 1928 i Meeker County, Minnesota, død 23. august 2010 i Riverside County, California.
  - e. **Robert Wayne Draxten**, født 9. februar 1930 i Meeker County, død 28. april 2012.
  - f. **Lyla Joan Draxten**, født 17. august 1931 i Minnesota, gift med **George Alfred Dzadon**, født ca. 1928 i Chicago, Cook County, Illinois. Hun døde 5. august 1993 og han 15. september 2013, begge i Rockford, Winnebago County, Illinois. Barn:
    - i. **Gary Edward Dzadon**, født 1950 i Elmhurst, DuPage County, Illinois. Han døde i 2014 i Downers Grove, DuPage, Illinois.

3. **Josephine (Josie) Pederson**, født november 1891 i Minnesota. Bodde hjemme ved folketellingene 1895, 1900 og 1905. Gift med **Arthur G. Olson**, født ca. 1884 i Minnesota. Hun døde 17. oktober 1927 i Minnesota, mens han ifølge folketellingen 1940 bodde i Acton, Meeker County. Barn:
  - a. **Averna Jane Olson**, født 3. mai 1918 i Minnesota. Ved folketellingen 1940 bodde hun hjemme i Acton, Meeker County. Død 8. februar 2005 i Minneapolis, Hennepin County.
  - b. **Orlan Ellis Taylor Olson**, født 1. januar 1921 i Litchfield, Meeker County. Bodde ved folketellingen 1940 hjemme i Acton. Gift med **Delight L. Lande**, født 13. desember 1930 i Duncombe, Webster County, Iowa. Han døde 11. september 1999 og hun 30. mars 2011, begge i Saint Cloud, Stearns County, Minnesota.
  - c. **Nona Olson**, født 1923 i Minnesota. Ved folketellingen i 1940 bor hun hjemme i Acton.
  - d. **Arthur Olson**, født 1927 i Minnesota. Bodde ved folketellingen i 1940 hjemme i Acton.
4. **Clara Mathilda Pederson**, født 1. mars 1894 i Minnesota. Ifølge folketellingene 1895, 1900, 1905 og 1910 bor hun hjemme hos foreldrene. Gift med **Arvid L. Krook**, født ca. 1889 i Minnesota. Familien bodde ved folketellingene i 1920, 1930 og 1940 i Acton. Arvid døde i 1973. Barn:
  - a. **Lucille Winnifred Krook**, født 13. oktober 1915 i Hennepin County, Minnesota. Bodde hjemme hos foreldrene i 1920 og 1930. Gift med **Newtie Joel Draxten**, født ca. 1910 i Minnesota, og familien bodde ved folketelling 1940 i Litchfield, Meeker County. Hun døde 21. november 1992 i Itasca County, Minnesota. Barn:
    - i. **Newell Lowell Draxten**, født 1936 i Meeker County, gift med **Irene M. Maney**, født 1937. Han døde 25. september 2001 i Minneapolis, Hennepin County. Hun døde i 2006.
    - ii. **Lylia Draxten**, født 1938 i Minnesota.
  - b. **Orville Samuel Krook**, født 2. november 1918 i Acton, død 24. august 1926 i Litchfield.
  - c. **Archie Carol Krook**, født 15. oktober 1922 i Acton, gift med **Gladys**. Død 8. mars 1986 i Colorado.
  - d. **Russel Jerome Krook**, født 6. mai 1925 i Acton, gift med **Ann Howe Eddy**, født 1929 i Brooklyn, Kings County, New York. Han døde 13. august 2005, mens hun døde 24. april 2013 i Grand Rapids, Itasca County, Minnesota.
  - e. **John Donald Krook**, født 27. september 1927 i Acton, død 26. juni 2013 i Grand Rapids, Itasca County.
    - i. **Kenneth Gale Krook**, født 1954 i Itasca County, død 8. april 2009 i Minneapolis, Hennepin County.
  - f. **Leonard Arvid Krook**, født 1934 i Acton, død 2015 i Itasca County. Barn:
    - i. **Leonard Arvid Jr. Krook**, født 1956 i Itasca County, død 1974.
  - g. **Arlen Krook**, født 1937 i Acton.
5. **Olivia Pederson**, født 25. okt 1896 i Minnesota. Ifølge folketellingene 1900, 1905 og 1910 bodde hun hjemme hos foreldrene. Død 21. februar 1964 i Hennepin County.
6. **Hilda (Huldah) Kamila Pederson**, født 1. mars 1899 i Minnesota. Ifølge folketellingene 1895, 1900, 1905, 1910 og 1920 bodde hun hjemme hos foreldrene. Gift med **Ragnvald Marion Grimsgard**, født 15. februar 1899 i Grove City, Meeker County, sønn av **Jens Jorde Grimsgard** og **Ingeborg Thoen**. Ved folketellingen i 1940 bodde de i Acton. Han døde 12. mars 1973 i Grove City, Meeker County.
  - a. **Rodny Hilding Grimsgard**, født 3. mars 1925 i Meeker County, død 21. april 1988 i Minnesota. Barn:
    - i. **Kimberly Marie Grimsgard**, født 1959, død 23. november 1959 i Hennepin County.
  - b. **James Orwin Grimsgard**, født 1930 i Meeker County, død 1. november 1955 i Japan.
  - c. **Richard Marvin Grimsgard**, født 1932 i Litchfield, død 4. januar 2006 i Minneapolis.
  - d. **Clarice Grimsgard**, født 1934 i Litchfield.
  - e. **David Grimsgard**, født 1937 i Litchfield.
7. **Emma Pederson**, født 1905 i Minnesota, død 1907 i Meeker County.

Sorgen og gleden de vandrer tilhøpe

Vi fortsetter her med annen del av lærer Gulbrand Johnsen Skøiens erindringer. Han hadde utvilsomt et lyst syn på livet, men solen skinner ikke alltid. Det ser vi når han runder av sin livs-

historie med ”Sorgen og Glæden de vandre tilhøpe”, der han forteller mye om sykdom han slet med. Tyngst var det nok likevel da familien i 1878 ble husløs etter brannen i Hønefoss.

Familien Skøien i 1910. Bak: Gustav, Iver, Ingeborg Heieren, Sigrid Heieren (døtre av Johan Skøien), Johan.
Foran: Karen, Sigrid, Gulbrand, Guri. Buskerud fylkesfotoarkiv.

Han forteller at han ble gift i 1866, men skriver ellers ingen ting om kone og barn. Om sin lærergjerning har han naturlig nok mye på hjertet. Han har også stor glede av å minnes tiden han reiste rundt som dansemusiker, og det vakte i de dage åpenbart ikke forargelse om det var en

lærer som spilte. Han deltok også i en sangkvartett sammen med en klokker, og de framførte ikke bare oppbyggelige sanger. Kristenfolkets aversjon mot verdslig musikk er kanskje av senere dato?

I 1918 ble Gulbrand Skøien tildelt Kongens fortjenestemedalje.

Gulbrand Johnsen Skøien f. 1836 28/8 i Haug, død 1927 på H:foss
g. (1866 12/9 N:hov) Sigrid Martinsdatter, f. 1846 19/12 i Gol

Barn:

1. Johan Skøien, f. 1867 28/7 på H:foss, død 1944 2/8 på H:foss, lærer på Alme skole og Ullerål skole, overtok Hallsteinrud i 1914
g. (1890 18/7 N:hov) Guri Torgrimsdatter Haugerud, f. 1862 6/6 i Ådalen, død 1939 i N:hov
Barn: a) Ingeborg, f. 1892 i Sør-Aurdal, død 1970, gift med Torvald Heieren, gårdbruker (søsterens enkemann)
b) Sigrid, f. 1895 6/5 i N:hov, død 1922, gift med Torvald Heieren
2. Inger Randine Skøien, f. 1871 28/8, død som barn
3. Iver Reinhard Skøien, f. 1873 16/9 på H:foss, død 1943 16/11 i H:foss, jernbanekontorist, kjøpmann
g. (1916 24/9 H:foss) Marthe Karine Lerberg, f. 1882 18/9, død 1971 10/7, lærerinne
4. Gustav Sigvard Skøien, f. 1880 31/12 på H:foss, bankkasserer, Falsensgt 3
g. Karen Johanne Pedersen, f. 1881 16/5, Hval i Ådalen

”Godt Mot og lyst Humør!” DEL 2

Aa hvor Far og Mor sleit forat faa mei fram til Skolelærer, og tillike hjelpe mei over Militærtjenesten som Man dengang slap naar man var Lærer.

---

av Gulbrand Johnsen Skøien

Nu la jeg ivei og gjorde mei en liden ”Skræppe”, som jeg hadde til Nisteskræppe, den har jeg endnu den Dag idag, og tænker at faa den ind som en Raritet paa Museet, naar det kommer i Ansinitet?

Første Dag paa Berger er da at faa hvite hvileke Bøker skal til? aa der blev nevnt ”Grammatik” blev jeg rent forfærdet, da jeg aldrig havde set eller hørt Tale om den før. Det var en overvanskelig Bog for mig da jeg ikke fik vidre Greie paa den, skjønt jeg gnog den mest i Filler, fik heller ingen rigtig grundig Undervisning i den heller. Grammatik og Religion var de Fag vi gnog mest med.

Det var 3 af os som tængte at bli rigtig Videnskabsmænd: E. Wahlbækken, Lars And. Dølerud og jeg. Vi begynte paa Berger Høsten 1854, og Sommeren 1856 kom Prosten B. til Berger forat kjende hvor feite vi var blit.

Straks efter fik vi Anbefalingsskrivelse til Prosten Bugge paa Hadeland om at vi en bestemt Dato kom op til ham og om han af Naade vilde prøve os om han fandt os værdige til at ærholde hans Naadige Bestalling at blive Omgangsskolemester.

Vi kom derop noget utpaa Aften og han kunde da ikke hefte sig med os, da han skulde holde Bøn med sine Husfolk. Vi skulle faa lov, at komme igjen imorgen. Vi maatte da borti Bygda og høre os om efter Logi, og var saa hældige at kjende En Mand deroppe fra Ringerike ved Navn: Johan Trøttelsrud, som bodde paa en Gaard han havde kjøpt der oppe og som ikke laa

---

Edvard Walbækken (1836-1932), lærer 1856-1872 i Vakerdistriktet, 1865-1885 kommunekasserer, gift med Andrine Engebretsdatter Weisten (1841-1891), overtok etter hvert Søndre Vegstein, konas gård.

Lars And. Dølerud (født 1836), vel sønn av Anders Larsen og Marte Henriksdatter Marigårdseie/Hallingbyeie, mulig identisk med lærer Lars Andersen Semmen som en kort tid virket i Heggen krets.

Søren Bruun Bugge (1798-1886), født i Vanse, fra 1851 til 1878 prost i Hadeland og Land, tidligere professor i latin ved universitetet i Christiania og rektor ved Christiania Katedralskole.

saa langt fra Prestegaarden, han var saa snill at traktere os med Mat og D(r)ikke, baade om Kvelden og Morgenen og Nattelogi, og det uten Betaling.

Det bestemte Klokkeslæt neste Dag var vi hos Prosten igjen, og Skjærsilden aabnede sig strax: Det første Fag var Diktat. I den Norsken kom min store Dumhet allereede for Dagen, men saa tok jeg mei lit op i Religion.

Aa jeg min stakkel, som var den daarligste, fik Examen, de andre ikke. Men saa fik jeg nok svi for det, da vi gik hjem blev jeg saa saarbeint at jeg maatte hoppe med to Kjepper mens de andre slapp. Saa var da den Frygt over. Da jeg kom ut og mølte mei hos Prosten, modtog han mei med de Ord: ”Du var jo den ene Heldige”.

Begynderløn for Lærere er nu: 1400 Kr,

For Lærerinder 900 Kr stigende efter 15 aar til henholdsvis 2500 og 1600 Kr.

I 1871 blev jeg bevilget 28 Kr aarlig for at lede Kirkesangen.

1874 blev Hilde Andenlærer.

1874 blev Sexe Bestyrer.

Fra 1/7 75 til 30/6 76 fik jeg 100 Kr af Staten.

I 1878 kom Hilde til Eidsvold.

I 1882 bortfaldt de 100 Kr af Staten til m:

I 1883 ansattes Espe som andenLærer.

I Januar 189(1?) f(lyttet Skolen ind i nye Lokale.

1/8 1907 slutted jeg som Lærer.

Her begynner min SkoleGjerning.

Vager Skolekreds var dengang saan at den betalte sin Lærer selv. Nu var ogsaa Organistposten ved Norderhov Kirke ligesom knyttet til Vager-skolen, saa denne Skolepost skulde anses forat

---

Johan Andersen Trøttelsrud (1830-1909), sønn av Anders Bendiksen og Anne Mikkelsdatter Trøttelsrud i Haug, gift med Karen Alvsdatter Vaker, bonde på Trøttelsrud, senere til Vestern søndre i Haug.

Erik Hilde (1848-1929), født i Flå i Hallingdal, lærer i Flå og Gausdal før han kom til Hønefoss almueskole, fra 1878 lærer i Eidsvoll.

Thorstein Sexe (1845-1927), født i Ullensvang, lærer ved Ringerike middelskole, gift med Dorthea Alvsdatter Hurum (1855-1925), overtok 1882 Hårum nedre nigarden i Hole.

Knut Knutsen Espe (1861-1940), født i Bergen, lærer fra 1883 i Hønefoss, gift med Hilde Vilhelmine Helgesen.

være let feitere end de andre Lærerposter, vilde Prosten ansat mei i den, h(v)ortil Ole Vager svarede: Naar vi lønner vor Lærer selv vil (vi) helst ha Walbækken som vi kjender. Hvilket jeg var glad for, da jeg var bange for Orgelspillet. Besluttet blev det da at jeg skulde ha søndre Strandfjerdings (Med et Haandtryk af Prosten med de Ord: Vor Herre vere med dig). Disse Ord kom fra Hjertet, og gik til Hjertet. Dette Ønske har fulgt mei i hele mit Liv, og jeg maa tilstaa at det har været et stort Gode at hat med sig paa Færden.

Saa drog jeg utor til Stranden; men Motet stod lavt og Veien blev lang og tung, tængte paa Jakob da skulde møte Esau, men endelig kom jeg til Grams Ask, hvor en gammel utslidt Lærer Mikkel Alvsen vikarierte. Han var gammel og sjælv akurat som je er nu. Han pakket sammen forat slutte og s: at jeg begynte og vi følte os smaa bege to.

Barna saa paa mei og je paa dem, fremmede var vi for værandre, men blev strakst kjendte med hverandre og gode Venner, da De var meget snille. Havde jeg været en smule populær anlagt, burde jeg vel i Førs(t)ningen efter Skolens slut om Aften gaaet omkring i Distriktet og hilst paa Folket og gjort mei anselig og indgydt dem Respekt, som Lærerne i gamle dage havde Modt til, havde Folk maaske trod jeg var en stor Bexen, men dette hadde jeg hverken Modt eller Opdragelse til. Jeg hadde ingen Dannels hjemmefra og Klokker Helgesen hadde reint glemt at undervise i Opdragelselære. Aa godt var vist det for aa være halvkultiveret er verre end Intet.

Jeg skulde være Omgangslærer og saan drog jeg om fra Gaard til Gaard og hadde det udmærkt godt, alle var snille, baade Forældre og Barn aa je har aldrig havt bedre og gladre Dage end jeg hadde paa Stranden. Jeg kom derut Høsten 1856, og Someren 1857 holdt Biskop Arup Visitats i Norderhov kirke, Jeg maatte frem og katekisere over den første Artikel og da jeg kom uti Temaet et stykke, begynde Kirken at dreie sig rundt, dette var jo jildt, at faa kjøre i

---

Ole Vaker, sannsynligvis Ole Larsen (1814-1888) på Vestre Vaker, ordfører i Norderhov, gift med Henriette Louise Urdahl.

Mikkel Alvsen, født 1789 på Viul i Haug, sønn av Alv Svendsen og Kari Mikkelsdatter, oppvokst på Frøyshov i Hole, gift 1816 med Anne Christiansdatter, omgangsskoleholder i Norderhov i 1811 og i Hole fra 1812 fram til 1844, vikarierte ved skolen på Ask fram til 1856, ektefellene bodde i 1865 som livørefolk på Hvalsenga i Haug.

Karusæl i Kirken, men da den drog paa saa fort at jeg stod igjen paa en kule, og det begynde at sortne for mine Øine, blev jeg bange og tængte, at jeg hadde andet at bestille, end at besvime? Da jeg var færdig, kom Prosten hen til mei og sa: "Aa det gik jo bra».

Jeg gik bort til de andre Lærere og spurgte om jeg hadde holdt op en stund, som det var aldeles mørkt for mei, hvortil de svarte "Nei". Du klarte dig meget bra, men Barna var daarligere. Dette var da min første Fry(k)tlige Prøve, og var glad at den var gaaet, saa hældig over uten Skandale.

3 gange har jeg katekisert ved Kirkevisitats. 2^{den} gang hadde jeg 3^{die} Part og 3^{die} gang første Artikel. De to siste Gange var vist efter jeg kom til Hønefos.

Jeg har ikke for resten vidre at omtale i mine Oplevelser paa Stranden. Jo, nu husker jeg lidt. Det var no efter Jul. Det brændte et Hus i Skjærdalen en Kvæld, enten det var Sag eller Mølle husker jeg ikke, men vi saa den svære Luen, og de unge nysgjærrige drog utover forat se, og af disse var je da En. Det blev sent paa Kvæld før jeg tængte paa at drage oover igjen, jeg var saa heldig at naa igjen en Pige fra Veholdt, som ogsaa hadde været paa samme Gallei og da vi kom til Veholdt, syntes jeg det var nok saa trist at trubbelere over Fjorden, helt til Karlsrud om Natten, og jeg bad Pika om Lov, at følge hende ind og være der om Natten, dette fik je enslags Maate laav til, men derinde fantes bare en Seng. Vi var da nødt til at ligge samme Seng begge to. "Men san". Jeg kom ikke saa gladelig fra dette Logi, som jeg hadde tængt. Muligens jeg laa forlænge? Jeg vaagnet ved, at der kom ind en Mandsperson, og straks efter kom det end til, men da begynde jeg at svede: Men hvem var disse 2 Herrer? Jo, det var selve Hans Haakonson Weholdt og hans Husmand. Jeg drog over Hovedet, og tænkte: De gaar vel snart ut igjen; men i det forregnet je mei skamelige: De sat der og prate til den lys, lyse Dag. Endelig drog de da til Dørs, men da var jeg ikke sein, om at komme op og i klæderne, og jeg tror jeg glemt at takke Pika for Logiet?

Nu var Hunden sluppet for Baan og var ikke længe om at komme til Karlsrud men skamfulkd var je, da nogle af Skolebarna allerede var kommet. Den fule Furer Peder Karlsrud, drog paa Smilebaandet, men sa Ingenting.

Jens Lauritz Arup (1793-1876), fra 1846 biskop for Christiania stift.

Af denne Tildragelse blev jeg kuret og gjorde ikke flere saadanne. Jeg fortsatte mine Rundreiser og blev vel modtaget, men om De var glad naar je kom er je sikker paa De var det naar je reiste. Det sies: En veit ikke hvad man har, før man skal til at flytte; men det gjorde je uten baade hest og Biil. Barna drog gjerne afsted med hele Fly(t)ningen. Salmekon og en Vægtavle, havde je gjort selv. Disse sy(n)tes je var uunværlige.

Skolekredsen var delt i 3 dele; som kaldes Roter. Naar Skolen holdtes i en Rote, var Barna i den pligtige at møte paa Skolen. De to andre Roters Barn var da frie. Da je saa at Barna havde stor Lyst til at søke Skolen, syntes je det var ondt at vise Dem hjem igjen om de var fra de andre Roter naa(r) De var kommet paa Skolen; det blev ofte Tilfælde at Lokalet blev lite; men saa maatte Storbønderne overlade sine Storstuer til Skolelokaler.

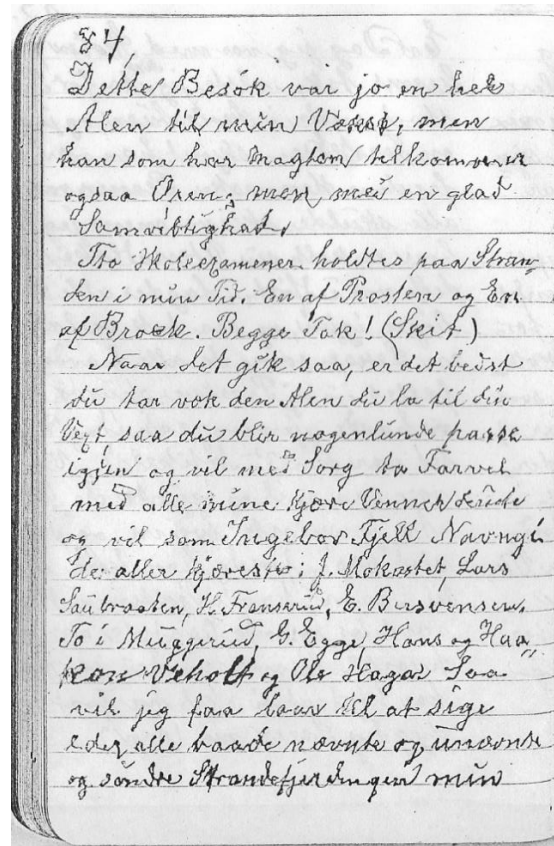
Det kunde vel set ut for at je gjorde dumt i at modtage flere Barn end je var pliktig til, men je husket Prostens Ord: At han syntets det var letest at præke naar Kirken var fuld af Folk.

Da je følte at mine Kundskaper paa alle Omraader var enfoldige smaa, og for at, muligens forbedre lidt herpaa, søgte je Skolestyret, om Tillatelse til at sidde som Tilhører enkelte Dage, hos hvær af Prestene naar de havde Undervisning med sine Konfirmanter. Dette Andragende blev mig indvilget. Nu sadt je Tilhører en Vinter hos Prosten og en hos Brock. Dette syntes vist begge Prester var bra for mei, Da de begge to sad i Skolestyret.

En Dag je var med Skolen paa Grams Ask, viste je ikke ta for Prosten stod inde i Skolestuen, og je i en Forsk(re)kelse, skjønt han var et fredens Menneske. Planen var: at alle skulde skrive mens je hørte hver enkelt sin Utenadlæk(s)e. Naar dette var udført, lagdes alle Skrivebøger igjen, og saa tok vi fat paa en Lekse som de alle havde til fælles, og Prosten spurte hvad vi havde gjenemgaat i dag? Jo, det var den 3^{die} Artikel, "Vil di være saa snil og igienta de (san)". Aa je spente iveien og det gik vist bra, for da han kom ind til Gram, havde Prosten ut-

Hans Haagensen Weholdt (1809-1885), gårdbruker på Veholt, sønn av Haagen Alvsen Hurum på Veholt og Kari Tryggsdatter, gift med Berthe Marie Jensdatter Berg fra Hole.

Peder Torstensen Karlsrud (1814-1893), gårdbruker på Karlsrud ved Ask, sønn av Torsten Peder- sen og Marie Olsdatter Karlsrud, gift med Kari Christoffersdatter Kile.

talt særdeles rosende Omtale om mei hvortil Gram svarte: ja je har hørt at vi skal ha faat en dygtig Lærer nu (san).

Dette Besøk var jo en hel Alen til min Vækst, men han som har magten tilkommer ogsaa Æren, men mei en glad Samvittighed.

Tto Skoleexamener holdtes paa Stranden i min Tid. En af Prosten og En af Brock. Begge Tak! (Skit)

Naar det gik saa, er det bedst du tar væk den Alen du la til din Vext, saa du blir nogenlunde passe igjen og vil med Sorg ta Farvel med alle mine kjære Venner derude og vil som Ingebor Fjell Navngi de alle kjæreste: J. Mokastet, Lars Saubraaten, K. Fransrud, E. Bersvensen, To i Muggerud, G. Egge, Hans og Haakon Veholt og Ole Haga. Saa vil je faa laav til at sige eder alle baade nævnte og unævnte og søndre Strande- fjerdingen min hjerteligste Tak, for al venlig deltagelse di har bevist mei i Tiden fra Høsten 1856 - Jul 1860 Tak og Farvel. Je har festet mei i Hønefos fra Januar 1861.

Den første i Tredilærposten ved Hønefos folkeskole var Edvart Elviken; men da han sa

Johan Georg Boll Gram (1809-1874), generalmajor med bopel på Ask, sønn av sorenskriver Jens Gram og Reinholdine Boll på Ask, gift med Fredrikke Severine Stabell.

ifra sig Posten for at reise til Seminariet, og da søgte jeg om at erholde Posten efter ham. Men samtidig søgte en Semenarist fra Stord, og da han var Semenarist, saa var han selvskreven til at faa Posten før mei. Men saa havde han en slem Feil at han gjerne vilde kjike for ofte og for dypt i Glasset og tillige søgte om Lønspaalæg, fik han Afsked og maatte reise. Da blev jeg tilspurgt, om jeg vilde søke Posten, skulde jeg være sikker om at faa den.

Uden flere Dikkedarier begyndte jeg paa Hønefos Januar 1861. Helge Enger, Anders Wager og mei vi skulde kjærne sammens med at faa disse Ulærde til Kloge Barn. Enger var Kongen i Laget, og ham saa jeg op til med stor Respekt og arbeidet nesten vel haart, da jeg havde bare Vankundigheten at slite med, og maatte late Ungdomskasten til. Kolegaene var snille saa jeg arbeidet, Lyst og Glæde.

Hønefos skole betraktes da at staa lit høire i Ansinitet end de øvrige Skoler i Prestegjeldet, og det kunst var 4 Kr Aaret i Skolpenge for Utenbysboende Barn, var det flere af de velstaaende Bønder, som søgte om at faa sine Barn ind paa Hønefos skole. Dette blev jo lit mere Arbeide for Lærerne; men ogsaa til Opmunt-

---

Johannes Paulsen Mokastet (1840-1927), skolelærer ved Veien skole til 1867, senere i Lunder, gårdbruker på Bjørke i Soknedalen, sønn av Paul Stensen Mokastet og Eli Jonsdatter Mokastet i Strømsåttbygda, gift med Anne Olsdatter.

Lars Gulbrandsen Saubraaten (født 1836), gårdbruker og smed på Hjelleødegården, sønn av Gulbrand Larsen og Kari Christiansdatter Saubråten u. Ask, gift med Olea Iversdatter.

Even Bergsvendsen (f. 1836), smed og gårdbruker på Hjelleødegården, sønn av husmann og smed Bergsvend Pedersen og Gunhild Olsdatter på Hjelleødegården, gift med Berte Marie Larsdatter, begge levde i 1910.

Haagen Hansen Weholdt (1841-1912), gårdbruker på Veholt, sønn av Hans Haagensen Weholdt og Berthe Marie Jensdatter, gift med Elise Olsdatter Sørnum.

Edvard Nilsen Elvigen (1840-1927), lærer ved Veien skole fra 1863 til 1919, sønn av lærer Nils Engebretsen og Karen Mikkelsdatter Elvigen i Vegårdsfjerdings, gift med Inger Olava Ekornrud.

Helge Paulsen Enger (1820-1874), fra Enger i Ådalen, førstelærer ved Hønefoss skole.

Anders Johnsen Wager (1839-1911), lærer ved Hønefoss skole, til Haug 1878, klokker i Haug 1868-1901.

Lærer Edvard Nilsen Elvigen.

ring, da vi tit og ofte blev budne til Dem i godt Lag og Selskap.

Baade Vager og je blev strax med i Sangforeningen som ledes af musikus Henrik Gulbrandsen, som havde været inde i Oslo hos Berens og lært at indøve Sang. 17de Mai gik Borgertog igjennem Gaderne og da de ingen Musik havde maatte Sangforeningen synge af Hjertens grund og udgjorde baade for Sang og Musik og vi Sangre blev virkelig hædret derefter, for da Toget sluttet op i Glatved Hotel blev vi traktert baade først og sidst og vi var Kammerat Jamgo Alle sammen. Og da havde vi rigtig morsomt.

En Musikus fra Oslo var her en Tid. Hans Navn var Timeroth. Han underviste i Fiolinmusik, 2 af hans Elever H. Gulbrandsen og Hans Thoresen blev rigtig flinke Spilemænd og blev Ringerikets, Aadals, Sokkendals, Hadelans faste Dansemusikre. Jeg for og slang med lit jeg og. Vi fik fat paa et Tenorhorn, dette brugte vi (eller jeg) som Kontrabas.

Henrik Gulbrandsen (født 1840), sønn av husmann Gudbrand Henriksen og Mari Olsdatter på Færdenhagen i Haug, bor 1865 hos foreldrene, musikus, fiolin og horn, gift med Anne Marie Larsdatter Korsdalen, senere arbeider ved Hønefoss tresliperi.

Johan Diderich Behrens (1820-1890), sangpedagog og kordirigent i Christiania.

Timeroth, vel August Tiemroth (født 1815) som i 1865 bodde på Bragernes: født i Danmark, musikus, gift med Julie Marie f. Møller.

Hans Thoresen (1845-1909), gårdbruker på Øvre Dal i Norderhov, fiolinist, sønn av gårdmann Thor Olsen og Inger Engebretsdatter på Sørgefoss, gift med Maren Lovise Halvorsen.

Jeg husker en Nytaarsdag Noblæsten fra hele Ringerike skulle ha Kanefart til Bjerke paa Stranden. Hole stod i Teten for hele Kanefarten. Det gik for sig saaledes. En Holeslektning havde været i Udlandet og blit utdannet til Musik Kunstner og var kommet til Hole forat besøge sin Slægt. Det sagdis han var fra Øverby og kaldte sig Ørbyh. Han fik samlet alle flinke Musikre vidom til et Orkester, deriblandt var ogsaa den fine Musiker Kaptein Trane. Hele Aarkestre skulde være med i Kanefarten og opvarte med Non Numre.

Gulbrandsen og Thoresen var tinget til at utføre Ballets Dansemusik. Lensmand Karsh var Basspiller i Orkestret, og de Balsduktørne havde ønsket at disse to maatte prøve at faa kontrabas med. Nu drog Gulb og jeg Aftenen forud utover til Sørum til Le(n)smanden forat prøve at faa laane hans K:bas, og han maatte ha den paa stædet alligevel, fik vi laane den. Saa kommer den kritiske Tid, at jeg skulde faa en hel Formiddag til at lære og spille Bass. Jeg lærte saa mye, at kunde hurve med en Vals, det var hele min Kunst. Mest for at høre og se Stasen jeg fulgte.

Da hele Orkestre kom, kommer Trane ind i Forveien og mælder Na komman, naa maa di stemme godt san. Hå haa san! Je var saa sikker, som et Laas foruten Fjærer je at je var godt stemt. Nu begyndte det med Vals, og den kunde jeg likesaa godt, som jeg kunde Gramtik da je begyndte paa Berger.

Verre blev det da de begyndte med Fransese, da la je ifra mei hele Kunsten, saa kommer Trane flyvende, Naa hvorfor spiller du ikke? ”Je kan ikke je”, sa je. ”Spil Dum san!” Jeg tok Buen og skulde stryke, men rørte ikke Strængene. Men saa skulde Orkestret til; men det tog lit Tid før de fik stemt og fik ordnet sig da det var 8 a 10 mand af dem; men saa lat det og saa vakert kan de tro, men de Dansende blev ikke enige med dem om Takten, og de kom og bad os at spille; og da de var færdig med en ene Dansen trækte de sig tilbake med det ene Solonummer?

David Thrane (1814-1885), kaptein, bodde 1865 på sjefsgården Østre Sørum i Hole, sønn av David Thrane (1780-1832), direktør i Norges Bank og avsatt 1817 for underslag. Gift med Gurine Marie Nilsen. Bror av Marcus Thrane. Komponerte operaen *Skrædderen*.

Christian Anton Kahrs (1822-1878), lensmann i Hole fra 1852, sønn av fogd Christen Kahrs.

Stakkels Spurv, som var kommet i Trosteleik og kom pent fra det; den Glæde havde jeg alene og saadanne havde jeg mange af. Undskyld! men nu maa jeg være med Vesterngutta, Iver og Gulbran at handle Hus: Like over Gaten for gamle Skolen var det opført et enetage Huus tilhørende Sadelmaker Søren Andersen og Enken efter Pottemaker Andersen. Huset bestod af 6 Værelser, et uindredet, Prisen var 500 Spd = 2000 Kr. Jeg syntes dette Hus laa noksaa beleilig for mei, vogde jeg mei til at kjøpe det; dog det forvolte mei megen Slit og Plage. Jeg fik 5 Vexler at greie, dette blev mei en svær Hovedplage at passe at fornye dem før Kl 12 Forfaldsdagen eller saa var det betale 12 skill: om jeg kom om Aften samme dag og vis jeg vente til næste Dag maatte jeg betale 1 ort og 12 s. skulde være for Klage. Saa godmodig var Hr Bankkasserer Thor Færden.

Jeg skulde naa være med i Alting, saa fik nogle overtalt mei til at skrive mei ind i Afholdsforeningen. Vi havde Sangøvelse paa Salen til Maler A. Ruud og der bodde uneran en Restartør Nilsen, han havde sin Geburs en Dag vi havde Sangøvels og han var saa oprømt at han spanderte Pons paa os Sangere og jeg havde da aller(e)de glemt at jeg var Avholdsmand og drak med Begjerlighed det gode jeg fik og var glad med de Glade.

Første Avholdsmøte mødte jeg op og mælte mei ud af den elendige Tvang (Tak for Samværet).

1878

Den 12te August 1878 utbrøt den store Ildebrand, Nordsidden af Hønefos, samme Vaar og Sommer havde jeg opført nye Huse antagelig paa Tomt N° 99. Fjøs, Gris og Vaanings Hus, 4 Rum og Kjøken. Alt Indbo brændte, uten at være asureret. Vi stod igjen paa bar Bakke. Aa hutetu for Elændighet, 2 Kuer og 2 Smaagriser

---

Søren Andersen (født ca 1831), født i Lier, salmaker, gift med Maren Kirstine Nilsdatter fra Modum, bodde i Hønefoss på nordsida.

Thor Andersen Færden (1804-1879), sønn av Anders Olsen Færden og Marie Thorsdatter på Klekken øvre, bankkasserer og gårdbruker på Klekken øvre, gift med Else Marie Larsdatter Vaker.

Anders Nilsen, født ca 1824 i Lier, restauratør, gift med Anne Kirstine Jensdatter, født ca 1817 i Høland, bodde 1865 i murmester Olaus Iversens gård i Nordre Hønefoss.

Nybrua i Hønefoss før 1867. Fra *Hønefoss*, annet bind.

havde vi, men hvor vi fik Husly til disse huskes ikke, Smaaguttene fik ligge hos Skomaker Christoffersen og jeg fik ligge paa en Sofa hos Sexe og Sigrid laa paa Gulvet. Næste Dag kom vi os opover til Trulsrud med freidigt Mot. Far kom (med) Mat og 4 Stoler, og Broder Ole hjalp at faa istand Hus til Grisa og Kuene. Fik Pute, Laken og Mat fra Fru Røsholm, Johannes og Randine Østby kom et helt Las til Hjælp. Af E. Walbakken fikk je 15 Kr og m.fl. Aa det var Taareflydende aa se hvor snille Folk var.

Vi maatte til at prøve og faa lidt Husgeraad først (?) en Kaffekoker og dertil nogle Kopper, saa en Gryte at koke i. Vi drog os lit og lit frem og man glæder sig høilig for hver liten Ting man pusler ind; hvor saare lite skal det til for lykkelig at være, naar man er fornøid.

Engebret Kristoffersen (1827-1921), skomakermester i Hønefoss, den lengstlevende av Thrane-kara på Ringerike, sønn av skolelærer Christoffer Jensen og Hedvig Bjørnsdatter Bjørnerud i Heradsbygda, gift med Anne Sofie Andersdatter (1837-1920).

Jenny Gunhilda Lagertha Røsholm (1841-1903), datter av lensmann Hans Jacob Grundt og Hanna Julie Roll i Spydeberg, gift med handelsborger Ole Røsholm (1839-1923), brukseier (tresliperi og papirfabrikk), senere ordfører i Norderhov og stortingsrepresentant.

Johannes Gulbrandsen Østby (1816-1890), gårdbruker på Østby i Vegårdsfjerdings, gift med **Randi Jonsdatter** (1834-1899) fra Skøyen, barnløse. Johannes var sønn av Gudbrand Johannessen og Dorte Hansdatter Østby. Randi var Gulbrand Johnsens søster, som han her kaller Randine.

Aa hvor deilig smagte baade Mat og drikke i den raue Trulsrud Stua. Det er rigtig opkvikkende at kunde ligesom oppleve dette igjen paa ny; men hvo(r)ledes skulde jeg kunnet klare dette, havde jeg ikke hatt en saadan modig Greiklut ved min side?

Men saa kommer et lite Motbør! Hønefos Ordfører var den gang Bogtrykker Fred: Krohn, han paastod at det vilde være min Fordel at flytte ned igjen; men da Kommunen havde tat min og flere Brandtomter og lagt ut til Park følte jeg var omt(r)ent umulig for mei saa paa Kommando at flytte ned igjen. Vi kom da i en liten Ordstrid om dette, og han mente han skulde faa meg ned igjen. Denne Trussel kom jeg til at fortælle til Prost Hirsch, han var Prest, Læge og Jurist i en Person, han gav mei et godt Raad: Efter Kristian 5tes Lov er Hønefos Kommune pliktig til at skaffe dig Huus, san! Skriv et Andragende, saa skal jeg tegne paa den og sende Hønefos Magistrat, strakst efter faar jeg bud fra Fogden om at komme til ham og da jeg viste han ikke enten han skulde ta imot mei barst eller blidt, men tænk han valgte det sidste. Veit itte, hvem det er som lærer dig op i alt dette? Du veit vel at du ikke er ansat med Hus?

Johan Fredrik Krohn (1835-1890), ordfører på Hønefoss, boktrykker og redaktør av *Ringeriges Ugeblad*, sønn av boktrykker Johan Jørgen Krohn og Lovise Frederikke Lilloe i Hønefoss, gift med fogdedatteren Antonie Owren.

Hirsch, Thomas Conrad (1813-1889), prost i Ringerike og Hallingdal 1878-1884, samt sogneprest i Norderhov 1872-1889.

Je v(e)it je er lovelig ansat (som Klokke). Ja vi har ikke andet Hus end opi Komunegaarden og der er ikke p(l)ass der for dig, sann. Ja vil De bare gi mei Tid vil jeg allerhelst sørge for Hus selv. Hvem er det som truer dig med at flytte, redegjør det. Det er Hr Krohn, svarde jeg. Har Han no med de han da? Ja han pokket paa han skulde faa mei ned igjen, sa jeg! Nei, bo i Trulsrud saa længe du vil du, naar du opfylder dine Pligter, (san)! Nu gjelder det at ta nyt Spendetak.

Saa var vi i Trulsrud et Aars tid og det var ikke værst. Naar vi var færdig med Vaaraanden gjorde vi stort Lag, som vi mest holdt i Storbordet. Hele Kredsens omkring der vilde være med i Fæsten og vi glædet os sammen omtrent hele Natten af et lite Sømmeskud (Behagelig Minder). Andre Aaret da Høsten kom havde Engebret Støa faat færdig sit lille Hus, ovenfor Afholdsløkalet. Vi leiet og flyttet ind i dette lille koselige Hus. Gaten gik lit længre i syd dengang, saa det var en liten Græsvold mellom dette Hus og den gamle Gate. Paa denne lille Volflæte satte je op Bord og Bænker og brugte som Lysthus.

Vi dannet en Sangkvart, som bestod af: Hilde, Sexe, Skøien og Klokke Kristiansen som var Instruktør, og hver(g)ang han var i Hønefos, havde vi Sangøvelse og da benyttet vi Lysthuset som Lokale, og da var vi 4 i godt Humør. Til Maren Hverven Fru Færdens Geburds blev Kvarten indbuden og der tænkte vi af at skulde gjordt vore Hoser grønne; men ved nøiere Eftertanke efterpaa, tror jeg nærmere vi gjorde Fjassko. Vi hadde nemlig valgt en Sang, som skulde været Glansnummeret for Dagen, men som jeg tror nok ikke passet ti de to ældre alvorlige Folk. Jeg husker ikke Begyndelsen af Sangen, men det forekommer uti den Følgende "Paakkers Kjerling tænk hun vil ei, jeg skal faa et eneste Glass. Jeg faar vist Tæring, ak, hvilken Næring, faar jeg i hendes Kaffekallas og Sladdrekallas".

Hosene blev ikke grønne, Je tror heller det blev en daarlig Kolør.

Gulbrandsens Hjem var Søflaten eller Jensrud, en Plads under Vaagaard, Han bad mei op til sig en Søndag. Vi hadde (liksom) faat fat paa et par Instrumenter, som vi faar kalde Kornetter, disse skulde (vi) øve os paa deroppe; men forat ingen skulde høre os, drog vi langt opi Vaagaards Aasen og der marsjerte vi frem og tilbake og blæste, saa Busketoppene stod og skalv; men da turde vi ikke andet end pakke os ned igjen, h(v)ilket var paa høi Tid, da Mor Søflaten hadde kopt rigtig deilig Rømmegrøt, som stod og ventet paa os, og da vi var dygtig slutne, var det et

Held at vi ikke spiste os fordærvet, "snille Folk og en glad og hyggelig Tur!"

Nu begynder Musikkens Tid i Hønefos. Oslo hovedmusik hadde paa den Tid tvende N° 1 Hornblæsere Kolin og Halvorsen. Et gammelt Ord: To store faar ikke rum i en Sæk. En af dem maatte vige, og det falt paa Halvorsen. Maaske han ogsaa var den flinkeste i Glastrompet. Han kom da til Hønefos med sin B.Cornet, og den kunde han traktere tilgavns. Nu gjelder det at faa dannet idet minste en Kvartet. Gulbrandsen og Toresen var jo selvskevne; men hvor skulde faa en fjerde mand fra? Joda jeg skulde faa Lov at være med. Men da jeg var langt underlegen skulde jeg faa det simpleste og letteste, og det var Althorn. Halv: 1ste Kornet, Gulbr: 2^{den} Kornett, Jeg Althorn og Thoresen Tenorhorn (Bas). Et nyt pent godt Althorn forskaffet je mei. Fik mei opsat Skalan, og til at blaase. Dette syntes je ikke var værre end at lære og kjøre paa Cyk(e)l.

Gulbrandsens Forældre er flyttet fra Søflaten til Færdenhagen i Ulleraal, saa Øvelserne bliver holdte der. 17de Mai er vi allerede saa flinke at vi skal holde Opvisning paa Hurrumsbjerget i Hole. Der traf vi Inkasator Sukkestad, som indbød os til sin Geburs, som forekom om en kort Tid. Han bodde paa Gihle; men at vi var budne skulde Ingen hvite om, vi skulde likesom vise ham den Ære utenvidre. Da Tiden kom, drog vi os derut, fik lurt os ind i Haven uten at nogen blev os vaer. Vi stemte op det beste vi kunde og fik straks Besøk af Husets Folk og af Gjæster, og en af disse var en Mand fra Hedemarken, han gjorde sig saa kjendt med os, rost os at vi (var) flinge Gutter; men saa fik han ogsaa strakst (?) fortalt at han var en stor Musikker selv. Tør jeg spørre, Hvad er Deres Navn da? sa Halvorsen? Manden opgav sit Navn, "De maa ikke være non stor Musikker. For dæ Navn, har je aldrig seet" sa Halv: Straks var Manden væk, og til os kom han ikke mere. Vi blaaste og vi levde og hadde en rigtig koselig Aften hos "Sukkes(t)ad".

Men nu maa je at finde igjen min gode Ven A. Vager. Jo der hører je ham indpaa 4de Klasse. Flinke Gutter; vi er i aktivitet baade Dag og Kvæld. Skolen er slut for i dag. Nu har vi til Op-

---

Kolin, kanskje Christopher Olaus Martin Collin (født 1825) fra Christiania, bor 1865 i Pipervikens Bakkegate, brennevinshandler og musikus.

Edvard J. Sukkestad (født 1816), fra Vardal, ugift, inkassator, kjøpte Gile 1857, konkurs 1867.

gave at faa aristeret selve Granadølen. En vrangfant som er paa Lægd paa Løken hos Fru Lagesen og mod hende er han temmelig vrang og slem, for dette vil vi skremme ham lit. Vi er da paalagt at faa ham utover til Lensman Robsham og i straf. Vi traf ham bortpaa Vestertangen, han skulde opover og vi likedan. Vager havde hvit Kittel og Seminarist Lue, saa skjønne vi det paa ham at vi var Polti og saa fant vi paa at skulle skremme ham lit. Han var ikke rigtig normal, men det gjorde ikke os no. Jeg leide ham i Trøien og Vager gik efter og jaged paa, saan holt vi paa med ham til vi fik ham opi Buttingsrud Marka, da blev han bange og sa, han ikke hadde no tilgode af Lensm. Robsham, og laafte, han skulde bli snild Gut, saa slap vi ham jem igjen og da skjønne vi han var virkelig glad. Han kjendte os godt igjen siden, og spurgte os om vi gik og pantet paa Skatten? Dette var en morsom Aften syntes vi.

Nu maa Kvarten øve sig Alvorlig; da den har faat den Idde at gjøre en Lysttur til St Olavs Bad paa Modum for der at opvarte med en Aftenunderholdning. Vi drog der ut en Søndag i Ferierne, og fik af Badets Eier lov til at udføre vort Paatænkte. Vi gjo(r)de vort Beste og Bade-gjæstne gjorde ligedan fra sin Side sin Æresbevisning.

Da vi var færdige og skulde drage hjem, blev tilspurgt, om at vi kunde blive der Sommeren i Badesessonen. Dette var de 3 villige til; men jeg kunde umulig binde mei til det som havde min faste Forpligtelse til at være i Hønefos, Da opgav de 3 andre sit gode Tilbud og fulgte med mei tilbake til Hønefos. Stolte over at vort Paa-fund havde vundet saa god Sympati.

Skyterfæst i Schjongslunden For Hadland og Ringerike

Hadland havde den gang storartet Hornmusik; kaldet Dalinmusikken, jeg tror det var 9 eller 10 Mand blanke og svære Horn. Hallenningerne havde lagt i Gladveds hotel om Natten, og alle Skytterne skulde samles der om Morgen, forat gaa i Prosession til Lunden. HadlansMusikken strammed sig op saa det skjein af dem, og de var

---

Karen Olava Lagesen (1842-1879), gift med Ole Christian Lagesen på Løken i Haug som døde i 1868.

Lars Andreas Robsahm (1787-1864), lensmann på Ringerike 1811-1864. Sønn av regimentskvartermester Erik Lange Robsahm som eide Frok nordre i Norderhov, og overtok gården etter faren. Han måtte oppgi gården i 1835, og overtok plassen Fredenshavn under gården, som etter hvert ble eget bruk.

jo selvskrevne til at gaa i Teten. Vi stakkels Kroker, krøp isammen som Sniler, og jeg som var bare en nyfødt Kalv i Kunsten, hvad skulde jeg tænke? Nei je turde simpe(l)then ikke tænke, jeg stolte blint hen bare paa Halvorsen. Ja Stormusikken stemte i og Toget gik. Vi hverken sa eller laat no før vi kom paa Hjørnet af nordre Torv, da ropte Halvorsen: «Giv Agt!» og da satte han Kornetten til Truten og tok i saa Hønefossingerne klappet i Hænderne.

Da Toget stoppet i Lunden blev hver Musik anvist sin Plads, hvor vi noget hver skulde underholde Publikum med Musik om Dagen. Al denne Opvartning faldt paa os. Vi hverken hørte eller saa noget til Stormus(i)kken den hele Dag og bare et Stykke om Kvelden, medens vi fik Mat. Men saa til igjen og laate til Dansen, som holdt paa langt utover Natten. Denne Tørn var noksaa seig for Hønefosmusikken, men hvad gjorde det? Naar vi havde staappet Munden paa de hovne Hallenninger? Dette var en storartet Fæst og Dag, og det var en god Øvelse for mei.

En St Hansaften Folkefæs(t) paa St. hanshaugen Hønefos N:Side

Blæsekvarteren var af Magistraten beaardret at opholde sig paa Haugen, for at underholde Publikkum med Musik både til Fornøielse og til Dans. Den gang var Haugen brugt til begge Dele.

Der kom en Masse Folk. Vi syntes det blev noksaa trættende at staa der og blaase hele Aften paa ingen Levemaate, Men saa kommer Brøtningsformand Lars Ridder og ber os følge ham ned til Restauratør Nilsen, som bodde Ovenpaa hos Maler A. Ruud. Med Glæde fulgte vi ham. Han reiv i 6 Flasker Øl og da blev det Moro; men den skulde ikke vare længe. Vi hadde saa vidt drukket det første Gals, saa kommer Foged Ovren pæsende ind og siger "Det er ikke her Di skal være!" san. Je kom mei paa Haugen, saa fort jeg, de andre kom først da hadde gjordt sig færdig med Øllet, men da blei det Moro for da var Halvorsen kommet i Humør og begyndte med Buktaleri. Er du sitter derope for? "Aa de er saa slemme der nede san, Aa bare kom ned igjen du san. Nei, je tør inte san, Bare kom du, je skal passe je, san». Endelig kom den neover

---

Lars Hansen Ridder (1841-1870), brøtningsformann ved Hønefossen, sønn av Hans Andreas Ridder og Maren Christine Glatved.

Ole Andreas Owren (1816-1894), magistrat og fogd på Ringerike fra 1856 til 1889.

Stangen og hoppe likeborti Kvinnfolkskjørterne for at jemme sig; men da kan de tro det blei Moro Jente skrik og skulde flyge, men rulle i hværandre saa de laa i en Røis.

Han Per han stanse ikke længe der, han var allerede kommet over til den anden Kant af Folkeringen forat smuttet sig væk; men deri forregnet han sig. De havde lært Per at kjende nu og havde gjort sig slagfærdige til at modtage ham. De havde ikke saa korte Skjørter, da som nu, saa de kunde Bruke Beina, saa letvint til at sparke og spende med: derfor havde de heist op Skjørtne sine, saa de skulde traktere ham alvorlig naar han kom. Det var ikke Skjørtne, Per havde Lyst for at se; men hvem som havde de peneste Læggene, og han blev derav staaende og nistirre; men da de sporte hvad han stirret efter, kom alle Skjørter ned i en Fart, Da blev Per reint fornærmet og satte ind mellem Skjørtne og skreik at han vilde se de pene Leggene; men da blev det siste Levne værre end det første og det blev helt ugred saa vi maatte blaase op til Dans, og Jentne har vel aldrig brugt sine Ben letre eller penere end den Aften, og de holdt paa i et kjør til det robt ”Løs av”, og da var Kl 12. Alle uttalte da at det havde været en storartet Mor-som Fæst!

Sommerferien 1865 - A. Vagers Bryllup

Kvarteten er indbudet og drog opover og kom derop til Gaarden StruKnæs i Bjone, ved 5 Tiden. Det var Sendingsk(veln?) og Sendingsjentene er rigtig glade og fornøide naar de kan faa sig en rigtig lystig Svingom, naar det skal være Bryllup, og nu var de rigtig heldige da vi gjerne vilde ha litt til Tidsfordriv, og alle syntes det var frydefuldt at høre saa pen Musik, undtagen Een, Erik Askvik, som rimeligvis var Eierne af Gaarden; men at han i de Dage var afsagt med Odel, og herover var han rigtig ond i Hu, og nu bare spikulerte paa at gjøres Fortræd. Han begyndte straks at ællke paa os angaaende Musikken, Han kunde bare flaa sig en Granbark og gjøre sig en Lur og da skulde han blaase mye penere aleine end vi 4 gjorde. Tru denna Mand er rigtig klok tænkte vi? Gulbrandsen og Tho(re)sen havde alt lagt sig, saa kommer Manden igjen og bruker uforskammelige Grovheter. De 2 som havde lagt sig stod op, klædde paa sig og stod allerede med sine Fleskrin i Hænderne og vilde draget hjem igjen.

Jeg blev ikke saa fort fornærmet og brugte al

min Veltalenhed og fik overb(ev)ist disse 2 om at det var hans Hensikt at faa os væk for da havde jo Bryllupsglæden lidd et forfærdeligt Nederlag. Halvorsen var under dette Optøi gaaet ind i et andet Værelse for at utsætte Noter til Salmene til Brudevielsen, som vi slap at blaase da Presten ikke turde tillade det. Tænk Fredsforstyrern gik like fra os og uti til Halvo(r)sen og brugt sig uforskammet, men da havde han faat saant Motbør, at vi siden blev ham kvit. Dermed la vi os til at sove. - Om Morgen lød det op alle Mand! Solen er høit paa Himlen og vi har en vigtig og lang Reise at utføre i dag, ja det blev rigtig Liv i Leiren. 2 ~~Damp~~ F(orings?)-baater blev fuldpakket af Folk og Provia(n)t og glade Ansikter at se overalt. Alt er færdigt at sætte fra Land. Musikken stemte op og der roptes Hurra fra begge Baatene; paa begge Sider Fjorden var det Beskuere forat lytte og se, og vi brugte vore Lommetørklær og vifted til dem og de gjorde ligdan til os, og saaledes gik det til helt op til Hoffskan ca 2 Mil fra StruKnæs.

Nu maa al Provianten bæres op til Almuestuen som ligger like ved Kirken. Nu blev der en liten Sene mellem Halvorsen og Bælgetrækkern, som havde slaat paa den kant at han var den Store Mand, som Organisten maatte bukke for. Nu er Prosten Aabel kommet og Forret(n)gen skal begynde. Prosten var en ældre Mand, som talte Faderlige formanende kjerlige Ord til Brudeparet. Da Forretningen var slut, skulde vi ned i Almustuen og smake paa Nisten, Presten blev buden og fulgte taknemmelig med, og det blev en noksaa lang fæstlig stund.

Tilskuerne stod igjen; men vi som var af Følget, kom os i Baatene og de fløt ledt og under samme Beskuelse fra begge Sider som da vi drog opover og Musikken blaaste, saa det sang indover Landet. Aa, en fornøielig tur, men saa er ogsaa Ankern tom,

Nu er vi færdig med Middan og det lakker utover Aften. Jeg glæder mei at jeg nu er fri. Naar Dansen begynder er det Gulbrandsen og Thoresen som greier den med sine Fioliner, og da vil jeg prøve Flatsengen ved at lura mei sta og lægge mei, men non god søvn blev det ikke, for da det led utover Kvelden lit, begyndte et forfærdeligt Leven opaa Salen over mei at jeg var bange at Taket og Levenet skulle falde over mei. Halvorsen havde faat samlet en Flaak med Kjæringer og non Mænnen ogsaa og disse opvartet han med Bugtaleri. Der oppe hørtes

---

Erik Gulbrandsen Askvik (f. 1824), eier av StruKnæs nordre i Søndre Land, gårdbruker.

Peder Pavels Aabel (1795-1869, sogneprest i Land fra 1833 til 1866, prost i Valdres 1853-1863.

Bryllupsglæden at være kommen rigtig i Høiden. Der var 2 store Bygninger, i den nederste opholdt Brudefolkene sig, der stod Bordne dækket med Mad og drikke hele Tiden og der holdtes Dansen. Da det lei utpaa Maarasia viste je ikke af før je hørte støien af Aasgaarsreia kom stormende ind, gutter og Jenter, kasted sig ud paa Flatsengen: alle skulle ligge paa pent paa Armen da de la sei, men da de sovne laa alle med Næsene i Veiret og Armente hidt og dit, og alle snorket alt de aarkede. Et deilig Syn; men det var formontlig et eksempel paa blandet Kjærlighed mellem Ringerikinger og Landinger, men Kjerligheden var saa stærk at Luften blev forpesset og havde vi ikke faat op Vindur, havde vi vist k(r)eppert af stærk Kjerlighet.

Op og smake den nye Grøten som er kommet fuldt op om hele Bordet, naar vi er færdige ved Bordet, saa til at spekulere paa hvad vi skal foreta os som kan være baade fornøieligt og lærerigt. Jo, det er et Brudepar som vil vie sig hjemme og af Huskapellan Halvorsen. Vielsen skal foregaa ved et Bord der blev i Hast forplantet i Nærheden af Badstuen, fuldt af flydende Varer. Saa kommer Brudeparet i spidsen for Brudefølget og stiller sig op ved Bordet. Presten er allerede tilstede og ønsker Brudeparet velkommen. Straks durer han ivei med Vielsen som er både saftig og kraftig, saa Bruden bliver saa bevæget, at hun veit ikke enten hun skal le eller graate; dette merker Presten og roper til Brudgommen "Hold godt paa hende". Og dermed var Brudevielsen slut, men saa er det bedste igjen! Nu skal hele Følge med Brudeparret i Spidsen gaa rundt Bordet og Kjømæstern trakter en Dram paa enhver som har været med i Følget, Presten skal have minst 2 Dr. en for Brud og en for Brudgom, og nu i godt Humør tar han ogsaa den 3^{die} hvormed han ønsker alle et langt Liv, og at de skal gaa hen og gjøre ligesaa. Nu ere vi færdige og drager hjem, da Bordet venter!

Kvælden kom og uthvilte kom med Grøtspand og udfyldte de tomme Pladser. Da Grøten var smakt paa, begyndte Dansen likesaa lystig som forrige Aften. Jeg tænkte: det er bedst at holde sig til Flatsengen, som jeg havde begyndt. Og Moroa endte den Nat som den foregaaende med at Gutter og Jenter i fortrolighed fandt Flatseng som tok imod dem uten at klage.

Til neste Dag er ogsaa a(n)meldt en Brudevielse, som har forb(e)holt sig de samme Siremonier, som blev brugt den forrige Dag.

Og Kirkeraadet indvilget, at saa skulde skee. I Aften er hele Ringeriksstasen budne til Hans Sørum, Naboen til Struksnæs og dit gaar vi glade

Hans Lagesen.

og med fuld Musik. Først Kaffe, og siden blev vi og spiste Kvælden ogsaa. Meget snille og gjæstfri folk deroppe i Bjone. Men da gik hjem fra Sørum, var jeg saa uhældig at miste Mundstykke til Althornet mit, og jeg laae igjen og lætte og grov men uten at finde det, saa halve Natten var omt(r)ent medgaat; men da jeg kom ind havde alle lagt sig. Men min gode Ven Harald Vasenden hadde tænkt paa mei med Sengerum, han hadde nemlig faat med sig den peneste Jenta, som jeg saa deroppe borti en Seng, og da je kom ind at lægge mei, robte Harald paa mei at je skulle faa Sengerum med ham, og tænk han overlot Jenta til mei og selv snude han sei til Veggen, og Anne og je vente os til hverandre og vi hadde det koseligt den stomp som var igjen af Natten. Anne Søfferud var hendes Navn. Hun var i Slægts(k)ab med Karen Somdalen i Aadal. Hun blev gift med en fra Enger i Land og døde af Tæring.

Nu har je været med og turet et Landingsbryllup og tror næppe je kommer til å ture flere, og je skal være lige nøid. Nu er jeg kommet til Hønefos og slaar je mei til ro, skjønt je ikke har no hjem der endda.

Sorgen og Glæden de vandre tilhobe

Hans Lagesen paa Hønen trængte en til at læse med sine Smaagutter Lars og Ole. Han snakket

---

Harald Olsen Vassenden (1845-1909), sønn av Ole Haraldsen Vassenden og Anne Torine Ellevsdatter i Søndre Land.

Anne Søfferud (1845-1888), gift med Andreas Sørensen i Land, datter av Amund Gudbrandsen og Gjertrud Olsdatter Jønnes i Søndre Land - Gjertrud var fra Finnsand i Ådalen.

Hans Lagesen (1826-1896) på Hønen, sønn av Lars Lagesen og Anne Corneliusdatter på Hønen, gift med sitt søskenbarn Olava Maria Færden. Deres to eldste sønner var **Lars Andreas** (f. 1856), gårdbruker på Hønen, og **Ole Færden Lagesen** (1858-1946), lektor ved Hønefoss skole.

Lærer Skøien med sin familie utenfor familiehuset i Norderhov. Foto: H. Carlsen, Hønefoss. Buskerud fylkesfotoarkiv.

først Enger herom; men havde ingen Tid tilovers til dette. Saa blev jeg tilspurgt, aa jeg beit straks paa Kroken og det af tvende Grunde baade at je betraktede som en Ophøielse og som en økonomisk Hjælp; skjønt jeg har angret det efterpaa, men da er det som oftest forsent.

Jeg havde kost og Logi den Gang hjemme hos Far Mor for 20 Kr pr Maaned. Naar jeg havde spist og var færdig paa Skolen, gik je like til Hønen at læse med de 2 nævnte og holt paa til vi havde spist til Kvæls og vel saa de, og saa i alleslags Veir, og Foredroge op til Skøien om Kveln, det var noksaa haard Tørn.

Da jeg havde holdt paa saadan vel et halvaars tid, blev jeg meget daarlig. Maven begyndte at spille op saa jeg maatte søke Doktor, og han saa paa Maven, som var hovnet op, og sa at je var feit og skulde sætte 4 Kopper mellem Brystet og Maven, dette gjentog jeg til Huden blev saa tyk at jeg maatte op, og begyndte at sætte Koppene i Ryggen, og det viste sig at denne Koppingen var skadelig og ikke til Hjælp.

Nu fant Lagesen paa, at jeg skulde flytte til Hønen og vere der helt op baade Helge(sø?)kten, Dag og Nat, dette syntes je var et jilt Tilbud. Der stod et lite enslig Hus, lit fra Hovedbygningen, med et lite pent Kvistværelse, dette blev overladt mei til Skoleværelse og Sengeværelse. Nu har du det bra; ja, je syntes det ogsaa selv; men

med Rosen træffer det at der følger Torner med, ja ja san.

Nu kommer det: Vi havde skole paa formiddag til Kl 12, fri til 1, Naar jeg kom til Hønen, hang Gryta og kokte, der maatte je sitte og vente, fik den like tor Gryta, og til at blaase og sluke i mei lit, kaste skeen og sette afsted og enda kom je forseint paa Skolen. Dette holdt je ikke ut med i Længden. Jeg blev verre og verre og besluttet mei til at Gifte os, og den 12te September 1866, gav fru Glatved os et pent Bryllup. Aa saa måtte je forlate Far og Mor og blive fast hos min Hustru. Skjønt je var meget ussel, holdt jeg paa at gaa til Hønen hver Aften indtil de begyndte paa Ringerike Realskole, og det glædet mei at det blev flinke Gutter begge to.

Jeg blev desværre uslere og uslere til enhver Tid, og drog indover til Kristiania, til Professor Voss, Specialist for Mavesykdomme. Han overhørte mei som en Skolegut, og saa fortalte han nøiagtig hvoledes jeg havde det i alle Deler, derpaa sagde han: Den Gass eller Vind som har stoppet op eller sat sig fast veit jeg ingen anden

Maren Glatved (1809-1885), hotellvertinne i Hønefoss kjent som madame Glatved, gift med Lars Malsten Glatved (død 1848), gjestgiver fra 1838.

Joachim Andreas Voss (1815-1897), professor i medisin ved Universitetet i Christiania.

Raad at faa drevet tilbage end ved grovt Havrebrød og tyk Mælk. Desuden anviste han mei et Sted hvor je skulle kjøpe Halmemel til at koke Grøt af og spise, saa je har ligesom været til i 1812 da Folk haalt sig paa føstigen.

Jeg dr(o)g hjem igjen og begynte med de nye Medisiner; men det verste var at faa Havre(mø)let grovt nok. 2 Gange blev det for fint, den 3^{die} Gang tok Mølleren af Sikteduken af Sikta; og knuste Havern mellem bare Stenene til Sikta; da blev det bra. Men Bakstekona kunde ikke aarke faa Bakt mer end 8 Brød og dette jalp os begge to, Smedsrud og mei. Han var i den Tid anden Lærer paa Hønefos skole. Jeg fortalte

Smedsrud, Johan Christophersen, annenlærer på Hønefoss skole til 1873.

Profesoren at Skoletiden var ornet saan at vi havde 1 Time at spise Middag. Hertil svarede han Ja saa spiser du den første ½ timen, den andre ½ Timen benytter du til at musjonere paa! Dette efterkom vi noksaa nøiagtig, for vi vilde gjerne leve begge to, og je bad vakkert om, at faa leve til jeg blev 50 Aar. Det fik je Lov til, og vel saa det!

Vi holdt paa med denne kaast saa længe de 8 Brød varte, og rulle og baset os i Snehaugene som to rigtig friske Sm(aa)gutter kan basa. Og bedre og bedre blev vi; Men no Stærkt maatte vi ikke smake!

Aa, det er rart at leve saalænge efter at man har været Døden saa nær.

Saa vil jeg sige Dig himmels(k)e Fader Tak for al din Naade og Velgjerninger Du har ladet mei vederfares hit - slut.

Ringerikes Blad

14. februar 1895

Fra Hole

Aar 1895 den 2den Februar afholdtes efter foregaaende Bekjendtgjørelse af 15/1 Herredsstyrelsesmøde for det samlede Herred.

Andragender forelaa fra Nedenstaaende om Tilladelse til Udsalg af Øl og Vin i Aaret 1895.

- a. Hole Aktie-Ølsamlag om Salg af Øl paa Exerceerpladsen Helgelandsmoen under Vaabenøvelserne i 1895.
- b. Andreas O. Solberg om Tilladelse til Udsalg af Øl og Vin paa Skydsstationen Solberg for Aaret 1895.
- c. Selmer om Tilladelse til Udsalg af Øl og Vin paa Skydsstationen Solihøgda for 1895.
- d. Carl Falk om Tilladelse til Udsalg af Øl paa Kleivstuen fra 14/4 til 14/10 95.
- e. Paul J. Fekjær om Tilladelse til Udsalg af Øl og Vin paa Skydsstationen Vig for Aaret 1895.
- f. Joh. Blyberg om Tilladelse til Udsalg af Øl og Vin paa Sundvolden fra 1ste April til Udgangen af Oktober dette Aar.
- g. Axel Glatvedt om Tilladelse til Udsalg af Øl og Vin paa Humledal i Aaret 1895.
- h. A. Hurum om Tilladelse til Udsalg af Øl paa Libakke i indeværende Aar.

Enstemmig Beslutning:

Samtlige Andragender indvilges, dog saaledes at Tilladelsen for Litra b, c, d, e, f, g kun gjælder for Salg til Reisende.

Ringerikinger ved Kongsberg sølvverk i 1765

I forrige nummer av bladet så vi på ringerikinger som før 1732 arbeidet i sølvgruvene på Kongsberg. For 1765 foreligger et manntall som viser at 65 ringerikinger arbeidet ved sølvverket, rundt fem prosent av totalt 3526 tilsatte.

---

av Sten Høyendahl

Flere av de 65 var kommet så tidlig til Kongsberg at de hadde sønner ved verket som var født i bergstaden. De aller fleste er identifisert, selv om oppgitt alder ikke alltid var korrekt. Av de 65 var bare ti mann ugifte, noen av dem svært unge. Barnearbeid var en selvfølge i de dager.

Hvem flyttet?

Stort sett var det folk et stykke nede på den sosiale rangstigen som nå hadde lagt ut på veien til bergverkene, mens det før 1732 fantes folk fra ulike sosiale lag. I 1765 finner vi bondesønnene Christoffer Haakensen fra Nordre Gomnes i Hole og Jørgen Jensen fra Setrang i Haug, men begge hadde eldre brødre, og hadde vel lite håp om å få noen del i farsgården.

Hans Haraldsen fra Stiksrud på Tyristrand og Anders Larsen Borch er de eneste av ringerikingene fra 1765 som var kommet før 1732, og Hans hadde fått arbeid her rundt 1716 mens Anders kom noen år senere.

Opgitt fødested i manntall skal man ikke alltid stole på, og enkelte av de 65 kan ha vært født i andre sogn. Jon Torgersen Bjørke eller *Børge* kan ha vært fra Modum, og Ole Sørensen Grinerud må vi også stille oss skeptisk til. Vi finner ingen Ole Sørensen med den oppgitte alder i kirkebøkene for Ringerike, og navnet Grinerud høres ikke mye ringeriksk. Mads Olsen Modum er derimot utvilsomt født i Hole.

Slekten Moss

Før 1732 hadde flere fra Tyristrand-gårdene Stiksrud og Bure kommet til bergstaden. Senere var det også noen i familien Moss ved Hønefossen som søkte lykken her. Mette Andersdatter Moss og ektemannen Nils Henriksen, som senere også kalte seg Moss, kom i 1742 med mange barn til bergstaden, der Nils livnærte seg som arbeidsmann. Enkemannen Knut Andersen Moss, Mettes bror, kom året etter, og

fant seg snart en ny kone. Han ble av en eller annen grunn kalt *Cratze-Knud*. I 1765 var både han og to voksne sønner i arbeid som hauere, og to mindreårige sønner var ved pukverket.

Severine Sørensdatter Moss, en yngre søster av Anders Sørensen Moss ved Hønefossen som var far til Mette og Knut, kom i 1749 som enke til Kongsberg. Sønnen, haueren Søren Evensen Riis, hadde vært her fra rundt 1742.

Tre brødre var kommet hit fra Jammerdal i Haug: Anders, Knut og Nils Erikssønner, tok navnet Viul, og de to sistnevnte fant seg arbeid ved verket.

Hauere og sprengere

En bergmann begynte ofte som knekt, ble senere sprenger og endte som hauer. I 1765 var det 36 av ringerikingene, altså noe over halvparten, som arbeidet som hauere med boring og minering av ertsgangene i gruvene. Sjakthauerne gjorde tømmermannsarbeid i gruvesjaktene, men av de 36 er det bare to, Anders Nilsen Velstad og Nils Persen Holmboe, som er særskilt nevnt som sjakthauere. Hauerne hadde i 1770 en månedslønn på 4½ riksdaler.

Bare fem ringerikinger arbeidet i 1765 som sprengere, som blant annet boret minehull for sprengningen. Deres månedslønn var 3½ riksdaler.

De best avlønnede

Overstigerne utgjorde adelen i gruvene med en månedslønn på 10-12 riksdaler, og administrerte det daglige arbeidet. Understigerne gjorde mye av det samme på nattskiftet, og deres månedslønn var 5½-6 riksdaler. Den erfarne Hans Haraldsen Stiksrud var i 1765 den eneste understigere fra Ringerike, men tidligere hadde det vært flere.

Også anschützerne var relativt godt betalt, 5½ riksdaler pr måned. De hadde ansvaret for reguleringen av vannhjølet, og førte også kontroll med at rett antall tønner ble bragt ut. I 1765 var Anders Hansen Evju (som hadde en skade), Christoffer Haakensen og Rasmus Christensen Tanberg anschützere ved verket.

Lenger nede på rangstigen

Nils Eriksen Viul hadde fått seg arbeid som erts-skeider. Han skilte malmen fra steinen, og hadde

oppsyn med at malmen ble vasket og rensset. Vanligvis ble det valgt utslitte eller skadede menn til dette arbeidet. Nils var femti år gammel, og kanskje ikke lenger i sin beste arbeidsform. Månedslønnen utgjorde 4- 4½ riksdaler.

Søren Toresen var fyrvarter i 1765, og hadde ansvaret for å fyre i hjulstuene med vannhjulet vinterstid slik at driftsvannet ikke frøs. Også han fikk en månedslønn på 4- 4½ riksdaler. Mikkel Olsen Solberg var kunstknekt, og hadde ansvar for pumpeinnretningen. Knektene fikk 3½ daler hver måned.

Smedene ved verket fikk derimot betaling etter fast smietakst. Jakob Nilsen Kloth var mestersmed, og fikk vel noe mer enn Alv Amundsen Hov og svennen Steffen Rolvsen Vesetrud. Det fantes også egne tømmermenn.

Av de fem ringerikingene som i 1765 jobbet som smeltere eller hytteknekt i smeltehytta, skiller Paal Persen hutmann, nær sytti år gammel, seg ut. Hutmannen fungerte her som oppsynsmann. Paal hadde begynt i hytta da han tretti år tidligere kom til Kongsberg, og broren Ole arbeidet også her en tid med smelting av ertsen under oppsyn av hyttemesteren.

Pukkverkene

Slemmerne vasket ut den finpukkede bergmassen. I 1765 var denne yrkesgruppen oppdelt i gammelslemmere og jungslemmere. Gamle Anders Larsen Borch og Hans Jacob Meyer, representerte de grå hårs erfaring her, og begge hadde da også hatt stadspukkverket som første arbeidssted. Jungslemmerne Johan Christoffersen og Jon Skogen var unge gutter som også kunne brukes som bühntrekkere, som trillet den finknuste og vaskede sølvmalmen til oppbevaringsstedet. Ved pukkverkene var det også en pikker og en malmløper fra Ringerike, begge menn i sin beste alder.

Haueren Knut Andersen Moss fra Hønefossen hadde begynt ved pukkverket rundt 1742, og hadde i 1765 to voksne sønner som hauere samt to på 10½ og 12 år som hadde pukkverket som første arbeidssted. Sprengeren Sjur Nilsen Liliengren var rundt 1756 blitt plassert ved Jondalen pukkverk.

Et farlig arbeid

Av begravelleslistene ser vi at mange hauere omkom nede i gruvene, og fem av ringerikingene i 1765-manntallet skulle lide denne skjebnen. Jakob Knutsen Ringerike fikk vinteren 1766 en skade i den gamle gruva som førte til hans død, og samme sommer ble Knut Andersen

Ved Sachsen gruve. Foto: Kari Telste.

Sjur Nilsen Liliengren begynte ved Jondalen pukkverk. Utsnitt av situasjonskart over Kongsberg (1778), se s. 66.

Moss kvalt av stank (kullsyreholdig luft), også han nede i den gamle gruva.

Sjakthaueren Anders Nilsen Velstad døde i 1771, da han falt og slo seg til døde i Kongesjakten ved Julius gruve. Året etter skjedde det samme med Gudbrand Gudbrandsen Follum i Sachsen gruve, og i 1778 med Ole Sørensen Grinerud på Korsberget.

Vi ser fire av de omkomne ringerikingene arbeidet som hauer, den mest utsatte gruppen. Gudbrand Gudbrandsen begynte ved verket så sent som i 1764 og står året etter som smelter, men var trolig avansert til hauer da han syv år senere forulykket i Sachsen gruve.

Forflytninger

Kommunikantprotokollene for Kongsberg gir usedvanlig gode opplysninger om innflytting i perioden 1740-1766, og vi ser at mange ringerikinger kom hit og fikk arbeid uavhengig av sølvverket. Trolig bodde nærmere 300 mennesker født på Ringerike her i denne perioden. Det vil senere i bladet komme en egen artikkel basert på disse protokollene med oversikt over innflytterne.

Slik så en norsk bergverksarbeider ut, skal man tro den franske forfatteren Pierre Martin de la Martinière i hans bok *Voyage des pais septentrionaux* (1671).

De aller fleste bergmennene fra Ringerike har jeg funnet i begravelleslistene for Kongsberg. Nesten alle hadde stiftet familie, og mange hadde skaffet seg hus på Kongsberg. Det var neppe mange som vendte hjem til Ringerike.

Alle detaljer om de ulike arbeidsgruppene og lønnsforholdene i 1770 er hentet fra Kristian Moens bok: *Kongsberg Sølvverk 1623-1957*, utgitt av Sølvverksmuseets Venner (1967), 3. opplag (1978).

Arbeidere ved sølvverket i 1765 født på Ringerike

Alv (eller **Ellev**) **Amundsen Hov**, fra ca **1738** i sølvverkets tjeneste - 1765: smed ved 3. revir, 40 år, gift, to døtre, eget hus på Dyremyr grunn, første arbeidssted: smedarbeid - døpt **1725** 18/2 i Norderhov, sønn av Amund Johansen og Jøran Alvsdatter Sørumsøie i Heradsbygda - Ellev Amundsen Hov fra Norderhov konf. 1746 i Kbg - gift 1752 22/10 i Eiker, Fiskum med Guro Christensdatter Teien - hans søster Gjertrud flytter 1753 8/6 til Kbg med attest fra Norderhov - Ellev Amundsen Hov bgr 1771 2/2, 46 år, skifte 1771 7/8, bodde på Dyremyr grunn, ingen beslektede på Kbg - Guro Teien bgr 1800 18/10, 72 år, skifte 1800 14/10, pensjonist, Mynsterplassen

Barn født på Kongsberg: Christen, døpt 1753 26/5, død som barn - Anne, døpt 1755 1/3, død som barn - Marte Marie, døpt 1759 23/6, død før 1800 - Christian, døpt 1762 13/1, død som barn - Christen, døpt 1765 14/12, bgr 1766 8/3 - Hans, døpt 1767 6/12, bgr 23/12

Anders Hansen Evju, fra ca **1746** i sølvverkets tjeneste - 1765: anschützer, *schadHafftig*, 45 år, enkemann, en datter, bor på Dyremyr grunn, første arbeidssted: *Soldater Dam* - døpt **1718** 25/9 i Norderhov, sønn av Hans Knutsen og Kari Bjørnsdatter Veien, som senere kom til en plass under Ton i Haug - går første gang til alters 1746 19/5 på Kongsberg, arbeidsmann med attest fra Norderhov - gift 1755 14/6 med Dorte Baltzersdatter Popp (enke etter Ole Larsen Hervik), døpt 1727 23/2 på Kbg, bgr 1761 15/9 i barselseng, skifte 1762 10/11 - gjengift 1766 24/5 med Kari Jørgensdatter (enke etter Asbjørn Henriksen Hvam) - Anders bgr 1768 16/4, kom met fra Ringerike, pensjonist, skifte 1768 9/4, hans bror er **Christian Hansen Evju**, malmløper

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Kari, døpt 1755 2/11, bgr 1759 7/7, død i krillen - Oline, døpt 1756 17/12 - Olea, døpt 1757 17/12, g. (1778 31/10) med Ole Olsen Sund fra Sandsvær

Anders Larsen Borch, fra ca **1721** i sølvverkets tjeneste - 1732: knekt i Kronprinsens gruves berghall, vært tolv år ved verket, 24 år, født på R., eget hus, sønn av en bergmann - 1765: gammelslemmer ved pukkverkene, *forhend været oplagt*, 59 år, født på R., gift, eget hus i byen, første arbeidssted: stadspukkverket - sønnen Anders Andersen Borch var fra ca 1747 i verkets tjeneste som feier, første arbeidssted: stadspukkverket, 29½ år, født på Kbg, en datter, tilhold i feierhusene - Anders Larsen er født ca **1709**, utvilsomt sønn av korporal

No	Berbeidernes kagjen	Lok	Alder	Høi	S	2 ^o Væring		Bjerg	D	Liljed
						g	h			
1	Anders Hansen	Ringsberg	45	3 ^o Revir	56	g	1	1	1	1
2	Anders Hansen	Eger	53	3 ^o Revir	58	g	1	1	1	1
3	Anders Hansen	Eger	57	3 ^o Revir	48	g	1	1	1	1
4	Anders Hansen	Eger	58	3 ^o Revir	58	g	1	1	1	1
5	Anders Hansen	Eger	58	3 ^o Revir	58	g	1	1	1	1
6	Anders Hansen	Eger	58	3 ^o Revir	58	g	1	1	1	1
7	Anders Hansen	Eger	57	3 ^o Revir	18	g	1	1	1	1

Fra 1765-manntallet over bergmenn i Kongsberg. Vi ser her blant andre anschützer Anders Hansen, 45 år, født på Ringerike.

Lars Larsen Borch og h. Maria Persdatter i Norderhov - gift første gang 1735 4/6 på Kbg med Anne Larsdatter - Anne bgr 1741 25/2, 40 år. død i barselseng sammen med den hjemmedøpte sønnen Haaken - Anders refses 1743 11/8 for å ha holdt seg vekk fra sakramentet i to år - gjengift 1744 25/4 med Anne Torgersdatter Flesaker fra Eiker - Anne bgr 1759 24/11, 54 år - gift tredje gang 1765 19/10 med Ingeborg Jakobsdatter (enke etter Auen Berentsen) - Ingeborg bgr 1768 3/9, 60 år, født i Tønsberg, skifte 1768 6/9, nordre Bergbakkene - Anders bgr 1772 5/2, 70 år, enkemann, bodde hos sin sønn på Skinnerberg

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Anders Andersen Borch, døpt 1735 10/12, g1 (1762 22/5) Berte Rebekka Eriksdatter, bgr 1766 15/4, 31 år, skifte 1766 26/3, g2 (1768 25/6) Mette Maria Christensdatter Fischer, døpt 1749 1/3 på Kbg, bgr 1770 12/5, skifte 1770 8/5 - Lars, døpt 1738 9/2, bgr 1741 16/12 - Haaken, hjemmedøpt og bgr 1741 25/2, 6 timer

Barn i annet ekteskap: Anne Marie, døpt 1745 20/3, bgr 1746 12/3 - Anne Marie, døpt 1747 4/6, bgr 1747 11/11

Anders Nilsen Moss, fra ca **1752** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 2. revir, første arbeidssted: 2. revir, 28 år, tilhold hos moren, en gammel enke på Tislegård grunn - født ca **1737**, sønn av Nils Henriksen og Mette Andersdatter Moss ved Hønefossen som i 1740-årene flyttet til Kongsberg - Anders bgr 1767 20/6, ungar, bodde da hos sin mor ved Gomserudevjua

Anders Nilsen Velstad, fra ca **1748** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer i sjakten ved 2. revir, første arbeidssted: 2. revir, 45 år, enkemann, en datter, eget hus på Dyremyr grunn - døpt **1720** 20/10 i Hole, sønn av Nils Gundersen Velstad (død 1754) og Eli Sjursdatter (død 1763) fra Tyrstrand som rundt 1746 flyttet til Kongsberg, bror av Nils Nilsen Velstad (skifte 1760 19/5) - gift 1748 21/9 på Kbg med Berte Margrete Persdatter Moing - Berte bgr 1756 2/3, 37 år, død i barselseng, skifte 1756 6/3 - gift annen gang 1765 29/6 med Marte Olsdatter (enke etter Nils Andersen Bergseie) - Anders bgr 1771 5/1, bergmann, falt og slo seg til døde i Kongesjakten ved Julius grube, kommet fra Ringerike og bodde i Kragebakken - Marte bgr 1780 10/6, 65 år og 4 a 5 mndr, vært sengeliggende i lang tid, pensjonist, skifte 1781 22/1

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Nils, døpt 1749 19/7, bgr 1761 1/12 - Berte, døpt 1751 18/9, bgr 1754 22/6 - Anne Maria, døpt 1754 13/1 (fikk barn 1777 29/11 med Christen Olsen Dokka) - Per, døpt 1756 26/2, bgr 1756 25/5

Anders Olsen, fra ca **1762** i sølvverkets tjeneste - 1765: tømmermann, første arbeidssted: tømmermann, 34 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), eget hus i byen - født ca **1732** på Ringerike

Anders Olsen Holt, fra ca **1743** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 48 år, gift, en stesønn i arbeid og en stesønn ikke i arbeid, eget hus i byen - født ca **1718** på Ringerike - noen Anders Olsen Holt kan ikke sees i Kongsberg, og han er trolig identisk med Anders Olsen Hov (senere også kalt Helt), som går første gang til alters 1743 28/7 på Kongsberg med attest fra Lier, men er arbeidsmann fra Norderhov - gift 1756 16/10 med Anne Dorte Zachariasdatter Kiemp - Anne bgr 1757 18/8 i barselseng med en dødfødt tvilling, 36 år - barn: Ole, døpt 1757 18/8, bgr 22/10 - Anders gjengift 1758 9/9 med Berte Olsdatter Presttangen

Christen Madsen Åsterud eller **Myra**, fra ca **1748** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 3. revir, 35½ år, gift, en stesønn i arbeid, en datter, eget hus i byen på Nygård grunn - født **1730** på Tyrstrand (døpt 12/11 på Modum), foreldre Mads Steffensen (død 1742) og Kirsti Jonsdatter (død 1740) på Åsterud - til alters 1761 22/11, ugift, bor hos Erik Hansen Bundeli - gift 1764 4/2 på Kbg med Maria Persdatter (enke etter Erik Hansen Bundeli) - refsos 1771 27/6 for drukkenskap da han skulle skrifte - Maria bgr 1790 8/5, 69½ år, skifte 1790 1/5, bor på Eikermoen, Christen har ingen livsarvinger - Christen bgr 1795 27/6, 64 år, pensjonist

Barn født på Kongsberg: Kirsti, døpt 1765 27/10, død som barn

Christen Olsen Veien, fra ca **1742** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 2. revir, første arbeidssted: 2. revir, 49 år, gift, to sønner i arbeid, en datter, eget hus på Dyremyr grunn - trolig døpt **1717** 2/2 i Norderhov, foreldre Ole Engebretsen (skifte 1722 16/10) og Eli Johansdatter på Veieneie - går første gang til alters på Kongsberg 1743 5/5 med attest fra Sande - gift første gang 1745 14/8 med Dorte Eriksdatter Grønset - Dorte bgr 1754 7/12, nær 32 år, skifte 1755 9/4 - Christen gjengift 1756 23/10 med Berte Persdatter Green - Berte bgr 1757 4/6, 45 år, fra Sigdal - gift tredje gang 1758 12/5 med Kirsti Nilsdatter Solum (enke etter Steffen Korne-liussen fra Modum) - Kirsti bgr 1773 18/5, 52 år, født i Sigdal - gift fjerde gang 1776 14/9 med Anne Andersdatter Holst (enke etter Per Henriksen tømmermann) - Christen bgr 1784 4/6, 72 år, skifte 1784 19/6, bor på Gladbakk - Anne bgr 1790 17/4, 63 år

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Ellen Christine, døpt 1746 12/2, bgr 1748 16/5 - Ellen Christine Veien, døpt 1748 22/6, g. (1775 25/11) Erik Simensen tømmermann - Ole, døpt 1750 17/10, død 1774 i Holland - Erik Veien, døpt 1754 5/1, bgr 1809 15/4, gift

Christian Hansen Evju, fra ca **1738** i sølvverkets tjeneste - 1765: malmløper ved pukkverket, første arbeidssted: 2. revir, 50 år, gift, tilhold i bergstaden - døpt **1716** 1/1 i Norderhov, sønn av Hans Knutsen og Kari Bjørnsdatter Veien, som senere kom til en plass under Ton i Haug - gift første gang 1740 8/2 i Norderhov med Ingeborg Olsdatter - de går første gang til alters 1742 6/5 i Kongsberg med attest fra Norderhov - Ingeborg bgr 1756 18/3, 46 år, død i kvesthuset - Christian gjengift 1760 26/4 med Trine Christensdatter - bror til anschützer **Anders Hansen Evju** som det skiftes etter 1768 9/4 - hans enke Cathrine bgr 1784 22/5, 60 år

Barn i første ekteskap: Gunhild, døpt 1740 12/6 i Norderhov, Evju i Haug, bgr 1756 24/4 - Kari, døpt 1752 23/7, bgr 1763 30/7

Barn i annet ekteskap, født på Kongsberg: Hans, døpt 1760 31/8, bgr 1763 24/9 - Kirsti, døpt 1763 15/5, bgr 1767 14/7

Christoffer Christoffersen Kloth, fra ca **1761** i sølvverkets tjeneste - 1765: pikker ved pukkverket, første arbeidssted: hammeren, 50 år, gift, to sønner i arbeid, eget hus i byen - sønnene Jakob og Christoffer er ved verket og bor hos faren, Jakob har vært ved verket siden ca 1760, gammelslemmer, første arbeidssted: stadspukkverket, 18½ år, født i Fredrikstad, Christoffer vært ved verket siden ca 1762, jungslemmer/bühntrekker ved pukkverket, første arbeidssted: stadspukkverket, 12 år, født i Fredrikstad - Christoffer er døpt **1715** 3/2, sønn av Christoffer Jakobsen Kloth og Ragnhild Nilsdatter ved Hønefossen - gift 1743 17/4 i Norderhov med Anna Rebekka Larsdatter, er gevorben soldat - går etter et opphold i Fredrikstad til alters 1760 15/6 på Kongsberg

Barn: Berte Maria, født ca 1745, bgr 1764 25/2 på Kongsberg, skifte 1764 22/2, g. (1764 4/2 Kbg) Christoffer Christoffersen Dokka - Jacob, født ca 1746 - Christoffer, født ca 1753, begge oppgitt i Fredrikstad - Maren Agnete, døpt 1754 26/4 i Fredrikstad - Nils, døpt 1757 18/8 i Tune, død umiddelbart

Christoffer Haakensen, fra ca **1739** i sølvverkets tjeneste - 1765: anschützer, første arbeidssted: tømmermann, 48 år, gift, to stesønner i arbeid, eget hus i byen på Dyremyr grunn - døpt **1718** 30/1 i Hole, nest eldste sønn av Haaken Jørgensen og Anne Olsdatter Gomnes nordre - gift 1745 15/5 på Kbg med Lisbet Marie Johannesdatter (enke etter Erik Halvorsen Sunde) fra Fron i Gudbrandsdalen - Christoffer bgr 1776 15/2, gift, tømmermann, pensjonist, Schwabemoen, skifte 1776 16/2, ingen livsarvinger - Lisbet Sunde bgr 1785 23/4, 78 år

Barn født på Kongsberg: Anna Maria, døpt 1746 10/7, bgr 1759 2/6 - Hans Jørgen, døpt 1750 21/6

Daniel Knutsen Hønen, fra ca **1748** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 29 år, gift, tilhold i bergstaden - døpt **1736** 8/1 i Norderhov, sønn av sagemester **Knut Danielsen Hønen** og Kari Persdatter ved Hønefossen, som senere flyttet til Kongsberg, der Knut ble hauer ved sølvverket - gift 1760 19/1 med Anne Maria Andersdatter Ramstrøm - Daniel bgr 1768 13/2, pensjonist, skifte 1768 11/2, de bodde i huset til Per Jakobsen Mølla

Barn født på Kongsberg: Anne Cathrine, døpt 1760 14/6, død som barn

Engebret Olsen Lind (egentlig Lien), fra ca **1743** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: smeltehytta, 60 år, gift, en datter, eget hus i byen - født ca **1706** i Hole - gift 1739 15/1 i Norderhov med Johanne Andersdatter, bodde noen år i Lia - de går til alters første gang på Kongsberg 1742 24/6 med attest fra Norderhov - Engebret bgr 1766 18/10, 59½ år, født i Hole, skifte 1768 9/2 - skifte 1778 15/6 etter Johanne, de bodde i Bergsbakkene

Barn født i Norderhov: Ole, døpt 1739 5/9, Lia, bergmann 1768, n. 1778 - Anders, døpt 1742 7/1, Lia, bgr 1742 8/12 på Kbg - også oppført en sønn Anders, bgr 1743 20/2 på Kbg, 3 år (!)

Barn født på Kongsberg: Abraham, døpt 1747 6/5, bgr 1748 25/5 - Abraham, døpt 1749 7/6, bgr 1750 6/5 - Anne Elisabet, døpt 1751 20/2, bgr 1757 20/8 - Anders, døpt 1753 20/10, bgr 1754 23/7 - Elisabet, døpt 1755 3/5, bgr 20/11 - Anders, døpt 1757 19/3, bgr 26/3 - Anne Elisabet, døpt 1758 28/10, bgr 1764 25/8 - Elisabet, døpt 1762 3/7, bgr 1766 8/2

Erik Henriksen Trolshammer, oppgitt å ha vært siden ca **1732** (!) i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 1. revir, 36 år, gift, to døtre, eget hus på Dyremyr grunn - døpt **1730** 9/7, sønn av Henrik Bjørnsen og Lucia Gudbrandsdatter Veme i Ytre Soknedalen - går til alters 1749 17/4, tjener hos geschwornen Ziener - til alters også 1752 27/2, ung dreng som arbeider på apotek, lot seg høsten 1750 verve som soldat og har tjent i Fredrikstad - gift 1754 29/6 på Kbg med Kari Enersdatter - Kari bgr 1790 25/9, 70 år - Erik bgr 1791 26/2, 67 år, pensjonist, skifte 1791 21/2

Barn født på Kongsberg: Lucie, døpt 1754 27/10, bgr 1783 21/6, g. (1774 5/11) Søren Larsen Berg - Henrik, døpt 1756 18/9, bgr 1758 26/8 - Henrik Jakob, døpt 1758 24/9, bgr 1759 8/5 - Berte Cathrine, døpt 1760 26/4, bgr 1764 15/12, død i koppene - Henrik Jakob, døpt 1762 2/10, bgr 1763 25/6 - Maria, døpt 1764 26/8, bgr 1766 20/3 - Bertel, døpt 1767 10/10, død som barn - Henrik, døpt 1770 10/2 - Bertel, døpt 1771 6/7, bgr 1772 8/12 - Ener, døpt 1774 25/6

Erik Knutsen Røste, fra ca **1744** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 1. revir, 32 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), eget hus i byen på Dyremyr grunn - døpt **1734** 7/11 i Hole, sønn av **Knut Eriksen** og Sara Persdatter som senere flyttet til Kongsberg, der faren ble hauer og tok navnet Røste - gift 1760 29/11 på Kbg med Maria Riggertsdatter Hagerup - Erik bgr 1770 12/4, 36 år - Maria død 1774 1/1, 36 år, skifte 1774 2/1, gjengift med Johannes Henriksen Eggert

Barn født på Kongsberg: Riggert, døpt 1761 30/5, bgr 1765 5/1 - Knut, døpt 1763 31/12, bgr 1766 20/3 - Ingeborg, døpt 1766 18/10, n. 1774 - Riggert, døpt 1769 22/4, bgr 1773 29/5

Erik Olsen Solum eller **Grøterud**, tømmermann, fra ca **1764** i sølvverkets tjeneste - 1765: sprenger ved 1. revir, første arbeidssted: tømmermann, 27 år, gift, to døtre, bor på nyryddet plass på Spissholt grunn - født ca **1739** på Ringerike, trolig døpt 1737 31/3 på Tyrstrand, far: Ole Eriksen Solum - går første gang til alters 1764 13/9 på Kongsberg med attest fra Hole, ugift - gift 1765 26/1 på Kbg med Ingeborg Marie Paalsdatter Bekken (enke etter Ole Ottersen Spissholt)

Gudbrand Gudbrandsen, fra ca **1762** i sølvverkets tjeneste - 1765: sprenger ved 4. revir, første arbeidssted: 3. revir, pukkverket, 22 år, tilhold i bergstaden - født ca **1744** på Ringerike

Gudbrand Gudbrandsen Follum, fra ca **1764** i sølvverkets tjeneste - 1765: smelter/hytteknekt ved smeltehytta, første arbeidssted: smeltehytta, tjent 11 måneder *Andlagt*, 23 år, gift, tilhold i bergstaden - døpt **1743** 5/5 i Norderhov, sønn av Gudbrand Gudbrandsen og Kari Johansdatter Follumseie, bror av hauer **Henrik Gudbrandsen Follum** - gift 1765 21/12 på Kbg med **Kari Larsdatter Viul** fra Norderhov - Kari bgr 1769 4/2, 32 år - gjengift 1769 26/8 med Anne Margrete Persdatter Sover (enke etter Johannes Toresen Stiksrud) - Gudbrand bgr 1772 26/9, bergmann, falt og slo seg til døde i Sachsen gruve

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Johannes, døpt 1767 20/6

Gudbrand Olsen Nes eller **Kosa** ved Rønningsdalen, fra ca **1742** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revier, første arbeidssted: 1. revier, 69 år, gift med to sønner (ikke i arbeid) og to døtre, bor i en liten plass på Rønningsdalseie - født ca **1697** på Ringerike - til alters første gang 1740 6/11 på Kongsberg med attest fra Norderhov, kalles Gudbrand Olsen Nes og losjerer hos Rasmus i fogdegården - gift med Guro Jonsdatter Lindboe, han kalles ved dåp i 1753 Gudbrand Olsen Nes fra Rønningsdalen

Barn født på Kongsberg: Guri, født ca 1750, bgr 1755 1/2, nær 5 år, død i koppene - Ingrid, døpt 1753 31/3 - Ole, døpt 1756 6/1 - Jon, døpt 1758 6/5 - Berte, døpt 1762 19/6

Hans Haraldsen Stiksrud, fra ca **1716** i sølvverkets tjeneste - 1724: bergmann, tjent tre år som knekt, fire år som sprenger og to år som hauer, 24 år, født på R., en sønn, har selv hus - 1729: åpenbart identisk med Hans Hovordsen, hauer, tjent fire år som sprenger (eller knekt) og syv år som hauer, 30 år, født på R., bor i leiehus hos sin søster - 1732: hauer og skytter i Kongens gruve, sytten år ved verket, 33 år, født på R., gift, tre barn, eget hus i Kongsberg - 1765: understiger, første arbeidssted: 3. revier, 67 år, gift, en datter, eget hus på Dyremyr grunn - sønnen Søren har vært siden ca 1740 i verkets tjeneste, hauer ved 2. revier, første arbeidssted: 3. revier, pukkverket, 38 år, født på Kbg, tilhold i bergstaden - Hans er født ca **1700** på Ringerike, sønn av Harald Toresen Stiksrud (død 1729) på Tyrstrand som flyttet til Kongsberg og i 1724 var sprenger ved sølvverket, der også tre av hans sønner arbeidet - gift 1723 4/11 på Kbg med Anniken Nilsdatter - Hans Haraldsen Stiksrud bgr 1773 27/2, gift, 84 år, skifte 1773 20/2, de bodde på Schwabemoen

Barn født på Kongsberg: Ole Stiksrud, f. ca 1724, i London 1773 - Malene, døpt 1726 28/3, død som barn - Søren Stiksrud, døpt 1728 13/4, bgr 1791 2/4, hauer ved verket, g. (1752 9/12) Maria Jensdatter, n. 1791 - Malene, døpt 1731 4/11, død som barn - Inger Cathrine, døpt 1734 7/12, skifte 1773 19/1, Schwabemoen, g1 (1760 9/12) Amund Olsen, skifte 1766 7/7, g2 (1768 21/5) Ole Olsen Berg - Malene, døpt 1737 18/5, bgr 13/6 - Maren Malene, døpt 1738 13/8, g. (1762 17/4) Nils Amundsen Breiteigen, bergmann - Marte, døpt 1741 8/4, bgr 1790 10/4, g. (1766 8/11) Per Knutsen Rullen, bergmann - Nils, døpt 1745 16/9, bgr 1746 23/2 - Nils, døpt 1748 2/5, bgr 22/5

Hans Jacob Meyer, fra ca 1742 i sølvverkets tjeneste - 1765: gammelslemmer ved pukkverket, første arbeidssted: stadspukkverket, 44 år, gift, bor hos *Ole Paals Ruud paa Kobr.* - døpt 1721 2/3 i Hole, sønn av løytnant Hans Hansen Meyer og Rebecca Walter, da på Stadum (Rebecca var datter av Jacob Luth, tidl. fogd på Ringerike, og flyttet i 1743 til Kongsberg) - går til alters første gang 1742 10/12 på Kongsberg med attest fra Hole, bor hos assessor Klem, kalles 1743 25/8 fru Klems søstersønn, bor 1748 4/8 hos sin mor, løytnant Meyers enke - gift 1765 6/4 med Anna Maria Johannesdatter - Anna Maria bgr 1771 27/4, 43 år - gjengift 1777 7/6 med Kirsti Kjellsdatter Granavollen, som sies å være fra Norderhov - Hans Jacob Hansen Meyer bgr 1781 12/6, gift, 61 år - Kirsti bgr 1785 4/6, 64 år

Henrik Gudbrandsen Follum, fra ca 1751 i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: stadspukkverket, 37 år, gift, to døtre, eget hus i byen - døpt 1730 8/3, sønn av Gudbrand Gudbrandsen og Kari Johansdatter (død 1764 på Kbg hos Henrik) på Åserud i Haug, senere til en plass under Follum i Heradsbygda - bror av smelter **Gudbrand Gudbrandsen Follum** d. y. - går første gang til alters 1750 19/4 på Kongsberg - refset 1757 20/10 i kirken for et utenomekteskapelig barn, var da bergmann og bodde hos monsieur Hvoslef - gift 1759 17/11 med Else Margrete Markusdatter - Henrik bgr 1766 3/6, skifte 1766 4/6, bodde på Sandsværmoen

Barn født på Kongsberg: Anne, bgr 1760 18/6, 7 dager - Anne, døpt 1761 18/6 - Johannes, døpt 1762 18/12, bgr 1763 4/1 - Kirsti, døpt 1764 1/1 - Henrika, døpt 1766 27/9, bgr 13/12

Barn utenfor ekteskap på Kongsberg med Sigrid Olsdatter Gaas: Marte, døpt 1757 11/9

Henrik Luthsen Walter, fra ca 1758 i sølvverkets tjeneste - 1765: dreng ved 3. revir, første arbeidssted: 3. revir, 17 år, tilhold i bergstaden - bor hos sin svoger Christoffer Johansen Berg, som var gift med Edel Malene Luthsdatter (kommunik. 1764 19/8) - døpt 1748 20/10 i Hole, sønn av sersjant Luth Torkelsen Walter og Sara Henriksdatter på Hamnor (faren var i 1724 underoffiser, bodde på Kongsberg, og hadde tjent ett år som hauer ved sølvverket) - Henrik gift 1790 19/6 med Anne Hansdatter Bærum - bgr 1797 29/7, 39 (!) år, gift, pensjonist

Barn født på Kongsberg: Johan Linnert, døpt 1790 31/12, bgr 1793 19/1

Henrik Nilsen Moss, fra ca 1739 i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: dagarbeid, 27 år, gift, en datter, eget hus i byen på Tislegård grunn - døpt 1726 30/5, sønn av Nils Henriksen og Mette Andersdatter Moss ved Hønefossen som i 1742 flyttet til Kongsberg - får i 1746 en datter før ekteskapet på Kongsberg, han kalles en ung dreng som ennå ikke har vært til Herrens bord, bor hos Christen Dale - gift 1747 29/7 med Guri Bjørnsdatter Bråten - Guri bgr 1778 7/11, 55 år, skifte 1778 18/11 - gift annen gang 1779 3/4 med Anne Olsdatter Sandbakken (enke etter Per Olsen Røsse) - Henrik bgr 1783 11/12, gift mann, Gomserud

Barn født på Kongsberg: Marte Moss, døpt 1746 9/7, g. (1766 6/12) Haaken Olsen Tislegård

Jakob Knutsen Frok eller **Ringerike**, fra ca 1741 i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 3. revir, 42 år, gift, en sønn i arbeid og to ikke i arbeid, en datter, eget hus i byen på Tislegård grunn - sønnen Knut har vært seks måneder i verkets tjeneste, dreng ved 3. revir, 9 år, født på Kongsberg, bor hos faren - Jakob er døpt 1723 22/8, sønn av Knut Olsen og Anne Jakobsdatter Gomserud u. Frok, bror av Anders Knutsen Gomserud på Kongsberg - Jakob Knutsen Frok går første gang 1742 10/6 til alters på Kongsberg med attest fra Norderhov - gift 1746 30/4 på Kbg med Anne Dorteia Johannesdatter (også kalt Andreasdatter) Kraus, døpt 1723 27/12 på Kbg - Jakob bgr 1766 22/2, fikk skade på den gamle graven som ble hans død, fikk med seg i kisten sine egne barn Knut og Mari - Anne Dorteia Johannesdatter Kraus død 1778 30/3, 55 år, skifte 1778 1/4, var gjengift med Torger Hansen Skjelbakk

Barn født på Kongsberg: Anna Syrena, døpt 1748 21/9, død som barn - Anna Syrena, døpt 1751 18/9, n. 1778 - Johan Andreas Jakobsen Kraus, døpt 1754 4/5, bgr 1781 24/2, gift mann - Knut, døpt 1756 30/10, bgr 1766 22/2 - Rasmus, døpt 1759 25/3, bgr 1785 17/8 - Ole, døpt 1763 17/5, bgr 11/8 - Mari, døpt 1765 27/5, bgr 1766 22/2

Jakob Nilsen Kloth, fra ca 1741 i sølvverkets tjeneste - 1765: mestersmed, første arbeidssted: 2. revir, 45 år, gift, en stesønn i arbeid, to døtre, eget hus i byen - stesønnen er Per Fransen, ved verket siden ca 1756, sprenger ved 1. revir, første arbeidssted: 2. revir, 18 år, bor hos stefaren - Jakob er døpt 1724 15/10 i Norderhov, sønn av Nils Jakobsen Kloth og Maria Elisabeth Wida - gift 1750 11/4 på Kbg med Maren Johannesdatter (enke etter Frans Persen Baur) - de leverer 1754 21/3 attest for et opphold i Sandsvær - Maren bgr 1782 18/5, 73 år - Jakob bgr 1786 23/12, pensjonist

Barn født på Kongsberg: Fransonette, født ca 1752, g. (1769 1/7) Johan Christian Sticken, bgr 1783 22/7, skifte 1786 24/8

Jakob Sørensen Hønen, fra ca **1738** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted:

1. revir, 48 år, gift, to døtre, eget hus i byen på Hugset grunn av Eiker - vel døpt **1721** 12/1, sønn av Søren Jakobsen og Gunne Størksdatter ved Hønefossen - til alters første gang på Kongsberg 1743 15/12, ung dreng med attest fra Norderhov - gift 1749 13/12 på Kbg med Mari Christoffersdatter Kleverud fra Rollag - Jakob Sørensen Hønen el. Dannemand bgr 1781 10/2, gift, 65 år

Barn født på Kongsberg: Gunhild, døpt 1750 31/10 - Christoffer, døpt 1753 25/3 - Syrena, døpt 1757 4/9, bgr 1758 14/1, - Syrena, døpt 1759 23/12, bgr 1760 22/3

Jens Christensen, fra ca **1744** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: stadspukkverket, 33 år, tilhold i bergstaden - født ca **1733** på Ringerike

- mulig identisk med Jens Christensen Røer, den eneste ugifte med dette navnet som går til alters i 1764 - Jens Christensen Røer gift 1780 9/12 med Ingeborg Marie Danielsdatter Røgeberg, barn: Christen, døpt 1782 8/1 - Daniel, døpt 1784 24/4 - Ingeborg Margrete, døpt 1786 11/11 - Anders, døpt 1789 5/9 - Hans, døpt 1792 31/3 - Jens bgr 1800 12/7, 69 år, skifte 1801 6/1, de bodde på Åkeren, hans brorsønn er nattstiger Christen Haakensen, dennes far var Haaken Christensen, understiger, skifte 1758 20/9

Johan Christoffersen, fra ca **1764** i sølvverkets tjeneste - 1765: jungslammer/bühntrekker ved pukkverket, første arbeidssted: stadspukkverket, 16 år, bor hos Bernt Simensen *paa Nye M.* - trolig døpt **1747** 29/10 i Norderhov, sønn av Christoffer Eriksen smed og Mari Vegarsdatter

Johannes Olsen By, fra ca **1746** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 2. revir, første arbeidssted: 2. revir, 34 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), en datter, tilhold i bergstaden - døpt **1732** 2/7 i Hole, sønn av Ole Amundsen (død 1772) som flyttet til Kongsberg og kalte seg By, og h. Anne Eriksdatter - er 1757 verge for barna etter sin avdøde bror Amund Olsen By - gift 1758 3/6 på Kbg med Ingeborg Christine Paalsdatter Popp, døpt 1738 8/3 på Kbg - Ingeborg bgr 1783 3/5 - Johannes bgr 1783 28/6, har i lang tid vært i Rogstadløkka

Barn født på Kongsberg: Christine Maria, døpt 1759 28/1, død som barn - Maria, døpt 1760 21/6 - Johan Henrik Meyer, døpt 1763 15/5 - Helene, døpt 1770 16/6

Jon Johansen, fra ca **1761** i sølvverkets tjeneste - 1765: smelter/hytteknekt ved smeltehytta, første arbeidssted: kullebunnarbeid, 36 år, tilhold i bergstaden, urolig i sinnet - trolig døpt **1729** 23/10 i Norderhov, foreldre Jon Jonsen og Berit Olsdatter på Semmeneie - Jon Johannessen *Sommen* går sammen med sin bror Ole til alters 1764 3/6 på Kongsberg (Ole Johansen *Sømmen* fra Norderhov konf. 1760 på Kongsberg)

Jon Skogen eller **Engelstad**, fra ca **1764** i sølvverkets tjeneste - 1765: jungslammer/bühntrekker ved pukkverket, tjent 6 måneder *Andlagt*, visste ikke alder, men liten, bor hos faren som er bergmann, løsingsdreng

Jon Torgersen Bjerke, fra ca **1744** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 46 år, gift, en sønn i arbeid og en ikke i arbeid, en datter, tilhold *paa Bæv. Grund* - sønnen Torger Jonsen Bjerke er fra ca 1760 i verkets tjeneste, dreng ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 12½ år, født i Svene, bor hos faren som er bergmann - Jon er født ca **1720**, angitt på Ringerike - Jon Torgersen *Börge* til alters første gang 1744 8/11 på Kongsberg, enkemann med attest fra Eiker, men er ellers fra Modum - gjengift 1745 17/7 på Kbg med Gunhild Olsdatter (enke etter Knut Hansen Nærum) - gift tredje gang 1750 6/11 i Flesberg med Christine Sørensdatter

Barn i annet ekteskap: Knut, bgr 1746 3/3 på Kbg, *Jon Torgers: Börge fra Modum h^s S.*, 9 dager

Barn i tredje ekteskap, døpt i Flesberg, Svene: Torger Jonsen Bjerke, døpt 1752 1/10, bgr 1797 18/2, gift med Anne Jakobsdatter Helmich fra Svene, bgr 1786 29/4, død i barselseng - Ragnhild, døpt 1755 6/1 - Jøran, døpt 1758 15/2

Jul Jensen Sørum, fra ca **1758** i sølvverkets tjeneste - 1765: tømmermann ved verket, første arbeidssted: tømmermann, 36 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), tilhold i bergstaden - døpt **1733** 26/12 i Hole, sønn av Jens Sørum, et skifte 1766 18/8 viser at han er sønn av Jens Jensen og Sara Engebretsdatter på Rønnerstua under Gomnes - går til alters første gang 1758 17/12 på Kongsberg med attest fra Strømsø, ugift - gift 1762 18/9 med Dorte Marie Hansdatter Østensen - Dorte Marie bgr 1776 28/12, 42 år, skifte 1777 18/6 - Jul gjengift med Anne Margrete Arvesdatter, de bor 1801 i Gamlegreina der Jul er mestertømmermann

Barn født på Kongsberg, første ekteskap: Jens, døpt 1763 23/7, g. (1792 20/12) Christiane Andersdatter, bor 1801 i Gamlegreina - Engebret, døpt 1766 4/5, bgr 1798 29/12, ugift - Hans, døpt 1770 14/7, bgr 1792 29/12 - Sara, f. 1775 5/5, bgr 1775 13/5

Barn født på Kongsberg, annet ekteskap: Anders, født 1779 27/3, bgr 1779 3/4 - Anders Julsen Sørum, døpt 1781 24/3, g1 (1804 6/9) Anne Marie Hans Jørgensdatter, g2 (1816 26/10) Karine Ellevsdatter Bråten - Ole, døpt 1781 24/3, bgr 12/6 - Ole døpt 1783 26/7, bgr 1786 13/5 - Arve, døpt 1786 13/1, n. 1801 - Dorte Marie, døpt 1788 12/4, bgr 1792 26/5

Jørgen Jensen Valdels, fra ca **1742** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: dag-arbeid, 46 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), en datter, bor i en liten plass på Fosseie i Numedal - døpt **1719** 22/4 i Norderhov, sønn av Jens Hansen og Røjan Engebretsdatter Setrang i Haug - går første gang til alters 1745 9/5 på Kongsberg, ugift, soldat - gift 1749 10/10 i Flesberg med Mari Knutsdatter - Mari Knutsdatter bgr 1775 7/10 i Flesberg, 53 år, Trollerud - gjengift 1776 19/10 i Flesberg med Siri Knutsdatter - Jørgen bgr 1794 27/3 i Flesberg, 76 år 5½ mnd, skifte 1794 24/5, Trollerud

Barn i første ekteskap, født i Flesberg: Ragnhild, døpt 1750 14/6, i prestens fravær ble barnet på grunn av sin svakhet bragt til Kongsberg - Jens, døpt 1753 21/2, død som barn - Jens, døpt 1756 2/2, død som barn - Knut, døpt 1759 6/1, bgr 2/11 - Jens, døpt 1760 6/12, n. 1795 - Kirsti, døpt 1764 7/3, død i mai - Kari, døpt 1766 9/3, bgr 24/4

Barn i annet ekteskap, født på Trollerud i Flesberg: Knut, døpt 1777 5/10, bergmann i 1801, død 1827 12/10, Finnebråten u. Hovalsrud, Flesberg - Mari, døpt 1778 26/12, n. 1801 - Lars, døpt 1781 24/6, bgr 1865 28/2, Trollerud, plassmann - Gunhild, døpt 1784 7/3, n. 1795 - Kirsti, født ca 1787, n. 1795 - Inger, døpt 1793 3/2, n. 1795

Knut Andersen Moss, fra ca **1743** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 3. revir, pukkverket, 55 år, tre sønner i arbeid, to døtre (hvorav en stedatter), bor i eget hus i byen på Tislegård grunn - sønnene Ole og Søren Knutssønner (se der) er samme år hauere ved verket, mens de yngre sønnene Anders og Hans, 12 og 10½ år, begge født på Kbg, er jungsemmere/bühntrekkere ved pukkverket og bor hos faren, Anders var fra ca 1761 i verkets tjeneste, første arbeidssted: 1. revir, og Hans fra ca 1763 i verkets tjeneste, første arbeidssted: pukkverket, 3. revir - Knut er døpt **1710** 24/8 i Norderhov, sønn av Anders Sørensen Moss og Kirsti Persdatter ved Hønefossen - gift første gang 1731 14/8 i Norderhov med Anne Olsdatter, død ca 1740 - Knut går første gang 1743 26/5 til alters på Kongsberg, han er enkemann med attest fra Norderhov - gjengift 1743 14/9 på Kbg med Berte Olsdatter Ridder - Berte bgr 1759 25/8, 44 år, i barselseng - gift tredje gang 1760 25/11 med Gunhild Olsdatter - Knut bgr 1766 22/7, gift *Mand, som og døde udi Stanken paa gl: Gruben*, skifte 1766 16/7 - Gunhild Olsdatter bgr 1769 11/2, 51 år, har pensjon - ble kalt *Cratze-Knud*

Barn i første ekteskap, født i Norderhov: **Ole Moss**, døpt 1731 2/9, hauer ved sølvverket, bgr 1774 12/11 på Kbg, skifte 1774 16/11 - **Søren Moss**, f. ca 1734, hauer ved sølvverket, bgr 1768 30/4 - Anne, døpt 1738 6/1, død ung

Barn i annet ekteskap, født på Kongsberg: Ingeborg Moss, døpt 1744 10/5, bgr 1783 28/6, ugift, *Cratze-Knuds Daatter* - Ole, døpt 1747 21/1, bgr 1749 28/5 - Hans, døpt 1749 15/7, bgr 11/9 - Anne Christine, døpt 1750 8/8, bgr 18/8 - Anders Moss, døpt 1751 4/12, bgr 1767 17/10 - Hans Moss, døpt 1754 13/4, bgr 1779 1/7, 24 år, ungar, *Cratze-Knuds Søn*, druknet kort før jul i Lågen, ble funnet ved Skavangerodden - Anne, døpt 1757 20/2, bgr 4/8 - Ole, døpt 1759 8/7, bgr 25/8

Knut Danielsen Hønen, fra ca **1738** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: smed-arbeid, 58 år, gift, en sønn i arbeid og en ikke i arbeid, en datter, tilhold i bergstaden - døpt **1709** 25/8 i Norderhov, sønn av Daniel og Anne Knutsdatter Haugen ved Hønefossen (det ble 1762 20/7 skiftet etter hans søster Anniken Danielsdatter, gift med Harald Alvsen smed ved Hønefossen, det var en avdød bror Ole Danielsen og søsteren Inger Danielsdatter, gift med sersjant Villum Follum) - gift 1731 13/10 i Hole med Kari Persdatter - sagmester 1734-38 på Nedre Leirfallsaga ved Hønefossen, de går til alters første gang 1741 13/11 i Kongsberg med attest fra Norderhov - Knut bgr 1765 22/11, skifte 1766 9/4, bodde i Jon Jensens hus på Eikermoen - Kari bgr 1771 13/4, 64 år

Barn født i Norderhov: Daniel, døpt 1732 12/3, død som barn - Daniel, døpt 1734 7/11, død som barn - **Daniel Hønen**, døpt 1736 8/1, hauer ved sølvverket, bgr 1768 13/2 - Berte Maria, døpt 1739 3/1, død som barn - Anne, døpt 1739 3/1, bgr 1786 14/1 på Kbg, ugift

Barn født i Kongsberg: Ingeborg Christine, døpt 1742 24/6, bgr 12/7 - Ole Hønen, døpt 1745 10/4, n. 1768 - Lisbet, døpt 1748 17/2, bgr 27/7 - Anders, døpt 1750 20/9, n. 1768

Knut Eriksen Røste, fra ca **1742** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 2. revir, 62 år, gift, en stedatter, eget hus i byen - født ca **1703** på Ringerike - gift 1729 10/11 i Hole med Sara Persdatter - Sara var datter av Per Iversen Røste (skifte 1734 27/10) og hadde flere brødre på Kongsberg, dessuten halv søsteren Gunhild Persdatter (død ca 1762) i Hole, gift 1724 i Hole med Lars Nilsen Bjørke - Knut og Sara var til alters første gang 1742 19/8 på Kongsberg med attest fra Hole - det ble skiftet 1762 18/12 etter Sara - Knut gjengift 1763 1/2 med Sidsel Cathrine Johan Frederiksdatter Kopp, døpt 1743 9/7 på Kbg - Sidsel Cathrine, bgr 1766 31/12, skifte 1767 22/1, de bodde på Bekkedokks grunn - Knut gift for tredje gang 1767 30/5 med Anne Jakobsdatter Årdal (enke etter Anders Gudbrandsen, tømmermann) - Anne bgr 1773 11/6, 70½ år, skifte 1773 5/6, ingen felles barn, bodde på Bekkedokks grunn, hans barn med Sidsel Cathrine var da til oppdragelse hos Torkel Eriksen Pjåkerud på Tyristrand - Knut gift fjerde gang 1774 26/2 med Berte Olsdatter Gjermundbu fra Haug annekts i Norderhov - Knut Eriksen Røste bgr 1780 25/11, 81 år, gift, pensjonist - Berte Olsdatter bgr 1791 8/12, 44 år, pensjonist

Barn født i Hole: Mari 1730 13/8 - Mari, døpt 1732 27/4, eller Kari, døpt 1732 14/9 - **Erik Røste**, døpt 1734 7/11, hauer ved sølvverket - Kari, døpt 1736 19/2, gift (1755 21/6) med Jakob Amundsen Lauerud - Abraham, døpt 1741 5/3, bgr 1743 5/1 - Maren (Mari) var gift 1752 27/5 på Kbg med Ole Larsen Stablum, og Maria 1754 12/3 på Kbg med Halvor Jakobsen Hostvedt - barn født på Kongsberg: Berte Sofie døpt 1744 25/1, bgr 1748 25/5

Barn født på Kongsberg i annet ekteskap: Sara Maria, døpt 1763 24/12, n. 1767 - Johan Fredrik Kopp, døpt 1766 18/1

Barn født på Kongsberg i tredje ekteskap: Erik, døpt 1774 29/10 - Olea, døpt 1776 10/8, bgr 1780 12/2, død i kopper - Karen Marie, døpt 1779 7/8, bgr 1780 10/6

Knut Eriksen Viul, fra ca **1742** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 4. revir, 41 år, gift, en stedatter, eget hus i byen - døpt **1723** 17/3 i Norderhov, sønn av Erik Amundsen og Jøran Andersdatter Jammerdal i Haug, bror av **Nils Eriksen Viul** og Anders Eriksen Viul på Kongsberg - første gang til alters 1745 17/10 på Kbg, har attest fra Norderhov - gift første gang 1759 28/7 på Kbg med Lucie Rolvsdatter - Lucie bgr 1762 31/12, 55 år, skifte 1763 8/1, ingen barn - Knut gjengift 1763 14/5 med Barbra Olsdatter - Barbra bgr 1777 24/5, 67 år, skifte 1771 31/5, ingen barn - Knut bgr 1783 1/11, 65 år, pensjonist

Lars Olsen, fra ca **1760** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: 1. revir, 30 år, gift, en datter, tilhold i bergstaden - født ca **1736** på Ringerike

Lars Olsen, fra ca **1764** i sølvverkets tjeneste - 1765: dreng ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 10½ år, tjent 7 måneder *Andlagt*, oppholder seg i bergstaden hos faren som er arbeidsmann - født ca **1755** i Soknedalen, Ringerike - mulig døpt 1755 5/1 i Norderhov, sønn av Ole Larsen og Mari Jørgensdatter Juve i Lunder

Mads Olsen Modum eller **Bråten**, fra ca **1745** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: 1. revir, 35 år, gift, en sønn i arbeid og en som ikke er i arbeid, eget hus i byen - sønnen Per Madsen bergmann har vært ved verket siden ca 1763, jungslammer/bühntrekker ved pukkverket, første arbeidssted: stads-pukkverket, 8½ år, født i Kbg, bor hos faren som er bergmann - Mads er døpt **1730** 23/7 i Norderhov, utenom-ekteskapelig sønn av Dorte Madsdatter ved Hønefossen og tambur Ole Ottersen - gift 1753 14/7 på Kbg med Maria Villumsdatter - hans søster Berte Olsdatter Hønefossen flytter 1762 22/7 fra Eiker til Kongsberg, trolig døpt 1735 3/7, datter av Ole Ottersen og Anne Engebretsdatter (gift 1732) ved Hønefossen - Mads Olsen Modum bgr 1800 26/4, 82 år, gift mann

Barn født på Kongsberg: Karen Dortea, døpt 1754 3/2 - Per, døpt 1756 22/2 - Dorte Karine, døpt 1760 25/10, bgr 1761 16/5 - Abraham, døpt 1762 17/4, bgr 1764 23/6, død i koppene - Paal, døpt 1764 4/5

Mikkel Olsen Solberg, fra ca **1730** i sølvverkets tjeneste - 1765: kunstknekt ved 1. revir, første arbeidssted: 1. revir, 59 år, gift, bor i en liten plass på Landsverkeie - født ca **1707** på Ringerike, trolig på Tyrstrand - til alters første gang 1743 11/8 på Kongsberg, arbeidsmann med attest fra Hole - gift 1751 1/11 med Ragnhild Gundersdatter

Nils Eriksen Viul, fra ca **1740** i sølvverkets tjeneste - 1765: ertsskeider, første arbeidssted: 2. revir, 53 år, gift, en sønn i arbeid, to døtre, tilhold i bergstaden - sønnen Nils har vært ved verket siden ca 1760, dreng ved 4. revir, første arbeidssted: stadspukkverket, 14 år, født på Kbg, bor hos faren som er bergmann - Nils Eriksen er døpt **1715** 1/1 i Norderhov, sønn av Erik Amundsen og Jøran Andersdatter Jammerdal i Haug, bror av Anders Eriksen Viul og **Knut Eriksen Viul** på Kongsberg - gift 1738 1/2 i Norderhov med Marte Gabrielsdatter - Nils og Marte går første gang 1743 18/8 til alters på Kongsberg med attest fra Norderhov - Nils bgr 1768 26/11 på Kbg, skifte 1769 4/2, bodde på Skinnerbergene

Barn født i Norderhov: Berte Maria Viul, døpt 1738 4/5, bgr 1773 15/6, skifte 1773 16/6, g. (1772 17/10) Aksel Persen Bærum, bgr 1796 9/4 - Ole, døpt 1739 22/11, bgr 1745 20/3 - Jakob, døpt 1742 28/2, død som barn - Jakob, døpt 1743 5/10, bgr 1745 6/3

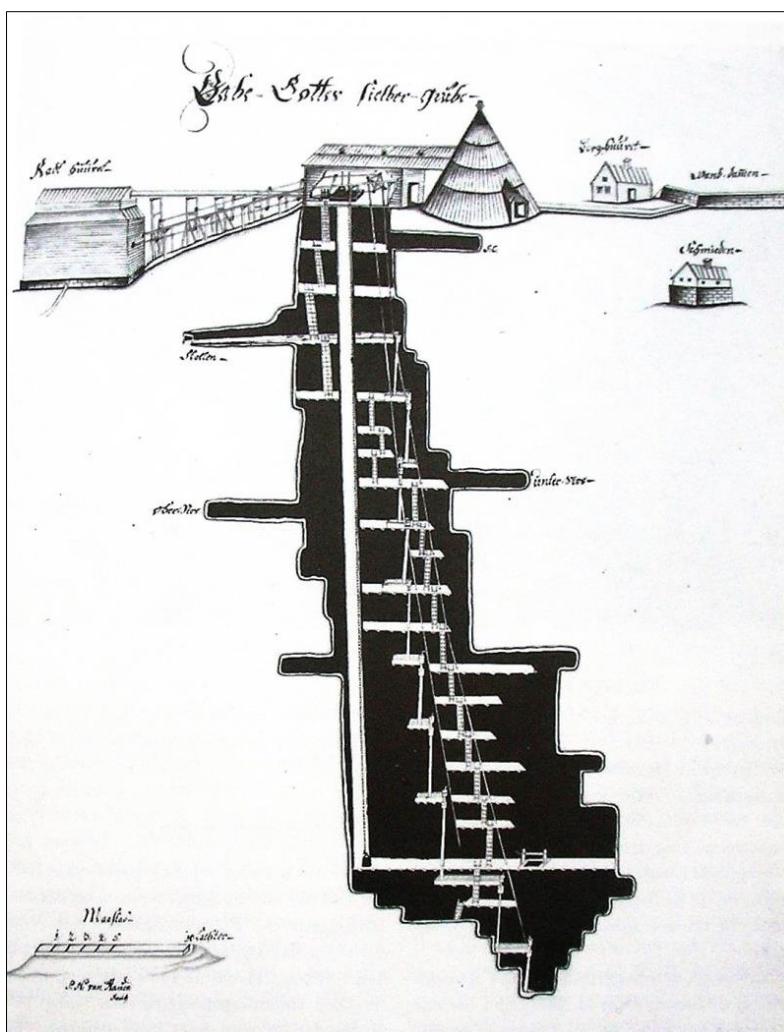
Barn født på Kongsberg: Anne Cathrine Viul, født ca 1747, g. (1770 9/11) Baard Jakobsen - Nils Viul, døpt 1751 8/2, bgr 1809 24/6, bergmusikant, gift med Gorine Adamsdatter Biering

Nils Persen Holmboe, fra ca **1752** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer i sjakten ved 1. revir, første arbeidssted: 2. revir, 34½ år, gift, tre døtre, eget hus på Dyremyr grunn - døpt **1732** 3/10 i Hole, sønn av Per Torgersen og Kari Johannesdatter (død 1743) på Mokastet u. Mo i Steinsfjeringen, moren flyttet til Kongsberg - konf. 1753 på Kbg - gift 1758 28/10 med Kirsti Andersdatter Oppsal - Nils bgr 1790 3/12, gift, 62 år, skifte 1792 1/9, de bodde på Mynsterplassen

Barn født på Kongsberg: Kari, døpt 1758 23/12, g1 (1783 22/11) med Borger Samuelsen, g2 (1794 6/11) Jakob Gudbrandsen - Anne Marie, døpt 1761 21/2, g. (1785 15/4) Fredrik Johansen Råen - Gunhild, døpt 1763 22/1, død 1834 25/8, g. (1789 5/6) Per Henriksen Bech - Per, døpt ca 1773, n. 1792 - Anders, døpt 1775 1/4, fyrhauer ved Hellige Trefoldighed Grube, g. Marte Kirstine Amundsdatter

Ole Christoffersen Hønen eller **Hønefossen**, fra ca **1742** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 43½ år, gift, en sønn i arbeid, tilhold i Sandsvær - døpt **1727** 10/8 i Norderhov, foreldre: Christoffer Olsen og Kari Olsdatter (død 1744) ved Hønefossen, faren flytter som enkemann til Kongsberg - uvisst om det er den samme Ole som går til alters 1750 10/5 på Kongsberg med attest fra Lier, ugift - gift 1751 7/11 i Sandsvær med Mari Taraldsdatter - de går til alters 1753 15/6 på Kongsberg med attest fra Sands-

Snitt gjennom Gabe Gottes-gruva med stiger ned til gruvebunnen. Tegning fra 1700-tallet.

vær, men har også vært der rundt 1750 - ved skifte 1767 13/6 etter Trinchen Christoffersdatter, enke etter Johannes Andersen Finne i Gamlegraina, nevnes Ole som hennes bror

Barn født på Kongsberg: Christoffer, døpt 1753 2/12 - Nils, døpt 1757 2/1, bgr 1757 15/10

Ole Gudbrandsen Ringerike eller **Trollsås**, fra ca **1758** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 31 år, gift, tilhold i Aslaksrud gård - født ca **1735** på Ringerike - går første gang til alters 1762 5/12 på Kongsberg med sin festepike, de har attest fra Flesberg der de er trolovet - gift 1763 15/1 på Kbg med Ingeborg Bjørnsdatter Steingrimsen

Ole Knutsen Moss, fra ca **1743** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: stadspukkverket, 33 år, gift, to døtre, eget hus i byen på Tislegård grunn - døpt **1731** 2/9, sønn av **Knut Andersen Moss** og Anne Olsdatter (død ca 1740) ved Hønefossen, faren dro i begynnelsen av 1740-årene til Kongsberg med barna og ble hauer ved sølvverket - gift 1758 17/6 på Kbg med Kari Hansdatter Haugfoss - bgr 1774 12/11, skifte 1774 16/11, bodde på Tislegårds grunn

Barn født på Kongsberg: Anne Christine, døpt 1759 11/2, n. 1774 - Hans, døpt 1760 12/12, bgr 1763 23/6 - Mari, døpt 1763 15/1, bgr 1766 10/5 - Kari, født ca 1767, n. 1774 - Hans Moss, døpt 1773 9/5, bergmann, g. Randi Torgersdatter, f. ca 1762

Ole Olsen Svensrud, fra ca **1754** i sølvverkets tjeneste - 1765: sprenger ved 3. revir, første arbeidssted: 3. revir, 40 år, gift, fire døtre, eget hus i byen på Stertebakke - født ca **1726** i Hole, trolig på Tyrstrand - til alters første gang 1760 15/5 på Kongsberg med attest fra Lier, men er født i Hole, tjener hos Samuel Frisch - gift 1762 30/1 med Cathrine Jørgensdatter Løchting (enke etter Christoffer Eliesen)

Barn født på Kongsberg: Marte, døpt 1763 19/6 - Ole Svensrud, døpt 1766 23/12, g. Anne Cathrine Nilsdatter, bgr 1793 2/3, 21 år, i barselseng

Ole Rolvsen Dokka, fra ca **1750** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: smeltehytta, 40 år, gift, en sønn i arbeid, tre døtre, eget hus på Dyremyr grunn - sønnen Christen har vært ved verket siden ca 1759, dreng ved 4. revir, første arbeidssted: 3. revir, 15½ år, født på Eiker, bor hos faren som er bergmann - Ole er døpt **1724** 9/4, sønn av Rolv Christensen og Marte Reiersdatter Vesetrud på Tyrstrand, bror av smedsvenn **Steffen Rolvsen** - gift 1748 20/10 i Eiker med Marte Christoffersdatter Dokka (enke etter en Jørgen) - han går første gang til alters 1754 15/12 på Kongsberg med attest fra Eiker, mens hun har vært her tidligere - Ole bgr 1765 24/12, 40 år, ikke pensjonist, skifte 1766 8/4, bodde på Mynsterplassen

Barn født på Eiker: Christen Dokka, døpt 1749 13/6, får 1777 29/11 datteren Christine Andrea med Anne Maria Andersdatter Velstad - Eli, født ca 1753, g. (1777 1/2) Lars Persen Hoeneie

Barn født på Kongsberg: - Jens, døpt 1755 12/10, død som barn - Ingeborg, døpt 1756 7/10, n. 1766 - Nils, døpt 1759 16/12, bgr 1761 14/4 - Maria, døpt 1762 16/5, død som barn - Karen Marie, døpt 1764 22/9

Ole Sørensen Grinerud, fra ca **1747** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: vannposten, 39½ år, gift, eget hus på Dyremyr grunn - født ca **1727** på Ringerike - gift 1756 19/10 i Eiker med Anne Antoniiddatter - de går første gang 1757 18/8 til alters på Kongsberg med attest fra Eiker - Anne bgr 1765 13/4 på Kbg, 52 år, fra Vestfossen - Ole gjengift 1765 16/11 med Berte Margrete Gudbrandsdatter (enke etter Stener Olsen Bjørnstad) - Ole bgr 1778 28/3, 58 år, gift mann fra Kjennerudvannet som falt til døde på Korsberget - Berte Margrete bor 1781 15/9 ved Kjennerudvannet

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Maren Helene, døpt 1758 30/9, bgr 1759 30/6, død i koppene

Barn i annet ekteskap, født på Kongsberg: Johanne, døpt 1766 26/1, bgr 8/3 - Bertel, døpt 1767 28/6

Per Andersen Meisner, fra ca **1744** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: 1. revir, 35 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), en datter, tilh. i bergstaden - født ca **1731** på Ringerike, trolig døpt 1730 9/7, foreldre Anders Persen og Helvig Jensdatter Gomserud u. Frok - gift 1756 3/4 på Kbg med Ragnhild Jonsdatter Lund - skifte 1774 1/2 etter Ragnhild, bodde på Skinnerbergene - Per gjengift 1775 31/3 med Ingeborg Marie Ludvigsdatter - Per bgr 1784 11/2, 58 år, gift, skifte 1784 13/5, bodde på Skinnerbergene, Ingeborg gjengift med Ditlev Svendsen Solem

Barn født på Kongsberg i første ekteskap: Helvig, døpt 1756 20/7, bgr 1757 23/7 - Jon Meisner, døpt 1758 7/1, bgr 1810 10/3, bergmann, g. Mari Persdatter Nyborg, født ca 1753, bgr 1803 8/1 - Andreas Meisner, døpt 1761 25/10, bgr 1762 2/1 - Lisbet, døpt 1761 25/10, bgr 1762 2/10 - Anne Helvig, døpt 1764 26/8, bgr 1765 15/5 - Andreas, døpt 1766 1/4, bgr 1768 15/7

Barn i annet ekteskap: Anders Meisner, nevnt 22 år gammel i 1784-skiftet, skal være Pers sønn med Ingeborg Marie Ludvigsdatter (!) - Jakob, døpt 1778 4/4, bgr 1780 13/5 - Jakob, døpt 1780 15/7, bgr 1781 22/3

Per Nilsen Moss, fra ca **1744** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: 2. revir, 34 år, gift, en sønn (ikke i arbeid), en datter, eget hus i byen på Tislegård grunn - døpt **1728** 9/9, sønn av Nils Henriksen (skifte 1762 6/12) og Mette Andersdatter Moss ved Hønefossen som i 1740-årene flyttet til Kongsberg - han får et utenomekteskapelig barn i 1755 på Kongsberg, og det opplyses at han ikke har vært til konfirmasjon - gift 1758 23/9 med Ide Maria Dyresdatter Skinnes, f. ca 1738 - Per bgr 1784 16/3, Gomserud (Kbg), skifte 1786 29/7, bodde i Tislegårdgata

Barn født på Kongsberg: Christine Moss, døpt 1759 24/5, bgr 1775 28/4 - Dyre Moss, døpt 1761 13/12, bgr 1799 7/12, bergmann, g1 (1788 14/8) Dorothea Baltzersdatter Tislegård, bgr 1789 26/6, 21 år - g2 (1792 12/5) Else Maria Bastiansdatter Weidoe, født ca 1760, bgr 1814 6/4 - Marte Maria, døpt 1765 8/8, bgr 1766 14/6 - Marte Maria Moss, døpt 1767 6/9, n. 1786 - Nils, døpt 1772 4/1, bgr 1775 20/5

Barn utenfor ekteskap på Kongsberg med Ingeborg Mari Tomasdatter: Peder, døpt 1754 4/7

Paal Persen hutmann, fra ca **1735** i sølvverkets tjeneste - 1765: smelter/hytteknekt ved smeltehytta, første arbeidssted: smeltehytta, 69½ år, gift, eget hus i byen - født ca **1697** i Norderhov - gift 1734 13/8 på Kongsberg med Ingeborg Simensdatter (se skifte 1742 26/9 etter hennes mor) - Paal Persen Pjåkerud og h. Ingeborg går til alters 1737 22/9 - han har brødrene Ole Persen og Per Persen, hutmenn på Kongsberg - Ingeborg Simensdatter Spæren bgr 1766 23/7, 78 år, fra Eiker - Paal bgr 1769 16/2 (Paal Persen *Hutmand* v. *Pjaakerud*), 75 år, gift (!), født i Norderhov, pensjonist

Rasmus Christensen Tanberg, fra ca **1759** i sølvverkets tjeneste - 1765: anschützer, første arbeidssted: 1. revir, 41 år, gift, fire sønner (ikke i arbeid), en datter, bor i en liten plass under Loftstu grunn - døpt **1723** 24/10, sønn av Christen Persen og Berte Rasmusdatter Østby i Norderhov, bror av skomaker Torkel Christensen Tanberg på Kbg - gift 1754 22/2 i Eiker med Anne Margrete Fransdatter, han kalles sersjant Tanberg - Anne Margrete bgr 1791 30/4, 59 år - Rasmus bgr 1796 30/7, 72 år, enkemann, pensjonist

Barn født på Kongsberg: Lars, døpt 1767 17/10, bgr 1769 12/5 - Marte Maria, døpt 1770 22/5 - Per, døpt 1774 15/3

Bgr 1809 16/8: Ole Rasmussen Tanberg, 50 år - 1811 8/5 Frans Rasmussen Tanberg, 55 år, overstiger og gift mann

Rolv Knutsen Skaug, fra ca **1747** i sølvverkets tjeneste - 1765: smelter/hytteknekt ved smeltehytta, første arbeidssted: dagarbeid, 54 år, gift, en sønn i arbeid og en som ikke er i arbeid, en datter, eget hus i byen på Skavanger grunn - sønnen Anders har vært ved verket siden ca 1761, pukk- og vaskedreng ved 1. revir, første arbeidssted: 3. revir, 12 år, født i Kbg, bor hos faren som er hyttearbeider - Rolv er født ca **1712** på Ringerike - gift 1744 28/12 i Norderhov med Eli Iversdatter - Eli er døpt 1721 1/1, datter av Iver Andersen og Kari Persdatter Myre i Haug - de går til alters første gang 1746 20/2 på Kongsberg med attest fra Norderhov - Eli bgr 1792 19/5, Jondalen - Rolv Skaug bgr 1795 5/9, 46 år (!), enkemann og pensjonist

Barn født i Norderhov: Kornelius, døpt 1744 16/2, Myre i Haug, bgr 1762 3/4 på Kongsberg

Barn født på Kongsberg: Iver, døpt 1746 6/8, død som barn - Marte, døpt 1749 9/3, bgr 1752 8/4 - Iver, døpt 1751 19/9, bgr 23/12 (tvilling dødfødt) - Anders Skaug, døpt 1753 10/3, g. (1774 8/10) Karen Kirstine Johannesdatter, bgr 1775 3/6 - Ole, døpt 1756 17/4 - Marte Cathrine, døpt 1759 10/3 - Kornelius, døpt 1762 26/9, bgr 1764 3/3

Sjur Andersen Hønen, fra ca **1743** i sølvverkets tjeneste - 1765: smelter/hytteknekt ved smeltehytta, første arbeidssted: settevedhogst, 45 år, gift, eget hus i byen på Skavanger grunn - født ca **1721** på Ringerike - til alters første gang 1742 23/7 på Kongsberg, ugift dagarbeider med attest fra Norderhov - gift 1746 28/6 med Anne Olsdatter Blårud (enke etter Ole Halstensen) - hans bror Jens Andersen Moskastet, soldat, bor 1749 30/3 hos ham - Anne bgr 1783 8/2, 77 år, skifte 1783 3/2, Sjur var da død uten livsarvinger

Barn født på Kongsberg: Ambjørg, døpt 1746 31/7, bgr 1749 8/2

Sjur Larsen Kolkinn eller **Fjerdingsstad**, fra ca **1743** i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 4. revir, første arbeidssted: 4. revir, 33 år, gift, en sønn i arbeid og to som ikke er i arbeid, en datter, eget hus på Kjennerud grunn i Sandsvær - sønnen Jonas har vært ved verket siden ca 1762, jungslammer/bühntrekker ved pukkverket, første arbeidssted: stadspukkverket, 11½ år, født ved Kragbakken i Kbg, bor hos faren som er bergmann - Sjur er døpt **1725** 29/9 på Tyristrand, født utenfor ekteskap, mor: Jøran Sjursdatter Kolkinn (død 1760 på Kbg), far: Lars Eriksen Dæli, soldat - får en utenomekteskapelig sønn 1746 på Kongsberg, og sies da å være en ung dreng fra Modum, men kalles ved refselse 1746 17/11 Sjur Larsen Kolkinn fra Hole, som ennå ikke har vært til konfirmasjon - ved refselse 1747 26/10 losjerer han hos Ole Rå - gift 1751 18/9 med Anne Cathrine Iversdatter (enke etter Mikkel Nilsen Sæter) - Anne Cathrine bgr 1773 26/6, 52 år, Fjellshagen, skifte 1773 24/7, pl. Fjerdingsstad - Sjur Kolkinn el. Fjerdingsstad bgr 1778 9/5, 60 år, enkemann, skifte 1778 4/5, bodde på Kjennerud grunn

Barn født på Kongsberg: Mikkel, døpt 1752 23/4, bgr 1754 17/9 - Jonas, døpt 1754 24/3, bgr 1773 15/5 - Anne Margrete døpt 1756 11/9, bgr 1759 19/5, død i kopper - Mikkel Kolkinn, døpt 1759 10/3, g. (1778 27/2) Mari Paalsdatter - Martr. døpt 1761 30/8, n. 1778 - Jørgine, døpt 1766 2/11, n. 1778

Barn født utenfor ekteskap i Kongsberg med Christine Hansdatter Kovstad, enke etter Aksel Andersen: Anders, døpt 1746 5/6, bgr 1766 22/2, døde hos sin mor

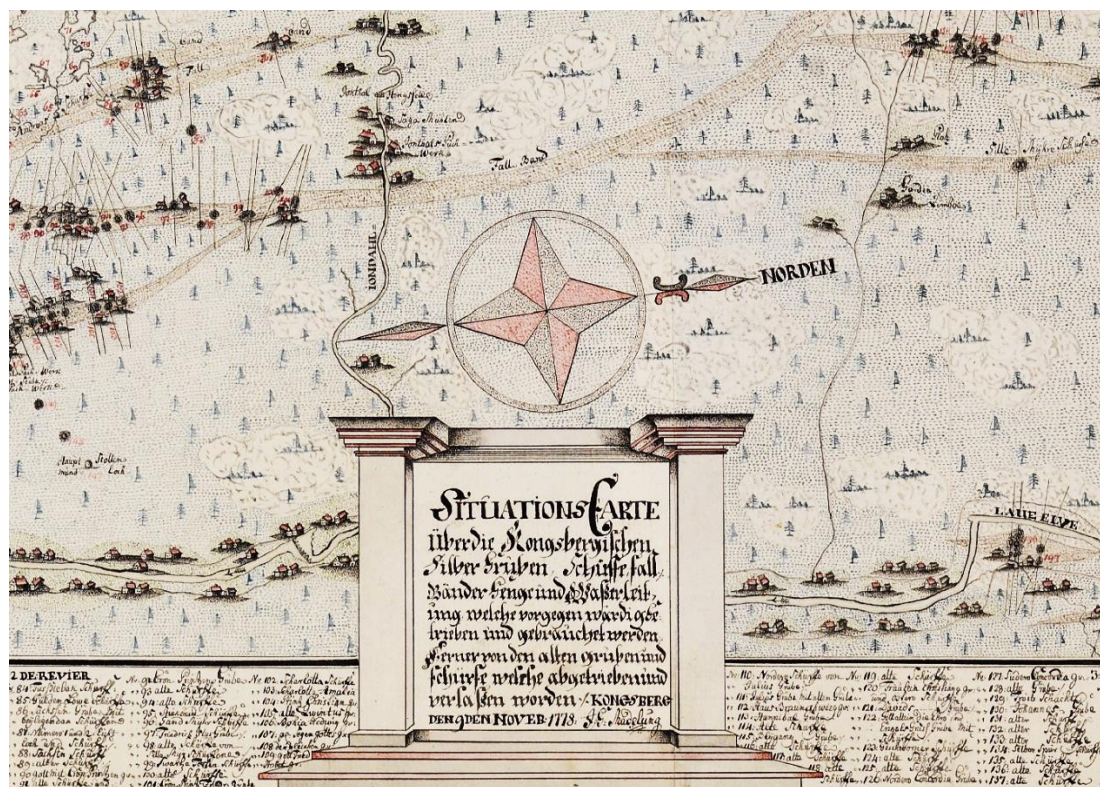
Sjur Nilsen Liliengren, fra ca **1756** i sølvverkets tjeneste - 1765: sprenger ved 3. revir, første arbeidssted: Jondalen pukkverk, 21 år, tilhold i bergstaden - døpt **1744** 2/8 i Norderhov, sønn av urtegårdsmann Nils Liliengren (død 1750 i Norderhov) og Guri Sjursdatter (død 1768 på Kbg) - hans brødre er Johannes og Andreas Nilssonner Liliengren på Kongsberg - gift 1767 15/8 på Kbg med Berte Sjursdatter Alm - Berte bgr 1785 13/6, nær 43 år - gift annen gang 1786 22/7 med Maria Olsdatter Stiksrud - Sjur bgr 1794 15/2, gift, skifte 1800 17/5 - Maria bgr 1802 13/11, 36 år

Barn født på Kongsberg: Torkel, døpt 1768 14/2, bgr 1768 4/6 - Guro Nikolea, døpt 1770 17/3, bgr 1776 11/5 - Nils, døpt 1772 13/9, bgr 1773 26/6 - Karen Helene, døpt 1774 10/9, n. 1800 som ugift - Bertel, døpt 1777 12/7, n. 1800 - Iver, døpt 1780 11/11, bgr 1781 24/3 - Olea Maria, døpt 1782 23/3, bgr 1782 10/8 - Berte Maria, døpt 1786 1/10, bgr 1788 26/4 - Nikolai, døpt 1788 16/8, bgr 1795 18/4 - Ole, døpt 1790 18/9, bgr 1791 15/1 - Marte Kirstine, f. 1792 1/5, bgr 1792 5/5 - Sjur, døpt 1794 15/2, bgr 1795 18/4

Steffen Rolvsen Vesetrud, fra ca **1747** i sølvverkets tjeneste - 1765: smedsvenn ved 3. revir, første arbeidssted: smedarbeid, 32 år, gift, en datter, eget hus i byen på Dyremyr grunn - døpt **1732** 19/10, sønn av Rolv Christensen og Marte Reiersdatter Vesetrud på Tyristrand, bror av hauer **Ole Rolvsen Dokka** - går første gang til alters 1759 6/6 på Kongsberg med attest fra Hole, bor hos Lars Johansen smed - gift 1763 16/4 på Kbg med Anne Maria Jensdatter Møller - Anne Maria bgr 1766 12/7, 28 år, skifte 1766 1/8 - Steffen gjengift 1767 14/11 med Anne Maria Samuelsdatter Kingsle - Steffen bgr 1792 7/7, ikke pensjonist, skifte 1792 17/7, bodde på Gladbakk - Anne Maria bgr 1809 20/5, 60 år og pensjonist

Barn i første ekteskap, født på Kongsberg: Marte Marie, døpt 1763 24/9, g. Jon Jonsen Rud - Jens, døpt 1765 17/11, bgr 1766 1/5

Barn i annet ekteskap, født på Kongsberg: Nils, døpt 1768 17/9, bgr 1768 12/11 - Christine Maria, døpt 1770 10/2, g. Engebret Halvorsen - Ole, døpt 1772 12/12, bgr 1774 28/12 - Anna Maria, døpt 1777 2/8, bgr 1778 25/6 - Anna Maria, f. 1779 16/11, bgr 1779 20/11 - Ole, døpt 1780 30/12, bgr 1781 5/5 - Anne Christine, døpt 1783 8/2, bgr 1792 21/1 - Johanne Maria, døpt 1787 7/4, bgr 1787 29/8 - Ole, døpt 1790 6/3, n. 1801

Utsnitt av *Situations-Carte über die Kongsbergischen Silber Gruben* - oversikt over alle gruver og sjakter på Kongsberg. Tegnet av J. G. Madelung 1778. Riksarkivet.

Søren Evensen Riis, fra ca 1742 i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 2. revir, første arbeidssted: 3. revir, 37 år, gift, eget hus i byen på Tislegård grunn - døpt 1728 18/7, sønn av capitaine des armes Even Evensen Riis og Severine Sørensdatter Moss (død 1754 på Kbg) i Norderhov - går første gang til alters sammen med sin mor 1749 15/6 på Kongsberg med attest fra Hole - gift 1753 21/9 på Kbg med Sara Hermansdatter (enke etter Anders Knutsen Gomserud fra Norderhov) - Sara bgr 1781 27/1 ved Mølla, skifte 1781 5/4, ingen barn - Søren bgr 1782 23/2, 54 år, enkemann

Søren Knutsen Moss, fra ca 1746 i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 3. revir, første arbeidssted: stads-pukkverket, 30½ år, tilhold i bergstaden - født ca 1734 ved Hønefossen, sønn av **Knut Andersen Moss** og Anne Olsdatter (død ca 1740) ved Hønefossen, faren dro i begynnelsen av 1740-årene til Kongsberg med barna og ble hauer ved sølvverket - refset 1760 12/6 på Kbg for å ha forsømt sakramentet halvannet til to års tid, er kommet tilbake fra tukthuset etter en dom på ett år for å ha slått sin (ste)mor - Søren bgr 1768 30/4, ugift

Søren Toresen Hønefossen, fra ca 1743 i sølvverkets tjeneste - 1765: fyrvarter ved 2. revir, første arbeidssted: 3. revir, 69½ år, tilh. i bergstaden - født ca 1696 på Ringerike - gift 1726 17/3 i Norderhov med Anne Klemetsdatter - til alters første gang på Kongsberg 1743 20/10, enkemann med attest fra Norderhov - gift annen gang 1748 24/8 med Anne Kirstine Jensdatter (enke etter Amund Rasmussen Lauerud) - Anne Kirstine bgr 1755 13/12, 51 år, skifte 1757 4/10, ingen felles barn, bodde på greven av Larviks grunn - Søren bgr 1765 27/4, pensjonist, bodde hos sin ”svigersønn”, smeden Ole Olsen Hov (gift med en datter av Amund Rasmussen)

Barn i første ekteskap, født på Norderhov: Tore, døpt 1726 26/3

Villum Persen Ve, fra ca 1746 i sølvverkets tjeneste - 1765: hauer ved 1. revir, første arbeidssted: 1. revir, 31 år, gift, en sønn som ikke er i arbeid, en datter, eget hus i byen - trolig døpt 1735 12/4, utenomekteskapelig sønn av Marte Iversdatter i Norderhov og soldat Per Halvorsen - gift 1757 20/9 på Kbg med Maria Lorents-datter Albæk (enke etter Iver Jensen Helland) - Maria bgr 1775 20/5, 57 år, skifte 1775 27/7, de bodde i hennes bror Lars Lorentsens hus - Villum Ve bgr 1785 10/12, 64 år, enkemann, død i Jondalen

Barn født på Kongsberg: Iver, døpt 1757 24/12, bgr 1758 14/1 - Ildriana (tvilling), døpt 1757 24/12, bgr 1759 2/6 - Lorents Albeck døpt 1760 19/1, n. 1782

Skjeldulv på Nærstad og Gudbjørg på Lore

Tidlig i 1665 oppsto strid om den lille gården Kimmerud på Modum. Rolv Guttormsen på Vestre By i Hole hadde innstevnet enken Lisbet Helgesdatter og hennes barn, og hevdet at Kimmerud var hans *eget Frj och frelß sannde odell*.

---

av Sten Høyendahl

Rolv Guttormsen hadde overtatt Vestre By etter sin far, Guttorm Rolvsen (død rundt 1635), men han ser ikke ut til å ha hatt noen heldig hånd med gårdsbruket. I september 1661 falt det vitnemål på tinget om at han *Aldeeliß ehr forarmed, och indted ehr Eyendiß*.

Gamle skjøter åpenbares

Rolv framla flere dokumenter i retten, først et eldgammelt pergamentbrev der det framgikk at Skjeldulv på Nærstad og Gudbjørg på Lore i kong Magnus' 30. regjeringsår hadde foretatt et salg til Bjørn Haraldsson. Han kom også med to pergamentbrev fra 1578 som nesten var like-lydende.

Deretter leverte han et oppdragelsesbrev av 1. oktober 1664, der det framgikk at Bjørn Dæli i Hole hadde hatt et pant av Guttorm By, Rolvs far. Rolv hadde innløst dette av Bjørn Dæli uten at det var spesifisert hvilken sum Bjørn hadde fått. Senere i saken opplyses det at Guttorm By 29. januar 1630 hadde utstedt pantebrev til Bjørn Dæli på Frøyshov tingstue.

Lisbet Kimmerud innla i retten en bygsel-seddel av 12. november 1644 på to kalvskinn, som Bjørn Dæli hadde utstedt til salig Halvor Nilsen på Kimmerud - utvilsomt Lisbets ekte-mann.

Fogden Laurids Jacobsson hevdet at Kimmerud var kommet under kronen i hans forgjenger, salig fogd Michel Claussøns tid, og hevdet at Rolv ikke hadde krav på noe i gården.

... men hvordan passer Kimmerud inn?

Kimmerud var en liten gård med en skyld på to skinn visøre og to kalvskinn. Gårdshistorien for Modum opplyser at Kimmerud lå øde fram til 1642, og at gården da var nylig blitt oppryddet. I *Norske Gaardnavne* antas det at navnet kommer av *kime*, et smalt stykke land som stikker som et nes inn i andre omgivelser. Gårder som

Kong Magnus Eriksson - bilde fra Magnus Erikssons landslag som rundt 1350 trådte i kraft i Sverige. Han ble både den gang og i ettertid ansett for å være en svak og godtroende hersker.

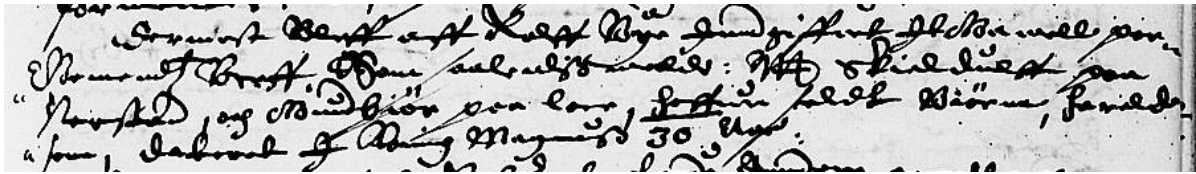
ender på *-rud* (rydning) stammer i hovedsak fra middelalderen, men mange nyoppdydende gårder og plasser fikk slike navn fra 1600 og senere.

Det eldste skjøtet som ble framlagt i saken var utvilsomt fra Magnus Erikssons regjerings-tid. Han var konge i Norge mot slutten av høy-middelalderen, fra 1319 til 1355, og i Sverige til 1364. Hans 30. regjeringsår kan da stadfestes til 1348. Dette passer dårlig med at Kimmerud skal ha vært ryddet langt ut på 1600-tallet, og ting-skriveren har da heller ikke oppgitt at skjøtet gjelder Kimmerud. Dette gjøres heller ikke for pergamentbrevene fra 1578.

Nå kjenner vi flere eksempler på at gamle brev ble framlagt i retten uten at de hadde noen som helst betydning for saken. Bøndene skjønte ikke den gamle håndskriften, og la villig fram sine gamle dokumenter for sikkerhets skyld. Ingen av de tre eldste brevene ble i det hele tatt nevnt videre under sakens gang.

Kravene avvises

Bertel Kile i Norderhov protesterte under sakens gang, og hevdet at Rolv ikke hadde noe å kreve i Kimmerud. Bertel ønsket selv å overta gården som var odelen til hans kone, datter av Helge

Tingskriverens tekst i nydelig gotisk håndskrift anno 1665:

Dernest Bleff aff Rolff Bye Inndgiffuet It Gamell perGemdntzbreff, Som saaleediß melder: Att Skjeldulff paa Nerstad, och Gundbiör paa Lore, haffuer soldt Biörnn Haraldsenn, dateret I Koning Magnuß 30 Aar.

Gomnes som var bror til Guttorm By. Til støtte for dette la han fram et nylig avlagt skriftlig vitnesbyrd fra Per Persen smed på Sperstøa i Eiker, som tidligere bodde på Gjesval i Hole. Per bekreftet her at han hadde vært med lensmannen Bjørn Dæli og skiftet mellom de to brødrene: Guttorm fikk plassen Svinerud, og Helge ble tildelt Kimmerud. Også Gjertrud Christoffersdatter, enken etter Bjørn Dæli, og sønnen Christoffer Bjørnsen kunne bevitne dette. Dette skiftet må ha funnet sted i 1630-årene.

Rolv's krav på gården ble ikke ansett som tilfredsstillende. Retten avviste også Bertel, da hans vitner ikke hadde avlagt ed i de framlagte provsbrevene, som heller ikke var forseglet.

... men Rolv kom likevel til Kimmerud

Det ser ut til å ha gått ut med Rolv, som vi året etter - 1666 - finner som husmann under Mo på Røyse, 47 år gammel. Det har likevel etter hvert ordnet seg for ham, og fra begynnelsen av 1670-årene bodde familien på Kimmerud. Her var de fortsatt i 1699, da det 3. oktober ble holdt skifte etter kona Ragnhild Gudbrandsdatter. Rolv var da i live, *Een bedaget mand*.

I boet etter Ragnhild var det 1½ lispund i Kimmerud, som Rolv hadde arvet etter sin far, og 1½ lispund som han 19. november 1686 hadde kjøpt av sine slektninger, Paal Bertelsen og søsken - Bertel Kiles barn. Gården ble nå overtatt av sønnen Gudbrand Rolvsen.

Skjeldulv og Gudbjørg - ukjente navn

Skjeldulv på Nærstad, Gudbjørg på Lore og Bjørn Haraldsson - ingen av disse navnene er kjent i kildematerialet på 1300-tallet, men dette er da også svært sparsomt for Ringerikes vedkommende. Nærstad i Haug og Lore i Hole er ikke nevnt i tidligere kilder.

Navnet Skjeldulv er åpenbart identisk med det nordiske Skjoldulv, som i senmiddelalderen ble mye brukt i det sørlige østlandsområdet.

Gudbjørg er i 1665-utgaven kalt *Gundbiör*, og vi må ta høyde for at dette kan være en forvrengning av mannsnavnet Gudbjørn - vi vet ikke hvor kompetent tingskriveren fra 1665 var til å tyde gammel håndskrift.

Skriveren har dessverre vært ytterst sparsom med presentasjonen av de gamle brevene i denne saken, men har i det minste gitt oss kjennskap til nye lokale navn fra høymiddelalderen.

Magnus Erikssons segl. Kilde: Wikipedia.

Utrykte kilder

Statsarkivet på Kongsberg (SAKO):

Eiker, Modum og Sigdal sorenskriveri, tingbok I-31 (1665), s. 12b-13b (8. februar) og s. 15a-17a (24. mars).
ibid., skifteprotokoll 3a, fol. 67b-70a.

Trykte kilder

Bakke, Gudmund: *Hole bygdebok*. Bind III. Utgitt av Hole kommune (2004).

Kruken, Kristoffer og Ola Stemshaug: *Norsk personnamnleksikon*. 2. utgave. Det Norske Samlaget (Oslo 1995).

Ruud, Arnt: *Modums historie. Gårdshistorien*. Bind IV (1965).

Ringerike Slektshistorielag

Årsberetning 2018

Styret 2018:

Leder: Sten Høyendahl
Nestleder: Grete Borgersrud
Kasserer: Nils Elsrud
Sekretær: Tom Larsen
Styremedlem: Bjørn Strømsbråten
Styremedlem: Anne-Berit Tuft
1. varamedlem: Lars Kristian Goa
2. varamedlem: Marte Inger Stubberud

Revisor: Olaf Ingesen

Redaksjonen i Hringariki:

Sten Høyendahl
Nils Elsrud
Tom Larsen
Ole E. Yttri
Marte Inger Stubberud

Valgkomité:

Else Marie Abelgård
Paul Terje Hoseth
Odd P. Solstad

Ringerike Slektshistorielag har nå 191 medlemmer (inkl. seks foreninger og off. etater som får tilsendt bladet).

Styremøter Det er holdt fem styremøter (9/1, 13/2, 13/3, 8/5, 11/9).

Medlemsmøter Det ble holdt seks medlemsmøter m/kurs eller foredrag, samt årsmøte. Laget hadde 1. september en stand på Ringeriksdagen.

16. januar Fellesmøte med Ringerike Historielag og DIS.
Foredrag av Gudmund Bakke: Marcus Thrane og thranitterbevegelsen på Ringerike.

13. februar Årsmøte, valg. Foredrag av Nils Elsrud: Arkivering av løse dokumenter osv.

13. mars Nils Elsrud: Kurs i slektsforskning 1. Tema: Hvordan finne fødsler, giftermål og dødsfall.

8. mai Nils Elsrud: Kurs i slektsforskning 2. Tema: panteregistre, pantebøker.

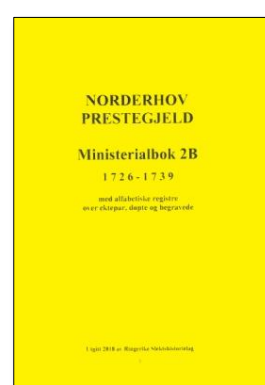
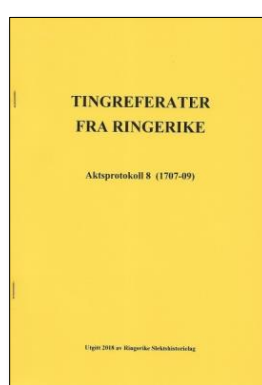
11. september Sten Høyendahl: Kurs i gotisk håndskrift.

20. november Fellesmøte med Ringerike Historielag og Norsk Samferdselshistorisk Senter. Foredrag av Øivin Moen: Randsfjordbanen i anledning 150 år i år. Hovedarrangør: Ringerike Historielag.

Hringariki Utgitt som vanlig to numre av Hringariki.

Utgivelser Aktsprotokoll 8 (1707-09) og Norderhov ministerialbok 2b (1726-1739) foreligger nå trykt i avskrift.

Nettsiden Det er ikke blitt lagt inn nye kilder i 2018, men flere militære ruller vil komme i 2019. Også Norderhov ministerialbok 2b vil bli lagt inn.

Regnskap

Ringerike slekthistorielag Resultatregnskap pr. 31. desember 2018

	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Regnskap 2017	Regnskap 2016	Budsjett 2019
	Driftsintekter	Driftsintekter	Driftsintekter	Driftsintekter	Driftsintekter
Kontingent	kr 37 800,00	kr 41 500,00	kr 28 500,00	kr 33 900,00	kr 38 000,00
Kontingent forskudd	kr 14 100,00	kr 11 000,00	kr 16 800,00	kr 23 400,00	kr 13 000,00
Gaver/tilskudd	kr 2 792,48	kr 0,00	kr 3 146,00	kr 2 264,62	kr 0,00
Hringariki/publikasjoner	kr 2 950,00	kr 5 000,00	kr 2 495,00	kr 1 425,00	kr 3 000,00
Data	kr 0,00	kr 0,00			kr 0,00
Admin/annonser	kr 758,00	kr 0,00	kr 280,00		kr 0,00
Rente/Gebyr	kr 91,64	kr 100,00	kr 86,16	kr 85,97	kr 100,00
	kr 58 492,12	kr 57 600,00	kr 51 307,16	kr 61 075,99	kr 54 100,00

	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Regnskap 2017	Regnskap 2016	Budsjett 2019
	Driftskostnader	Driftskostnader	Driftskostnader	Driftskostnader	Driftskostnader
Kontingent	kr 0,00	kr 0,00			kr 0,00
Kontingent forskudd	kr 0,00	kr 0,00			kr 0,00
Gaver/tilskudd	kr 0,00	kr 2 000,00		kr 10 000,00	kr 2 000,00
Hringariki/publikasjoner	kr 33 012,13	kr 32 000,00	kr 30 414,75	kr 30 762,00	kr 33 000,00
Data	kr 8 564,95	kr 12 000,00	kr 19 056,74	kr 7 740,57	kr 10 000,00
Admin/annonser	kr 5 668,25	kr 10 000,00	kr 7 396,23	kr 8 685,87	kr 8 000,00
Rente/Gebyr	kr 142,00	kr 100,00	kr 144,00	kr 140,00	kr 150,00
	kr 47 387,33	kr 56 100,00	kr 57 011,72	kr 57 328,44	kr 53 150,00
	2018	2018 Budsjett	2017	2016	2019 Budsjett
Driftsresultat	kr 11 104,79	kr 1 500,00	-kr 5 704,56	kr 3 747,15	kr 950,00

Beholdning	01.01.2018	31.12.2018
Kasse	kr 0,00	kr 0,00
Hønefoss sparebank	kr 165 527,42	kr 176 632,21
Sum beholdning	kr 165 527,42	kr 176 632,21

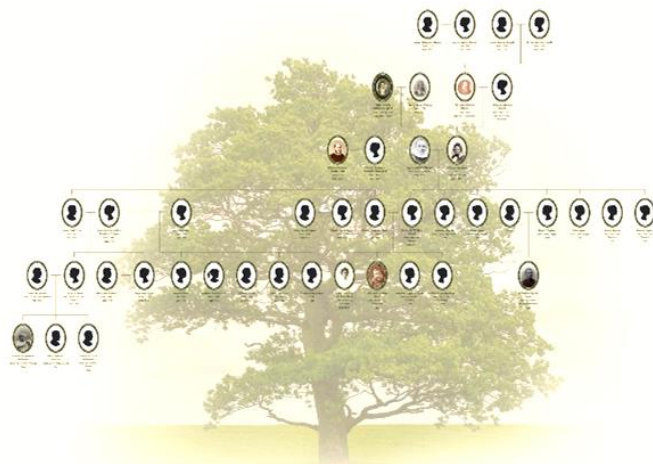
Frimerker på lager		
Pålydende	Antall	Total
kr 38,00	6	kr 228,00
		kr 0,00
		kr 0,00
		kr 0,00
		kr 0,00
Total		kr 228,00

Beholdning 31.12.2018	kr 176 632,21
Beholdning 01.01.2018	kr 165 527,42
Driftsresultat kontroll	kr 11 104,79

Hønefoss 31/12-2018

[Signature]
Kasserer

Revidert 15.01.19
[Signature]
Prof Inge

Ringerike Slektshistorielag

Årsmøte 12. februar 2019,
avholdt i Svenskestua, Ringerikes museum

Sak 1: Godkjenning av fremmøtte representanter

Vi er 14 stemmeberettigede.

Sak 2: Godkjenning av innkalling, sakliste foretningsorden.

Innkallingen offentliggjort i Ring Blad.

Godkjent.

Sak 3 Valg av møteleder

Sten Høyendahl ble valgt.

Sak 4: Valg av sekretær, samt to til å signere protokoll

A: Sekretær - Nils Elsrud ble valgt.

B: Signere protokoll - Gunvor Bollingmo, May B. Odden.

Sak 5: Behandling av beretning for siste periode

Retting av fire styremøter til fem styremøter.

Godkjent.

Sak 6: Behandling av regnskap i revidert stand, samt budsjett for kommende periode

Godkjent.

Sak 7: Behandling av innkomne forslag og saker

Ingen saker innkommet.

Sak 8: Valg av styre

Alle enstemmig valgt.

Leder: Sten Høyendahl (1 år)
Nestleder: Grete Borgersrud (2 år)
Kasserer: Nils Elsrud (1 år)
Sekretær: Tom Larsen (2 år)
St. medlem: Bjørn Strømsbråten (1 år)
St. medlem: Marte Inger Stubberud (2 år)
Varamedlem: Lars Kristian Goa (1 år)
Varamedlem: Else Marie Eriksen (2 år)
Revisor: Olaf Ingesen (2 år)

Redaksjon: Sten Høyendahl
Redaksjon: Nils Elsrud
Redaksjon: Tom Larsen
Redaksjon: Ole E. Yttri
Redaksjon: Marte Inger Stubberud

Valgkomite: Paul T. Hoset (1 år)
Valgkomite: Sissel Skjørten Aasen (2 år)
Valgkomite: Anne Kristin Formodalen (3 år)

Nils Elsrud
(sign.)

Gunvor Bollingmo
(sign.)

May B. Odden
(sign.)

Ringeriges Ugeblad.

Torsdag 9. april 1874

Hr. Redaktør!

Det anmodes venligst om Plads for efterstaaende lille Nekrolog i Deres ærede Blad. Onsdag i en stille Uge stededes til Hvile paa Hole Kirkegaard en af Præstegjeldets ældste Borgere - Maler **Jørgen Erichsen**. Den Afdøde, der var født i Bergstaden Kongsberg den 29de Decbr. 1792, kom i sin tidlige Ungdom - allerede 1803 - over til Kjøbenhavn, hvor han lærte Malerprofessionen; efter aflagt ordinær Prøve vendte han efter en Tids Forløb tilbage til Fædrelandet og flyttede 1810 hid til Ringerige.

Sit Haandværk omfattede Erichsen med Lyst og Iver og ved sin Begavelse og sit grundige Selvstudium bragte han det vidt i den Branche. Flere af den Afdødes efterladte Arbejder vidner herom. Man skal t. Ex. Nævne Malingen paa det indvendige i Hole Kirke, der af Kunstsjønnerer er bedømt som et Arbejde, der bærer Vidnesbyrd om geniensk Begavelse. Den Afdødes Kunstsands giver sit Udtryk i de flere Landskabsstykker, han har leveret, og særlig skal kunne nævnes hans Genre-Malerier af Holbergs komiske Digt "Peder Paars".

Man fandt aldrig Erichsen ledig; indtil de sidste Tider af hans Liv, saa man ham ivrig i færd med Penselen for af Naturen at fremmane de Steder her paa Ringerige, som vare blevne ham kjære. Havde han i sin Ungdom kommet derhen, hvor de skønne Kunster dyrkes og trives, vilde han uden Tvivl gjort Epoche i denne Retning. Som Borger inden Kommunen har Erichsen været meget virksom. Skal der kunde siges, at man har tjent sin Kommune utrættelig,

maa dette anvendes paa Erichsen, der ligesiden 1837, da Formandskabs Institutionen blev forordnet, uafbrudt til sin Død sto i hans Tjeneste. I to Aar var han Repræsentant og hele den øvrige Tid Formand. Naar det gjaldt et eller andet Foretagende overtænkte han grundig Sagen, og den Ide, han da dannede sig, bejæmpede han stærkt og lod sig ikke rokke uden slaaende Beviiser; thi Sandheden var ham kjær.

Erichsen var i Besiddelse af alsidig Dannelse, hvilken han ved lang Erfaring, ved Læsning af historiske, statsøkonomiske, politiske og religiøse Skrifter havde forskaffet sig. Han skrev og talte godt for sig og anvendte i det Hele sine Kundskaber godt; han gjorde vel imod Mange og stod fast paa den lutherske Kirkegrund; Reform i Statskirken var han imod.

Den almene Agtelse, som denne Hædersgubbe havde vundet, lagdes frem saavel under hans korte Sygdom som paa Begravelsesdagen, hvor da kjærlige Hænder havde smykket hans Baare og hvor da Hole Kommunebestyrelse havde fremmødt paa Libakke for i Procession at lesage deres 81 Aar gamle Broder til Graven. Efterat en Del Sangere havde afsunget de to første Vers af Salmen No. 632 i Landstads Salmebog, holdt Hr. Provst Bugge en gribende Tale til Forsamlingen. Maler Erichsens Minde vil længe bevares her i Sognet, og hans Fortjenester inden Bygden staa som Støtte paa hans Grav. Gud forundte ham et langt Liv og en god Sands indtil sidste Øieblik, da han som det lyder, døde i Fred og blev begravet i en god Alderdom.

Hole, 7de April 1874. K.

Merknader

På motstående side vises to blomsterbilleder av vår lokale dekorasjonsmaler Jørgen Erichsen. Begge er gitt i gave til Hole historielag. Bildene er ganske like i motiv og farger, og kan ha vært bestilt som dekor (foto: Bjørn Geirr Harsson).

Jørgen Erichsen kjøpte i 1826 plassen Grønvoll under Vestre By i Hole, og omdøpte stedet til Lilleby. Eiendommen ble overtatt av sønnen Johan Jørgen Erichsen, og var i familiens eie til 1909.

Avs.
Ringerike Slektshistorielag
v/ Nils Elsrud
Paasche Aasensvei. 26
3514 Hønefoss.